

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка промисловості»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

*на тему: «Сучасний стан та шляхи підвищення
економічної ефективності виробництва
підприємств кондитерської галузі»*

КРБ.ЕП.1.938-03.2.5

Здобувачка Кобиляцька К.В.

Керівник проф., д.е.н. Самофатова В.А.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри
економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г.Е. Вейнштейна

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри
економіки промисловості

_____ 2022 р.
« ___ » _____

З А В Д А Н Н Я Н А К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н У Р О Б О Т У М А Г І С Т Р А
здобувачки

Ксенії КОБИЛЯЦЬКОЇ

1. Тема роботи: *«Сучасний стан та шляхи підвищення економічної ефективності виробництва підприємств кондитерської галузі»*

Затверджена наказом від 5 грудня 2022 р. наказ № 938-03

2. Термін задачі здобувачем закінченої роботи 09 грудня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: статистична звітність роботи підприємства за два роки; історія підприємства, дані з електронного ресурсу щодо їх виробничої діяльності; підручники, монографії, методичні вказівки і т.і.

Зміст кваліфікаційної роботи магістра:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретичні та методологічні основи управління економічною ефективністю виробництва

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОЄКТУ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

3. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –

1. Рис. 1. Схема формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності виробничо–економічної системи)
 2. Рис.2. Види ефективності виробництва (продуктивності системи) за окремими ознаками
 3. Рис..3. Специфічні форми мультиплікаційного ефекту
 4. Таблиця 1. Система показників ефективності виробництва (діяльності підприємства)
 5. Рис. 4. Інтегрована модель чинників ефективності виробництва (продуктивності діяльності підприємства як виробничо-економічної системи)
 6. Рис. 5. Ринок кондитерської продукції 2023 (середньомісячна кількість запитів на шоколадні цукерки)
 7. Рис. 6. Конкурентна структура кондитерського ринку України
Розроблено автором за джерелом [25]
 8. Рис. 7. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
Розроблено автором за джерелом [26]
 9. Рис. 8. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
 10. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»
 11. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік»
 12. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впливу заходу
 13. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Рошен»
 14. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Рошен»
 15. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Рошен» до і після впливу заходу
2. Консультанти по роботі із зазначенням розділів проєкту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

3. Дата видачі завдання 31 серпня 2023 р.

Керівник _____ Самофатова В.А.

Завдання прийняла до виконання _____ Кобиляцька К.В..

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітки
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	31.08.23 – 05.09.23	Виконано
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємств та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	06.09.23 – 25.09.23	Виконано
3. <i>Проекти заходів з підвищення прибутку підприємств</i>	26.10.23 – 25.11.23	Виконано
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.11.23 – 05.12.23	Виконано

Керівник роботи _____ Самофатова В.А.

Здобувачка-дипломниця _____ Кобиляцька К.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-дипломниця _____ Кобиляцька К.В.

АНОТАЦІЯ

КР містить 133 сторінки, 42 таблиці, 12 рисунків, список використаних джерел з 28 найменування, 15 додатків.

Метою роботи є дослідження питань ефективності виробництва, визначення теоретичних та методичних підходів до її оцінки та розробка напрямів підвищення на прикладі підприємства кондитерської галузі харчової промисловості України.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні аспекти ефективності виробництва;
- вивчити підходи до оцінки ефективності виробництва та ознайомитись з моделями оцінки;
- дослідити сучасний стан ринку солодоців й кондитерської продукції;
- на прикладі конкретного підприємства оцінити ефективність роботи та запропонувати шляхи покращення його виробничо–господарської діяльності.

Об’єктом дослідження є теоретико-методичні та прикладні процеси виробничо-господарської діяльності ПРАТ «РОШЕН».

Предмет дослідження даної роботи – виробничі відносини, які виникають у процесі створення, використання та підвищення економічної ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

За результатами виконаної роботи розроблено заходи з підвищення прибутку у кондитерській галузі.

Одержані результати можуть бути використані у господарській діяльності обраних підприємств.

Рік виконання роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

ABSTRACT

The CR contains 133 pages, 42 tables, 12 figures, a list of used sources with 28 names, 15 appendices.

The purpose of the work is to research issues of production efficiency, to determine theoretical and methodical approaches to its evaluation, and to develop directions for improvement based on the example of an enterprise in the confectionary branch of the food industry of Ukraine.

According to the goal, the following tasks are set in the work:

- to investigate theoretical aspects of production efficiency;
- study approaches to the assessment of production efficiency and familiarize yourself with assessment models;
- to investigate the current state of the sweets and confectionery market;
- on the example of a specific enterprise, evaluate the efficiency of work and propose ways to improve its production and economic activity.

The object of the study is the theoretical, methodological and applied processes of production and economic activity of PJSC "ROSHEN".

The subject of research in this work is industrial relations that arise in the process of creation, use and improvement of the economic efficiency of the enterprise under study.

Based on the results of the work performed, measures have been developed to increase profits in the confectionery industry.

The obtained results can be used in the economic activity of the selected enterprises.

The year of performance is 2023

The year of job protection is 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА....	12
1.1. Сутність та особливості економічної ефективності виробництва.....	12
1.2. Головні чинники формування показників економічної ефективності	
1.3. Основні показники ефективності виробництва.....	20
1.4. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва.....	38
Висновки за розділом 1.....	46
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»	47
2.1 Сучасний стан кондитерської галузі.....	47
2.2. Техніко-економічна характеристика ПРАТ «ДОМІНІК».....	48
2.2.1. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПРАТ «ДОМІНІК».....	50
2.3. Техніко-економічна характеристика ПРАТ «РОШЕН».....	76
2.3.1. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПРАТ «РОШЕН».....	78
Висновки за розділом 2.....	99
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОЄКТУ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»	102
3.1. Виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами	102
3.2. Впровадження Комплексної лінії глазурування L-250.....	116
Висновки за розділом 3.....	126
ВИСНОВКИ.....	130
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	137
ДОДАТКИ.....	141

ВСТУП

Українські кондитери вже більш як 1,5 року працюють в умовах воєнного стану. В кожній галузі у воєнний час – свій «біль». Багато негативних факторів впливали на український ринок зерна й борошна в останні місяці. Паралельно з цим зазначимо низьку купівельну спроможність населення в умовах воєнного часу. У зв'язку з цим кондитерські й пекарні перейшли на простіші рецептури і, як наслідок, звужився асортимент борошна, яке закупають промислові споживачі.

Відбувся відтік кваліфікованих кадрів із галузі у зв'язку з виїздом за кордон (насамперед ідеться про жіночий управлінський персонал). Та й зараз із цим є цілком зрозумілі проблеми.

Студентка	Кобиляцька К. В.			КРБ.ЕП.1.938-03.2.5.			
				Текстова частина	Ста д		Стор.
Керівник	Самофатова В.А.				ОНТУ		
Зав.каф.	Павлов О.І.						

В умовах сьогодення внаслідок впливу політико-економічної кризи в країні та накопичених протягом попередніх років невирішених проблем спостерігається значне зниження обсягів виробництва та експорту високотехнологічної продукції на стратегічно важливих для економіки держави підприємствах. Сучасні вимоги підйому виробництва обумовлюють пріоритетність розвитку промислових підприємств. Тому питання поєднання процесів підвищення рівня розвитку з прискоренням виведення підприємства з кризи є надзвичайно актуальним та потребує детального вивчення [1, с. 167-170].

Питанням розвитку та ефективного управління підприємством присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Серед вітчизняних учених, які зробили найбільш значний внесок у розробку цієї проблеми або окремих її аспектів – О.І. Амошу, І.В. Алексєєва, Б.М. Андрушків, А.Е. Воронкова, І.С. Грозний, М.М. Іванов, М.О.Кизим, О.М. Тридід. Найбільш значущі зарубіжні роботи у сфері розвитку підприємств належать Ст. Біру, П.Друкеру, Д. Нортону, М. Портеру, Д. Стігліцу. Дослідження антикризових заходів як однієї з форм ефективного управління підприємством висвітлено в працях Тарасова Г.О., Фатхутдинова Р.А., Федірко О.А., Кивачук В.С., Глушук Н.В., Драган Т.М., Макарук Д.Г., Потапов С.В.

Ефективність виробництва – найважливіша якісна характеристика господарювання на всіх рівнях. Під економічною ефективністю виробництва розуміють ступінь використання виробничого потенціалу, що визначається співвідношенням результатів і витрат суспільного виробництва. Чим вище результат при тих же витратах, чим швидше він зростає в розрахунку на одиницю витрат суспільно необхідної праці, або чим менше витрат на одиницю корисного ефекту, тим вища ефективність виробництва.

Головними напрямками підвищення ефективності виробництва є широке впровадження та використання ринкових механізмів господарювання. Як показує досвід економічно розвинених країн, ринковий

механізм господарювання сприяє досягненню високих темпів економічного і соціального розвитку, ефективного використання продуктивних сил, всіх видів ресурсів, прискоренню науково-технічного прогресу, раціоналізації територіальної і галузевої структур виробництва, підвищенню рівня життя населення. Основні економічні переваги ринкової системи полягають у тому, що вона постійно стимулює підвищення ефективності виробництва.

Проблема підвищення ефективності виробництва актуальна для всіх сфер діяльності та вагомою проблемою для харчової промисловості.

Зростання ефективності виробництва вимагає такого господарювання, при якому кожна гривня, вкладена у виробничий об'єкт, витрачений на сировину, матеріали, паливо і енергію, оплату праці працівників, давав би максимальну віддачу, щоб обсяг продукції, що випускається готової продукції швидко збільшувався, а сукупні витрати на одиницю продукції зменшувалися.

Таким чином, економічна ефективність – одне із узагальнюючих понять економіки – складна соціально–економічна категорія відтворення.

Кондитерська галузь промисловості України є однією з ведучих галузей промисловості, яка виробляє продукцію не першої життєвої необхідності, тому проблема підвищення ефективності виробництва в ній є досить актуальною.

Метою роботи є дослідження питань ефективності виробництва, визначення теоретичних та методичних підходів до її оцінки та розробка напрямів підвищення на прикладі підприємства кондитерської галузі харчової промисловості України.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні аспекти ефективності виробництва;
- вивчити підходи до оцінки ефективності виробництва та ознайомитись з моделями оцінки;
- дослідити сучасний стан ринку солодошів й кондитерської продукції;

– на прикладі конкретного підприємства оцінити ефективність роботи та запропонувати шляхи покращення його виробничо–господарської діяльності.

Об’єктом дослідження є теоретико-методичні та прикладні процеси виробничо-господарської діяльності ПРАТ «РОШЕН».

Предмет дослідження даної роботи – виробничі відносини, які виникають у процесі створення, використання та підвищення економічної ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

Інформаційною базою дослідження є фахові періодичні видання, присвячені управлінню ефективністю підприємств, Закони України та інші нормативні акти, дані Державної служби статистики України, матеріали фінансової та статистичної звітності ПРАТ «РОШЕН» та електронні ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Сутність та особливості економічної ефективності виробництва

Ефективність – це відносна величина, що характеризує результативність будь-яких витрат і визначається шляхом співвідношення ефекту до витрат, які забезпечили цей ефект.

Ефект – це результат від будь-яких заходів, який визначається певною грошовою сумою.

Ефект може бути:

- позитивним;
- негативним.

Ефективність виробництва – це узагальнене і повне відображення кінцевих результатів діяльності, використання засобів праці, предметів праці і робочої сили за певний термін часу.

Процес формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності системи) показано на рис.1.1

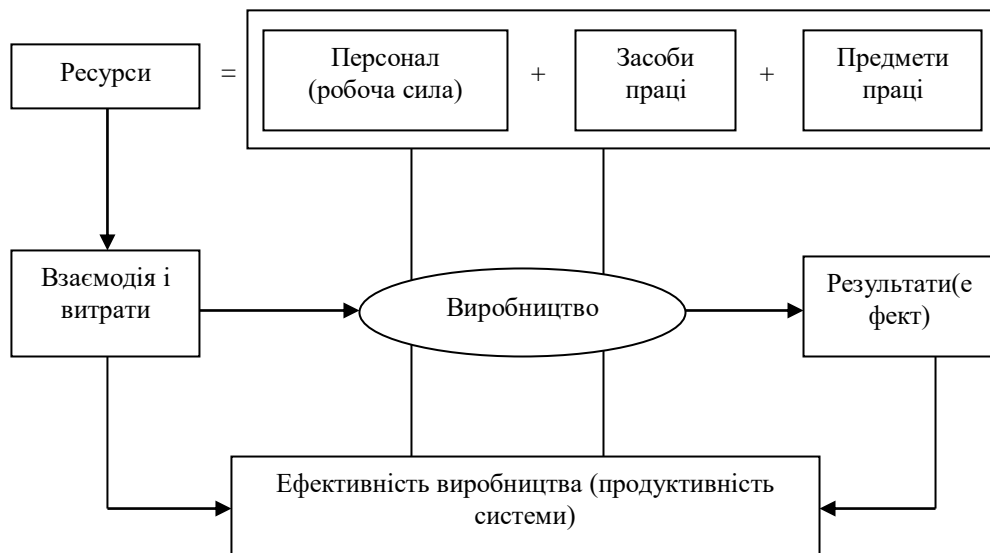

Рис. 1.1. Схема формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності виробничо-економічної системи) [2, с.61-66].

Кількісне визначення ефективності виробництва визначається через систему показників економічної ефективності, яка включає наступні групи показників:

узагальнюючі показники:

– прибуток і темп зростання прибутку

$$\text{Прибуток П} = \text{РП} - \text{С}, \quad (1.1)$$

де РП – реалізована продукція;

С – собівартість реалізованої продукції

$$\text{темп зростання прибутку} = \frac{\text{Пр}_{\text{зв}}}{\text{Пр}_{\text{баз}}} \cdot 100\% ; \quad (1.2)$$

$$\text{темп приросту прибутку} = \frac{\Delta \text{П}}{\text{Пр}_{\text{баз}}} \cdot 100\% . \quad (1.3)$$

– зростання обсягів виробництва та реалізації і темпи зростання

$$\Delta \text{РП} = \text{РП}_{\text{зв}} - \text{РП}_{\text{баз}} ; \quad (1.4)$$

$$\frac{\text{РП}_{\text{зв}}}{\text{РП}_{\text{баз}}} \times 100\% ; \quad (1.5)$$

$$\Delta \text{РП}(\%) = \frac{\text{РП}_{\text{зв}} - \text{РП}_{\text{баз}}}{\text{РП}_{\text{баз}}} \cdot 100\% . \quad (1.6)$$

– рентабельність продукції

$$\text{R}_{\text{пр}_i} = \frac{\text{Ц}_i - \text{C}_i}{\text{C}_i} \cdot 100\% ; \quad (1.7)$$

$$\text{R}_{\text{пр}} = \frac{\text{ПР}}{\text{С}} \cdot 100\% . \quad (1.8)$$

– витрати на 1 грн. реалізованої (товарної) продукції

$$\text{З}_{\text{1грн.ТП}} = \frac{\text{С}_{\text{ТП}}}{\text{ТП}} ; \quad (1.9)$$

– показники відносної економії всіх ресурсів

$$\text{E}_{\text{від}} = \left(\text{Р}_{\text{б}} \cdot \frac{\text{ТП}_{\text{зв}}}{\text{ТП}_{\text{баз}}} \right) - \text{Р}_{\text{зв}} , \quad (1.10)$$

де $\text{Р}_{\text{б}}$, $\text{Р}_{\text{зв}}$ – відповідний ресурс за певний період.

– часткові показники:

– показники ефективності використання основних засобів:

$$\text{а) фондovіддача: } \Phi_o = \frac{\text{ТП}}{\text{ОВФ}}; \quad (1.11)$$

$$\text{б) фондомісткість: } \Phi_e = \frac{\overline{\text{ОВФ}}}{\text{ТП}}; \quad (1.12)$$

$$\text{в) фондорентабельність: } R_{\text{ОВФ}} = \frac{\text{П}_{\text{зв.д.}}}{\text{ОВФ}} \quad (1.13)$$

– показники ефективності використання оборотних коштів:

$$\text{а) коефіцієнт обіговості: } K_o = \frac{\text{РП}}{\text{ОК}}; \quad (1.14)$$

$$\text{б) тривалість 1 обороту ОК: } T = \frac{360}{K_o}. \quad (1.15)$$

– показники ефективності використання матеріальних ресурсів:

$$\text{а) матеріалоємкість: } M_e = \frac{\text{МЗ}}{\text{ТП}}; \quad (1.16)$$

$$\text{б) матеріаловіддача: } M_b = \frac{\text{ТП}}{\text{МЗ}}. \quad (1.17)$$

– показники ефективності використання живої праці:

$$\text{а) продуктивність праці: } \text{ПТ} = \frac{\text{ТП}}{\overline{\text{Ч}}_{\text{ПВП}}}; \quad (1.18)$$

б) темп зростання продуктивності праці:

$$\text{ПТ} = \frac{\text{ПТ}_{\text{зв.}}}{\text{ПТ}_{\text{баз.}}} \times 100\%; \quad (1.19)$$

в) приріст продукції за рахунок зростання продуктивності праці.

$$\Delta \text{ТП}_{\Delta \text{ПТ}} = (\text{ПТ}_{\text{зв.}} - \text{ПТ}_{\text{баз.}}) \times \overline{\text{Ч}}_{\text{ПВП}}^{\text{зв.}} \quad (1.20)$$

– показники ефективності інвестиційної діяльності:

$$\text{а) питоми капіталовкладення: } K_{\text{уд.}} = \frac{\text{КВ}}{\text{ОП}}; \quad (1.21)$$

$$\text{б) строк окупності інвестиції: } T_{\text{ок}} = \frac{KB}{\Pi}; \quad (1.22)$$

$$\text{в) рентабельність інвестицій: } \xi = \frac{\Pi}{KB}. \quad (1.23)$$

Ефективність виробництва – узагальнене й повне відображення кінцевих результатів використання засобів, предметів праці та робочої сили на підприємстві за певний проміжок часу[3, 80].

Рис. 1.2. Види ефективності виробництва (продуктивності системи) за окремими ознаками [3, с. 80].

Внаслідок здійснення виробничо–господарської діяльності підприємства, впровадження на ньому прибуткових певних технічних, організаційних чи економічних заходів має місце первісний (одноразовий) ефект. Проте майже завжди початковий ефект може повторюватися і примножуватися завдяки багатонаправленому та багаторазовому використанню таких заходів не лише на даному, але й інших підприємствах, сферах діяльності. Саме тому досить важливого практичного значення

набуває визначення і оцінка так званого мультиплікаційного ефекту, що має свої специфічні форми прояву (рис. 1.3.).

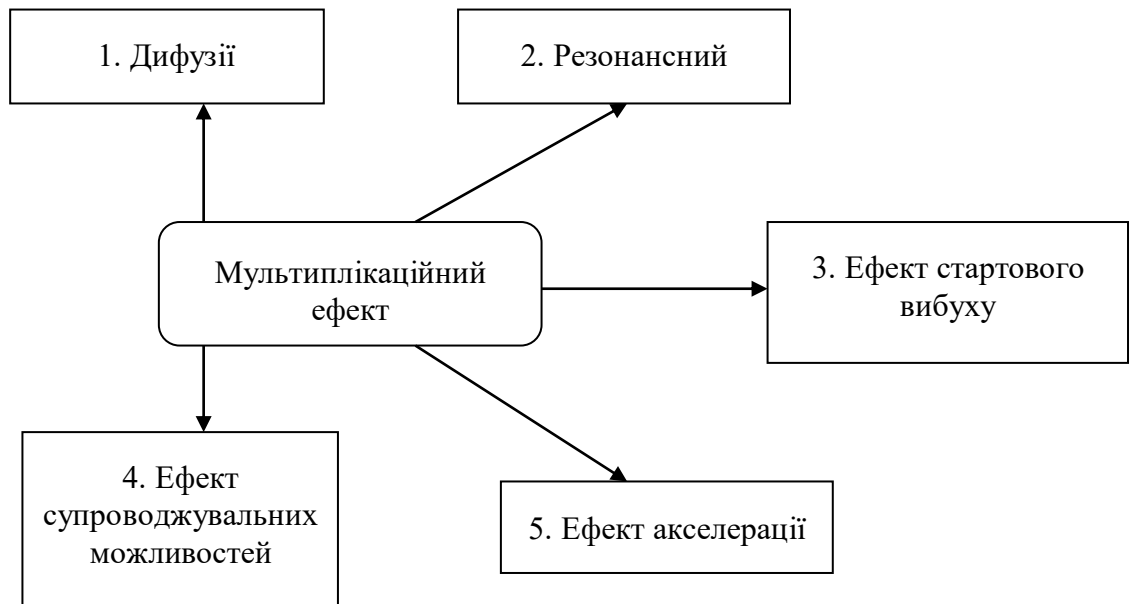

Рис. 1.3. Специфічні форми мультиплікаційного ефекту [3, с.80].

Дифузійний ефект може реалізовуватись у тих випадках, коли певне господарсько-управлінське рішення, нововведення технічного, організаційного, економічного чи соціального характеру поширюється на інші галузі, внаслідок чого відбувається його мультиплікація (наприклад, перш ніж знайти широке застосування у чорній металургії метод безперервного розливання рідкого металу був започаткований на підприємствах кольорової металургії). Резонансний ефект має місце тоді, коли яесь нововведення у певній галузі активізує і стимулює розвиток інших явищ у виробничій сфері (зокрема отримання синтетичного волокна високої якості призвело до виробництва нових видів тканин, а це стимулювало появу нових видів одягу тощо).

Ефект стартового вибуху –це ланцюгова реакція у перспективі. Він можливий за умови, що певний стартовий вибух стає початком наступного лавиноподібного збільшення ефекту у тій же самій або іншій галузі виробництва чи діяльності (яскравий приклад –застосування економіко-

математичних методів та моделей в управлінні, виробництві, різних галузях науки). У процесі створення будь-яких матеріальних цінностей з'являються супроводжувальні можливості з певним ефектом. Такі можливості проявляються у вигляді різних проміжних і побічних результатів, використання виробничих і побутових відходів тощо. Зрештою у будь-якій діяльності має місце також ефект акселерації, що означає позитивний наслідок не лише самого по собі конкретного результату, але й прискорення темпів його розповсюдження і застосування.

Межі між виокремленими формами мультиплікаційного ефекту досить умовні, рухомі і відносні. Діалектичний взаємозв'язок цих форм полягає у тому, що усі вони разом формують загальний інтегральний ефект від реалізації певного господарського рішення (впровадження нової техніки чи технології, прогресивних методів або форм організації виробництва, нових форм господарювання тощо). Коли вирішується певна великомасштабна проблема з очевидними мультиплікаційними характеристиками, то очікуваний ефект має охоплювати одночасно усі його специфічні форми. Загальна величина такого ефекту залежить від трьох головних чинників: економічної ефективності впроваджуваного господарського заходу (сукупності заходів), масштабів і швидкості його (їх) розповсюдження в усіх галузях чи сферах діяльності.

Необхідні для одержання певного результату (ефекту) усі витрати поділяють на поточні (повсякденні) і одноразові.

До поточних (повсякденних) витрат відносять витрати на оплату праці різних категорій персоналу (робочої сили) і обсяг засобів виробництва, які постійно використовуються (вартість витрачених предметів праці і сума амортизаційних відрахувань), а також деякі інші витрати, які включаються у повну собівартість продукції (послуг).

Одноразові витрати являють собою авансові кошти на відтворення засобів виробництва у вигляді капітальних вкладень. При цьому капітальні вкладення справляють віддачу (ефект, результат) лише через деякий час, що

дорівнює тривалості відтворювального циклу засобів праці і враховується при визначенні їх ефективності.

Розрахунки ефективності витрат необхідні для прийняття тих чи інших господарських рішень. По-перше, вони потрібні для оцінки рівня використання різних видів витрат і ресурсів, здійснюваних організаційно - технічних і соціально-економічних заходів, загальної результативності виробничо-господарської діяльності підприємства впродовж певного періоду часу. По-друге, за їх допомогою обґрунтовують і визначають найкращі (оптимальні) варіанти господарських рішень: застосування нової техніки, технології та організації виробництва, нарощування виробничих потужностей, підвищення якості і оновлення асортименту продукції тощо. У зв'язку з цим розрізняють абсолютний (загальний) і порівняльний ефект. Кожний з них може бути економічним, соціальним, локальним (госпрозрахунковим), народногосподарським, первісним, мультиплікаційним.

Абсолютний ефект характеризує загальну або питому (в розрахунку на одиницю витрат чи ресурсів) його величину, яку має підприємство від своєї діяльності за певний проміжок часу. Порівняльний ефект відображає наслідки порівняння можливих варіантів господарювання і вибору кращого з них; його рівень відбиває економічні і соціальні переваги обраного варіанту здійснення господарських рішень (напрямку діяльності) у порівнянні з іншими можливими варіантами. Абсолютний і порівняльний ефекти тісно взаємозв'язані, доповнюють один іншого. Визначення економічно найбільш вигідного варіанту господарювання завжди базується на зіставленні показників абсолютного ефекту, а аналітична оцінка останнього здійснюється шляхом порівняння його запланованих, нормативних і фактично досягнутих показників, їх динаміки за певний період [4, с. 158].

Результативність виробництва відображається через:

1) кінцевий результат процесу виробництва, який відбиває матеріалізований результат процесу виробництва, що вимірюється обсягом продукції в натуральній і вартісній формах;

2) кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства, як первинної автономної ланки економіки, включає не тільки кількість виготовленої продукції, а також її споживчу вартість.

Види ефективності виробництва розрізняються переважно на підставі одержаних ефектів від господарської діяльності підприємства. В практиці виокремлюють такі види ефективності:

– економічна ефективність, яку визначають вартісні показники, що характеризують проміжні та кінцеві результати виробництва у виробничій структурі. До таких показників належать: обсяг товарної, чистої або реалізованої продукції; величина одержаного прибутку, рентабельність виробництва (виробів); економія певних видів ресурсів (матеріальних, трудових) тощо;

– соціальна ефективність полягає у скороченні тривалості робочого тижня, збільшенні кількості нових робочих місць і рівня зайнятості людей, поліпшенні умов праці та побуту, стану довкілля, безпеки життя тощо;

– локальна (комерційна) ефективність визначає конкретний результат виробничо-господарської чи іншої діяльності підприємства, внаслідок якої воно має певний дохід (прибуток);

– народногосподарська ефективність – сукупний ефект у сферах виробництва та споживання відповідних виробів (послуг);

– абсолютна ефективність характеризує загальну або питому (у розрахунку на одиницю витрат чи ресурсів) ефективність діяльності підприємства (організації) за певний проміжок часу;

– порівняльна ефективність відображає наслідки порівняння можливих варіантів господарювання і вибору ліпшого з них.

1.2. Головні чинники формування показників економічної ефективності

Система показників, що може вичерпно характеризувати ефективність основних засобів, охоплює два блоки:

I – показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці;

II – показники рівня використання основних засобів у цілому й окремих їх видів.

Для характеристики використання основних виробничих засобів застосовуються різні показники, які умовно можна розділити на 2 групи: узагальнюючі й часткові (приватні) показники.

Узагальнюючі показники, до яких відносять насамперед фондівдачу й рентабельність, застосовують для характеристики використання основних засобів на всіх рівнях народного господарства – для підприємств, галузей і народного господарства в цілому.

Приватні показники – як правило, натуральні, що застосовують для характеристики використання основних засобів найчастіше на підприємствах або в їхніх підрозділах. Ці показники підрозділяються на показники екстенсивного й інтенсивного використання основних засобів.

Всі показники використання основних засобів можуть бути об'єднані в три групи:

1. показники екстенсивного використання основних засобів, що відбивають рівень використання їх у часі;
2. показники інтенсивного використання основних засобів, що відбивають рівень їхнього використання по потужності (продуктивності);
3. показники інтегрального використання, що враховують сукупний вплив всіх факторів, як екстенсивних, так і інтенсивних.

Перший показник (Кекст) визначається шляхом ділення часу фактичного використання на плановий час використання основних засобів.

Другий показник (Кінт) виходить у результаті ділення фактичної кількості продукції, виробленої в одиницю часу роботи устаткування, на плановий випуск цієї продукції, яку можна виробити за участю даних основних засобів у ту ж одиницю часу.

Третій показник (Кінтегр) розраховується шляхом перемножування перших двох показників.

Показники забезпеченості, стану й використання основних засобів.

До першої групи показників відносяться: коефіцієнти екстенсивного використання устаткування, коефіцієнт змінності роботи устаткування, коефіцієнт завантаження устаткування, коефіцієнт змінного режиму часу роботи устаткування.

Коефіцієнт екстенсивного використання устаткування визначається відношенням фактичної кількості годин роботи устаткування до кількості годин його роботи по плану[5, с. 105-122].

Екстенсивне використання устаткування характеризується також коефіцієнтом змінності його роботи, що визначається як відношення загальної кількості відпрацьованих устаткуванням протягом дня станко-змін до кількості верстатів, що працювали в найбільшу зміну.

Однак використання устаткування має й іншу сторону. Крім його внутрішніх і цілоденних простоїв важливо знати, наскільки ефективно використовується устаткування в години його фактичного завантаження.

Отримані результати повинні бути доповнені розрахунками другої групи показників –інтенсивного використання основних засобів, що відбивають рівень їхнього використання по потужності (продуктивності).

Найважливішим з них є коефіцієнт інтенсивного використання устаткування.

Коефіцієнт інтенсивного використання устаткування визначається відношенням фактичної продуктивності основного технологічного устаткування до його нормативної продуктивності, тобто прогресивної технічно обгрунтованої продуктивності.

До третьої групи показників використання основних засобів відносяться: коефіцієнт інтегрального використання устаткування, коефіцієнт використання виробничої потужності, показники фондovіддачі й фондоємності продукції.

Коефіцієнт інтегрального використання устаткування визначається як добуток коефіцієнта інтенсивного й екстенсивного використання устаткування й комплексно характеризує експлуатацію його у часі і по продуктивності (потужності).

Таким чином, значення цього показника завжди нижче значень двох попередніх, тому що він враховує одночасно недоліки й екстенсивного, й інтенсивного використання устаткування.

Найбільш важливий з них – фондovіддача основних засобів, яка розраховується як відношення вартості продукції до середньорічної вартості основних засобів[6, с. 227-235].

Фондовіддача показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основі виробничих засобів, тобто ефективність цього вкладення коштів. При цьому продукція враховується в незмінних цінах, а основні засоби – по повній первісній (або відновлювальній) оцінці.

$$Фв = ВП / ОВФ, \quad (1.24)$$

де Фв – фондovіддача, грн;

ВП – обсяг виробленої продукції, тис. грн.;

ОВФ – середня вартість основних виробничих засобів, тис. грн.

Ріст фондovіддачі дозволяє знижувати обсяг нагромадження й відповідно збільшувати частку фонду споживання. Отже, не міняючи загального обсягу частин національного доходу, що нагромаджується, можна підвищити частку засобів на розвиток невиробничої сфери (наприклад, на житлове будівництво, медичне обслуговування й ін.)[7, с. 405].

Екстенсивне відтворення характеризує темпи збільшення обсягу використовуваних основних засобів. Інтенсивне відтворення передбачає заміну діючих основних засобів новими, більш ефективними.

У систему показників ефективності відтворення основних засобів доцільно включити два нові: коефіцієнти інтенсивного відтворення (співвідношення обсягів вибуття й введення в дію за певний період), коефіцієнт оптимальності вибуття основних засобів (відношення фактичного коефіцієнта вибуття до нормативного).

Значному поліпшенню екстенсивного завантаження засобів праці сприяє зниження частки недіючого устаткування, яка на промислових підприємствах України є дуже значною (кілька десятків тисяч одиниць), а також виведення з експлуатації зайвого й неефективного використовуваного устаткування та організація завдяки цьому повноцінної двозмінної роботи. За існуючими розрахунками, здійснення таких заходів дало б можливість підвищити фондвіддачу на підприємствах різних галузей промисловості та народного господарства на 10-15 і більше відсотків.

Вирішальне значення для підвищення рівня інтенсивного використання основних засобів має своєчасна заміна та модернізація фізично спрацьованого й технічно застарілого устаткування. Для підтримування порівняно високого технічного рівня виробництва на підприємствах треба щорічно замінювати 4-6% і модернізувати 6-8% діючого парку машин, устаткування та інших видів знарядь праці.

До важливих факторів, що зумовлюють зростання продуктивності устаткування за одиницю часу, належать також запровадження нових технологій, інтенсифікація виробничих процесів. Підприємствам різних галузей властиві специфічні способи інтенсифікації технологій виготовлення продукції, виконання робіт або надання виробничих послуг (застосування, наприклад, киснево-конвертерного методу виплавлення сталі в чорній металургії; використання різних каталізаторів, високих температур і тиску – у хімічній промисловості; обробка металу тиском, точні методи литва – у машинобудуванні тощо). Широке використання природного газу та кисню разом зі збільшенням температури дуття й тиску під колошником домни забезпечує зростання виробництва чавуну майже на третину.

Значного підвищення інтенсивного навантаження устаткування на підприємствах можна досягти завдяки застосуванню прогресивних форм і методів організації виробництва (концентрації, спеціалізації, кооперування та комбінування; гнучких, потокових і роторно-конвеєрних ліній), що уможливають використання високопродуктивного автоматизованого устаткування. За свідченням спеціальних досліджень, на підприємствах машинобудування виготовлення конструктивно й технологічно однорідних деталей на потокових лініях забезпечує підвищення навантаження устаткування на 20-30%.

Досить істотні резерви ліпшого екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів і виробничих потужностей можна реалізувати з допомогою освоєння у стислі строки проектних потужностей, введення в дію нових технологічних агрегатів, ліній, устаткування. За даними вибіркового обстеження кількох підприємств різних галузей промисловості та будівництва, середній фактичний період освоєння виробничих потужностей становить 5-6 років. Проте технічно та економічно обґрунтовані розрахунки свідчать про реальну можливість досягнення проектних показників нових потужностей і виробничих об'єктів на підприємствах добувної промисловості за півтора-два роки, а обробної – за один рік і навіть швидше.

Таблиця 1.2.1

**Система показників ефективності виробництва
(діяльності підприємства)[8, с. 656]**

Узагальнюючі показники	Показники ефективності використання		
	Праці (персоналу)	Виробничих засобів	Фінансових коштів
1. Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів	Темпи зростання продуктивності праці	Загальна фондвіддача (за обсягом продукції)	Оборотність оборотних коштів
2. Прибуток на одиницю загальних витрат	Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці	Фондвіддача активної частини основних засобів	Рентабельність оборотних коштів

3. Рентабельність виробництва	Відносне вивільнення працівників	Рентабельність основних засобів	Відносне вивільнення оборотних коштів
4. Затрати на одиницю товарної продукції	Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу	Фондомісткість одиниці продукції	Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції)
5. Частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва	Трудомісткість одиниці продукції	Матеріаломісткість одиниці продукції	Рентабельність капітальних вкладів
6. Народногосподарський ефект використання одиниці продукції	Зарплатомісткість одиниці продукції	Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів	Строк окупності капітальних вкладів

Розроблено за [8, с. 656].

В процесі виробництва (будівництва) на підприємстві можливі втрати робочого часу на протязі зміни використання основних виробничих засобів. Причини простоїв на різних організаціях ідентичні: несвоєчасне і некомплектне матеріально-технічне забезпечення виробництва (будівництва), недоліки в технічному обслуговуванні машин та обладнання, дефекти в організації та управлінні виробництва і, нарешті, відсутність відповідної економічної зацікавленості робочих та інженерно-технічного персоналу.

Зменшення внутрішніх витрат робочого часу буде досягатися за рахунок комплексу технічних та організаційно-виробничих заходів:

- поліпшення умов організації роботи;
- забезпечення додаткової експлуатації, технічного обслуговування, аварійного ремонту устаткування;
- підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення виробництва (об'єктів будівництва);
- економічні стимули (доплати й ін.). Зменшення внутрішніх витрат призведе до скорочення вартості основних засобів, зниження умовно-

постійної частини накладних витрат, економії амортизаційних відрахувань, тощо.

Це забезпечить підвищення ефективності використання внутрішнього часу.

Підвищення коефіцієнта використання календарного часу основних виробничих засобів на підприємстві буде досягатися декількома шляхами – перш за все це експлуатація основних засобів будівництва по «сковзящим» графікам, як це робиться на транспорті і в сфері обслуговування, тобто використання їх, де це економічно доцільно, у вихідні та навіть в святкові дні. Мова йде про використання потужних та дорогих будівельних машин та обладнання, а також унікального обладнання на підприємствах будівельної індустрії. У вихідні та святкові дні доцільно проводити технічне обслуговування та ремонт будівельної техніки та транспортних засобів. Необхідно зацікавити колектив в кращому використанні календарного часу для експлуатації основних засобів (і те тільки своїх, але й субпідрядних організацій).

Протягом останніх років на більшості підприємств різних галузей народного господарства України спостерігається низький рівень ефективності відтворювальних процесів. Коефіцієнти відтворення й вибуття машин і устаткування, тобто найбільш активної частини основних засобів на промислових підприємствах, коливаються в межах відповідно 5-6% і 2-3% загального їхнього обсягу, а коефіцієнт економічного зносу досягає 50-55% загальної вартості. Парк діючого виробничого устаткування містить майже третину фізично амортизованих і технічно застарілих його одиниць. Саме цим пояснюється невідкладне завдання прискорення й підвищення ефективності відтворення основних засобів[9].

Поліпшення використання ОВЗ підприємства є важливим резервом підвищення ефективності виробництва. Це обумовлено тим, що значна частка витрат виробництва, які утворюють собівартість продукції, пов'язана із використанням ОВЗ на підприємстві. Таким чином, підвищення

ефективності використання ОВЗ підприємства знаходять свій вираз у збільшенні обсягу виробництва продукції, підвищення продуктивності праці та фондівдачі.

Поліпшення використання ОВЗ зменшує витрати на їх утримання і експлуатацію у собівартості одиниці продукції. Зменшення цих витрат відбувається за рахунок зменшення умовно-постійної частини у витратах по утриманню і експлуатації ОВЗ— амортизаційних відрахувань, величина яких є умовно-постійною по відношенню до річного обсягу продукції. Внаслідок цього, чим більше буде вироблятися продукції, тим меншою буде питома вага амортизаційних відрахувань у собівартості одиниці продукції, а це веде і до збільшення прибутку підприємства, а також задоволення потреб населення на ринку у тій чи іншій продукції, адже воно залежить від обсягу виробництва продукції на підприємстві, тобто від пропозиції. Проте, обсяг виробництва продукції на підприємстві залежить від того наскільки ОВЗ повно використовуються. Крім того підвищення ефективності використання ОВЗ також зменшує потреби підприємств у капітальних вкладеннях для розвитку матеріально-технічної бази підприємства з метою зменшення обсягу виробництва продукції, тобто відбувається економія коштів на такі цілі. Як свідчить багаторічна практика господарювання, ефект від поліпшення використання ОВФ реалізується значно швидше, ніж від повних капітальних вкладень. Крім того, підвищення ефективності використання ОВЗ зменшує витрати від їх морального зносу.

Вирішальну частину приросту продукції в цілому по промисловості одержують з діючих основних засобів і виробничих потужностей, що в кілька раз перевищує нові засоби, що вводяться щорічно, і потужності.

Таким чином, підвищення ефективності використання основних засобів у даний час, коли в країні спостерігається повсюдний і глобальний спад виробництва, має величезне значення. Підприємства, що розташовують основними фондами, що дісталися в спадщину від соціалістичної економіки, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно ви-

користувати те що є, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів і виробничих інвестицій, коли відтворення ОВЗ підприємства здійснюється за рахунок власних або позичених коштів, поліпшення використання цих засобів є важливим фактором росту ефективності виробництва на підприємстві і на цій основі забезпечення стабілізації виробництва[10, с. 400].

За умов ринкової економіки система господарювання в цілому повинна передбачати достатні економічні стимули для забезпечення ефективного використання основних засобів, усього майна підприємств. Дійова система таких колективних та індивідуальних економічних стимулів на підприємствах різних галузей народного господарства України поки що перебувають тільки на стадії становлення й розвитку. Швидкому її запровадженню сприятимуть: реалізація програми роздержавлення та приватизації власності; широке акціонування підприємств, система їхнього оподаткування; побудова механізму оплати праці залежно від кінцевих результатів виробництва; більш гнучка амортизаційна та інвестиційна політика; державна підтримка великих інвестиційних проектів, підприємницької та зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємства багато в чому залежать від забезпеченості основними виробничими фондами та їх використання. Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій. Строк корисного використання (експлуатації) основних засобів перевищує один рік (операційний цикл, якщо останній є тривалішим за один рік).

Розвиток виробництва є невіддільним від проблеми ефективного використання основних виробничих засобів.

Основні засоби підприємства це сукупність матеріально–речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері

матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Починати аналіз основних засобів слід з ознайомлення зі складом основних засобів у цілому на підприємстві і за окремими групами. При цьому виявляється рух і напрямок зміни основних засобів, питома вага промислових основних засобів, виробничих основних засобів в інших галузях і невиробничих основних засобів[11, с. 289].

Вивчаючи зміну структури основних засобів у вартісному виразі, з'ясовують, за рахунок чого вона сталася – за рахунок зміни складу будівель і споруд чи складу машин, обладнання та інших груп основних засобів. Важливою умовою раціональної зміни складу будівель і споруд є зростання виробничої площі як порівняти з невиробничою, зокрема виробничої площі цехів, де відбуваються виробничі процеси.

Завдання аналізу стану та ефективності використання основних виробничих засобів можна визначити так:

- а) виявлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними фондами, тобто встановлення відповідності величини, складу та технічного рівня засобів виробничій програмі підприємства;
- б) визначення рівня використання основних засобів і факторів, які впливають на нього;
- в) встановлення належної комплектності наявного парку обладнання;
- г) з'ясування ефективності використання обладнання в часі та за потужністю;
- д) розрахунок впливу використання основних засобів на обсяг продукції;
- е) виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

Ефективність використання оборотних коштів цілком залежить від ефективності використання оборотних засобів та засобів обігу, оскільки перші є грошовим виразом останніх. Фактично ефективність оборотних

коштів залежить від ефективності використання матеріальних та фінансових ресурсів підприємства[12, с. 760].

Ефективність використання оборотних засобів(матеріальних ресурсів) підприємства визначається за допомогою показників, які можна умовно поділити на дві групи: загальні й конкретні. До загальних показників належать матеріаловіддача та матеріаломісткість. Ці показники визначаються у вартісних і натурально-вартісних величинах.

Матеріаловіддача (Мв) у вартісному виразі визначається як відношення продукції в грошовому виразі до витрат на матеріали та ресурси і характеризує обсяг виробництва продукції в грошовому виразі на одну гривню матеріальних ресурсів:

$$Мв = ВП / МВ, \quad (1.24)$$

де ВП –вартість валової продукції, тис. грн.;

МВ –вартість матеріальних витрат, тис.грн.

Матеріаломісткість (Мм) –обернений показник матеріаловіддачі, характеризує обсяг витрат матеріальних ресурсів на виробництво одиниці продукції (роботи), що є характеристикою ефективності витрачання матеріальних ресурсів:

$$Мм = МВ / ВП = 1 / МВ \quad (1.25)$$

До групи конкретних показників належать: коефіцієнт використання сировини та матеріалів, витратний коефіцієнт, коефіцієнт виходу (вилучення) продукції тощо.

Ефективність використання оборотних коштів визначається показниками, які характеризують ефективність руху грошових коштів в процесі їх обігу, тобто швидкістю обертання та оборотністю.

Прискорення оборотності цих коштів зумовлює по-перше, збільшення обсягу продукції на кожну грошову одиницю поточних витрат підприємства; по-друге, вивільнення частини коштів і, завдяки цьому, створення додаткових резервів для розширення виробництва.

Коефіцієнт оборотності (кількість оборотів) (К_о) розраховується:

$$K_o = Q_{rp} / K_{ok}, \quad (1.26)$$

де Q_{rp} – обсяг продукції, що реалізується;

K_{ok} – середня сума оборотних засобів.

Оберненим коефіцієнту оборотності є коефіцієнт завантаження ($K_{зав}$).

Він показує, скільки оборотних коштів (у частках одиниці) припадає на кожну грошову одиницю реалізованої продукції:

$$K_{зав} = K_{ok} / Q_{rp} = 1 / K_o \quad (1.27)$$

Тривалість одного обороту (D):

$$D = T / K_o, \quad (1.28)$$

де T – кількість днів у періоді (для кварталу – 90 днів, року – 360 днів),

K_o – коефіцієнт оборотності оборотних коштів.

Сума вивільнених коштів у результаті прискорення оборотності ($\Delta S_{кошт}$):

$$\Delta S_{кошт} = Q_{rpзв} / 360 * (D_{баз} - D_{зв}), \quad (1.29)$$

де $Q_{rpзв}$ – обсяг реалізації у звітному році, грн.;

$D_{баз}$, $D_{зв}$ – середня тривалість одного обороту відповідно у базовому і звітному році, днів.

Для характеристики економічної ефективності використання оборотних коштів може застосовуватись показник їхньої рентабельності, обчислюваний як відношення прибутку підприємства до суми його оборотних коштів.

Оборотні кошти (активи) – сукупність оборотних засобів, що функціонують у сфері виробництва, і засобів обігу, що функціонують у сфері обігу.

До засобів обігу відносять засоби сфери обігу – це готова продукція, що перебуває на складі і відвантажена покупцям, але тимчасово ними не оплачена; грошові кошти, а також кошти у всіх видах розрахунків з покупцями, включаючи дебіторську заборгованість [13].

Сума оборотних коштів – це вартісне вираження всіх елементів оборотних коштів. Для аналізу використання оборотних коштів

розраховується середньорічна вартість залишків оборотних коштів за формулою

$$OK = (OK_1(1/2) + OK_2 + \dots + OK_{n-1} + OK_n(1/2)) / (n-1), \quad (1.30)$$

де ОК – залишки оборотних коштів на початок кожного місяця;

n – кількість місяців у періоді.

Нормування оборотних коштів – економічно обґрунтований розрахунок мінімальної потреби в коштах, необхідних підприємству для утворення запасів товарно-матеріальних цінностей, що забезпечують нормальну роботу. Оборотні кошти нормуються не по всіх елементах. Визначається норматив обігових коштів для: сировини, матеріалів, палива, тари, інших видів матеріальних запасів; заділів незакінченого виробництва і напівфабрикатів власного виготовлення.

Розмір нормованих оборотних коштів – це мінімальна потреба підприємства в запасах сировини, матеріалів, незакінченого виробництва та ін.

Нормування поетапне: розраховуються нормативи по кожному елементу оборотних коштів, потім визначається сукупний норматив або загальна потреба підприємства в оборотних коштах.

Нормативи власних оборотних коштів у грошовому вираженні для більшості елементів обчислюються за формулою

$$H = P \cdot D, \quad (1.31)$$

де H – норматив обігових коштів, грн.;

P – вартість одноденного видатку (або випуску) по даному елементу оборотних коштів, грн.;

D – норма запасу (або видатку) по даному елементу, дні.

Одноденним видатком для обчислення нормативів вважається сума витрат за відповідною статтею кошторису витрат виробництва за квартал, поділена на 90.

Визначається також транспортний запас, підготовчий запас, технологічний запас, складський запас, гарантійний запас залежно від специфіки виробничої діяльності. Загальна норма запасу по сировині і матеріалах (у днях) визначається шляхом додавання всіх складених елементів норми.

Середню норму оборотних коштів знаходять розподілом сукупного нормативу обігових коштів на суму одноденного видатку всіх елементів оборотних коштів, обчислену, виходячи з кошторису витрат на виробництво відповідного кварталу планованого року.

Оборотність оборотних коштів може прискорюватися та уповільнюватися [14, с. 327]. Розраховують коефіцієнт оборотності (кількість оборотів) оборотних коштів – відношення вартості реалізованої продукції до середньорічної вартості залишків оборотних коштів. Також розраховують тривалість одного обороту оборотних коштів – період у днях стосовно коефіцієнта оборотності. При прискоренні оборотності внаслідок поліпшення використання оборотних коштів зменшується потреба в оборотних коштах і вони вивільняються. Суму оборотних коштів, які вивільняються з обороту, тобто економію оборотних коштів (Е), визначають за формулою

$$E = (OP / K_{\text{баз}}) - (OP / K_{\text{звіт}}) \quad (1.32)$$

де OP – обсяг реалізованої продукції у звітному періоді, грн.;

$K_{\text{баз}}$, $K_{\text{звіт}}$ – відповідно кількість оборотів оборотних коштів у базовому і звітному періодах.

Абсолютне вивільнення або економія оборотних коштів ($E_{\text{абс}}$) визначається за формулою

$$E_{\text{абс}} = OK_{\text{баз}} - OK_{\text{звіт}}, \quad (1.33)$$

де $OK_{\text{баз}}$, $OK_{\text{звіт}}$ – відповідно середньорічні залишки оборотних коштів у базовому і звітному періодах, грн.

Ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві визначається продуктивністю праці.

Продуктивність праці – це результативність процесу праці.

Рівень продуктивності праці вимірюється в загальному вигляді двома основними показниками:

$$\text{– виробітком } V = \frac{a}{D}, \quad (1.34)$$

$$\text{– трудомісткістю } t = \frac{D}{a}, \quad (1.35)$$

де a – це обсяг виробленої продукції в натуральному або вартісному вираженні;

D – це витрати живого труда на виробництво продукції, тобто кількість робітників або відпрацьованих людино-годин (людино-днів).

Залежно від того, в яких одиницях вимірюється обсяг виробленої продукції, методи вимірювання продуктивності праці підрозділяються на:

- натуральний;
- вартісний;
- трудовий.

В харчових галузях найчастіше використовується натуральний і вартісний методи вимірювання продуктивності праці.

Продуктивність праці (ПТ) при використанні натурального методу її вимірювання розраховується шляхом ділення обсягів продукції в натуральному вираженні ($OP_{(T)}$) за певний період на середньооблікову чисельність штатного персоналу підприємства ($Ч_{ПВП}$).

$$ПТ = \frac{OP_{(T)}}{Ч_{ПВП}} \quad (1.36)$$

Різновидом натурального методу є умовно-натуральний метод, при якому обсяги виробництва вимірюються в умовно-натуральних одиницях. В цьому випадку витрати праці на виробництво певного продукту приймаються як еталонні з коефіцієнтом 1, вся інша продукція перераховується в еталонний продукт за допомогою переводних коефіцієнтів, які враховують різницю в трудовитратах на випуск продукції [15, с. 223].

Трудовий метод вимірювання продуктивності праці характеризує трудомісткість виготовлення продукції, рівень витрат праці (люд.-годин, люд.-днів) на виробництво одиниці продукції. Недолік цього методу в тому, що деякі види робіт не можна нормувати.

При вартісному методі вимірювання розрахунок продуктивності праці відбувається шляхом ділення обсягів виробництва у вартісному вигляді (ТП) на середньооблікову чисельність ПВП.

$$ПТ = \frac{ТП}{\overline{Ч}_{ПВП}} \quad (1.37)$$

Цей метод дозволяє зв'язати продуктивність праці з обсягами продукції, врахувати сортність, асортимент, якість продукції.

Додатковий обсяг виробленої продукції ($\Delta ТП$), отриманий за рахунок зміни продуктивності праці, можна розрахувати за формулою

$$\Delta ТП_{\Delta ПТ} = (ПТ_{зв} - ПТ_{баз}) \cdot Ч_{зв} \cdot \quad (1.38)$$

Додатковий обсяг виробленої продукції ($\Delta ТП$), отриманий за рахунок зміни чисельності промислово-виробничого персоналу, можна розрахувати за формулою

$$\Delta ТП_{\Delta Ч_{ПВП}} = (Ч_{зв} - Ч_{баз}) \cdot ПТ_{баз} \cdot \quad (1.39)$$

де $ПТ_{зв}$, $ПТ_{баз}$ —продуктивність праці у звітному та базовому роках відповідно;

$Ч_{зв}$, $Ч_{баз}$ —чисельність промислово-виробничого персоналу у звітному та базовому роках відповідно.

Резерви росту продуктивності праці— це не використані можливості економії витрат живого і уречевленого труда.

Внутрішньовиробничі резерви обумовлені удосконаленням і найбільш ефективним використанням техніки і робочої сили, скороченням робочого часу, економією сировини і матеріалів, раціональним використанням

обладнання. До них можна віднести: резерви зниження трудомісткості, резерви покращення і використання робочого часу, удосконалення структури кадрів, резерви економії предметів і засобів праці.

Класифікація резервів підвищення продуктивності праці:

- підвищення технічного рівня виробництва;
- механізація і автоматизація виробництва;
- введення нових видів обладнання;
- введення нових технологічних процесів;
- покращення конструктивних властивостей виробів;
- підвищення якості сировини і нових конструктивних матеріалів.
- покращення організації виробництва і праці:
- підвищення норм і зон обслуговування;
- зменшення кількості робітників, невиконуючих норми;
- спрощення структури управління;
- механізація обчислювальних і облікових робіт;
- зміна робочого періоду;
- підвищення рівня спеціалізації виробництва
- зміна зовнішніх природних умов:
- зміна вмісту корисних речовин.
- структурні зміни у виробництві:
- зміна питомої ваги окремих видів продукції;
- зміна трудомісткості виробничої програми;
- зміна частки купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів;
- зміна питомої ваги нової продукції[16].

Прибутковість –ефективність усіх видів ресурсів, які забезпечують отримання загального доходу. Виділяють прибутковість інвестицій, власних активів, капіталу; характеризується прибутком та рентабельністю.

Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів.

Основну частину прибутку від звичайї діяльності складає прибуток від операційної діяльності (або прибуток від реалізації продукції).

Залежно від видів діяльності підприємства доходи, витрати та прибуток (збитки) можуть бути від звичайної діяльності:

– операційної (основної) діяльності (основна діяльність підприємства пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції);

– іншої операційної діяльності (реалізація основних активів, аренда активів);

фінансової діяльності (діяльність, спрямована на отримання грошових коштів на основі випуску акцій та облігацій, отримання кредитів і т. д.);

інвестиційної діяльності (діяльність, пов'язана з вкладанням грошових коштів на придбання основних засобів, нематеріальних активів з метою отримання прибутку);

надзвичайної діяльності (це такі операції та події, які відрзняються від звичайної діяльності, відбуваються нерегулярно і виникають в результаті стихійного лиха, аварій, катастроф [18]).

Прибуток від реалізації продукції (ПР) – це частина вартості товару, що перевищує витрати виробництва і реалізації продукції в межах ціни.

$$\text{Пр} = \sum_{i=1}^n (\text{Ц}_{i_{\text{тр}}} - \text{C}_{i_{\text{тр}}}) \cdot \text{ОП}_i, \quad (1.40)$$

$$\text{Пр} = \text{РП} - \text{С}. \quad (1.41)$$

Оподаткування прибутку підприємств здійснюється згідно закону «Про оподаткування прибутку підприємств». Об'єктом оподаткування прибутку є прибуток, який визначається шляхом віднімання з суми скорегованого валового доходу звітного періоду суми валових витрат платника податку з урахуванням їх визначення і суми амортизаційних відрахувань.

$$\text{П}_{\text{опод.}} = [\text{ВД} - (\text{ПДВ} + \text{АЗ} + \text{Д}')] - [(\text{ВВ} - \text{В}') + \text{А}], \quad (1.42)$$

де $\text{П}_{\text{опод.}}$ – прибуток для оподаткування;

ПДВ – податок на додану вартість;

ВД – валовий дохід;

АЗ – акцизний збір;

ВВ – валові витрати;

В' – сума, на яку зменшились ВВ;

А – амортизаційгі відрахування;

Д' – сума доходів, на яку зменшується ВД.

Базова ставка податку на прибуток в сучасному періоді складає 18%.

$$\text{Чистий прибуток: } P_{\text{чист.}} = 0,82 \cdot P_{\text{опод.}} \quad (1.43)$$

Після здійснення виплат з прибутку податків і інших платежів (плата за землю, з власників транспортних засобів), прибуток підлягає розподіленню на:

- поповнення статутного фонду;
- відрахування в резервний (страховий) фонд;
- відрахування в фонд виробничого розвитку підприємства;
- відрахування в фонд заохочення;
- відрахування на виплату дивидендів власникам корпоративних прав;
- на поповнення оборотних коштів та інші цілі.

1.3. Основні показники ефективності виробництва

Економічна суть рентабельності полягає в тому, що вона може показати порівняльну величину прибутковості по відношенню до будь-яких витрат. Рентабельність показує суму прибутку, яка отримана на одиницю певних витрат або ресурсів[17, с.145-152].

Найбільш узагальнюючим показником рентабельності є рентабельність засобів (рентабельність виробництва)

$$R = \frac{P_{\text{зв.д.}}}{\text{ОВФ} + \text{ОК}} \cdot 100\% . \quad (1.44)$$

Рентабельність продукції можна розглядати як за окремими видами продукції, так і за всім обсягом продукції:

$$R_{\text{пр}_i} = \frac{Ц_i - C_i}{C_i} \cdot 100\% , \quad (1.45)$$

$$R_{\text{пр}} = \frac{\text{Пр}}{C} \cdot 100\% , \quad (1.46)$$

Чинниками підвищення прибутку і рентабельності є:

- зниження собівартості і підвищення обсягів реалізації;
- підвищення питомої ваги виробів вищої якості;
- покращення використання всіх ресурсів підприємства: основних засобів, обігових, трудових ресурсів.

До основних показників економічної ефективності відносять:

- загальну (абсолютну) економічну ефективність, або норму прибутковості інвестицій (або рентабельність інвестицій)

$$E_{\text{абс.}} = \frac{\text{П}}{\text{КІ}} \geq E_{\text{норм.}} , \quad (1.47)$$

де $E_{\text{абс}}$ –абсолютна ефективність;

П –прибуток;

$E_{\text{норм}}$ –нормативна величина;

КІ –капітальні інвестиції.

–строк окупності інвестицій

$$T_{\text{ок.}} = \frac{1}{E_{\text{абс.}}} = \frac{\text{КІ}}{\text{П}} \leq T_{\text{норм.}} , \quad (1.48)$$

де $T_{\text{ок}}$ –строк окупності.

Для окремих заходів:

$$E_{\text{абс.}} = \frac{\Delta\text{П}}{\text{КІ}} ; \quad (1.49)$$

$$E_{\text{абс.}} = \frac{\Delta\text{С}}{\text{КІ}} \quad (1.50)$$

де $\Delta\text{П}$ –приріст прибутку;

$\Delta\text{С}$ –зниження собівартості за рахунок капіталовкладень (інвестицій);

$E_{\text{норм}}$ –це нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних інвестицій.

В тих випадках, коли існують декілька варіантів проекту, для порівняння цих проектів використовують значення приведених витрат.

–приведені витрати для і-го варіанта

$$Z_i = C_i + E_n KI_i \rightarrow \min , \quad (1.60)$$

де Z_i –приведені витрати по і-му варіанту;

C_i –собівартість продукції по і-му варіанту;

KI_i –одноразові капіталовкладення;

E_n –нормативний коефіцієнт приведення.

Економічний ефект від впровадження певного варіанта капіталовкладень буде дорівнювати (при однакових обсягах виробництва) різниці затрат.

$$E = Z_1 - Z_2 = (C_1 + E_n KI_1) - (C_2 + E_n KI_2) = (C_1 - C_2) - E_n \cdot (KI_1 - KI_2) = (C_1 - C_2) + E_n \cdot (KI_1 - KI_2) \quad (1.61)$$

Економічний ефект при різних обсягах виробництва необхідно визначати за формулою

$$E = ОП_7 \cdot \left(\frac{Z_1}{ОП_1} - \frac{Z_2}{ОП_2} \right) = \left(\frac{C_1 + E_n KI_1}{ОП_1} - \frac{C_2 + E_n KI_2}{ОП_2} \right) \cdot ОП_7, \quad (1.62)$$

де ОП –обсяг продукції;

$ОП_7$ –це обсяг виробництва за тим варіантом, де витрати на 1 т будуть меншими.

В ринкових умовах показники ефективності інвестицій розраховують з урахуванням термінів часу, тобто видатки і доходи, розділені за часом, приводяться до одного базового моменту часу або дати початку реалізації проекту (або дати початку виробництва продукції, або моменту вкладання інвестицій)[17, с.36].

Процедура приведення різночасових платежів до базової дати називається дисконтуванням.

Для приведення різночасових витрат, результатів, ефекту використовується норма дисконтування, що дорівнює припустимій нормі доходу на капітал. При виборі ставки дисконтування орієнтуються на очікуваний або існуючий середній рівень позикового відсотка. Для оцінки ефективності таких вкладень використовується такі критерії:

- чистий приведений (чистий дисконтований) дохід;

$$\text{ЧПД} = \sum_{t=1}^n \frac{D_t}{(1+i)^t} - \sum_{i=1}^n \frac{KI}{(1+i)^t} \quad (1.63)$$

де i – дисконтна ставка;

D_t – чисті річні грошові надходження (чистий прибуток + амортизація);

$D_t / (1+i)^t$ – приведені надходження по відповідних роках;

t – роки надходження доходів з базового моменту.

– індекс доходності (індекс прибутковості) – показник рентабельності інвестицій;

– внутрішня норма доходності (перевірочний дисконт);

– строк окупності інвестицій.

$$\text{COI} = t + \frac{KI - \sum_{i=1}^t \frac{D_t}{(1+i)^t}}{\frac{D_{t+1}}{(1+i)^{t+1}}} \quad (1.64)$$

де $\sum_{i=1}^t \frac{D_t}{(1+i)^t}$ – сумарні приведені надходження за весь період t – років;

t – рік, в якому інвестиції найбільше наближаються до сумарних приведених надходжень, але залишаються менше, ніж інвестиції.

$\frac{D_{t+1}}{(1+i)^{t+1}}$ – це чисті приведені надходження в році $(t+1)$.

Класифікацію чинників зростання ефективності виробничо-економічних та інших систем діяльності доцільно здійснювати за трьома ознаками:

– джерелами підвищення, які надають змогу визначати основні шляхи для підвищення ефективності. Джерелами підвищення можна вважати: зростання продуктивності праці і зниження зарплатомісткості продукції (економія живої праці), зниження фондомісткості та матеріаломісткості виробництва (економія затрат уречевленої праці);

– напрямками розвитку та вдосконалення виробництва, тобто реалізація комплексу заходів, які за змістом характеризують основні напрямки розвитку та вдосконалення виробничо–комерційної діяльності суб'єктів господарювання (підвищення техніко–технологічного рівня виробництва; удосконалення структури виробництва, організаційних систем управління, форм і методів організації діяльності, її планування та мотивації тощо);

– місцем реалізації в системі управління виробництвом – внутрішньогосподарські (працівники, технологія, матеріали та енергія, стиль управління тощо) та зовнішні (державна соціально-економічна політики, розвиток інфраструктури тощо) (рис. 1.4).

Виникає необхідність конкретизації напрямків дії та використання головних внутрішніх та зовнішніх чинників підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання:

1. Технологія. Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виробництва продукції.
2. Устаткуванню належить провідне місце в програмі підвищення ефективності, передовсім виробничої, а також іншої діяльності суб'єктів господарювання.
3. Матеріали та енергія позитивно впливають на рівень ефективності діяльності, якщо розв'язуються проблеми ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції тощо.

4. Працівники є основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності. Їх ділові якості, підвищення продуктивності праці багато в чому зумовлюються дійовим мотиваційним механізмом на підприємстві.

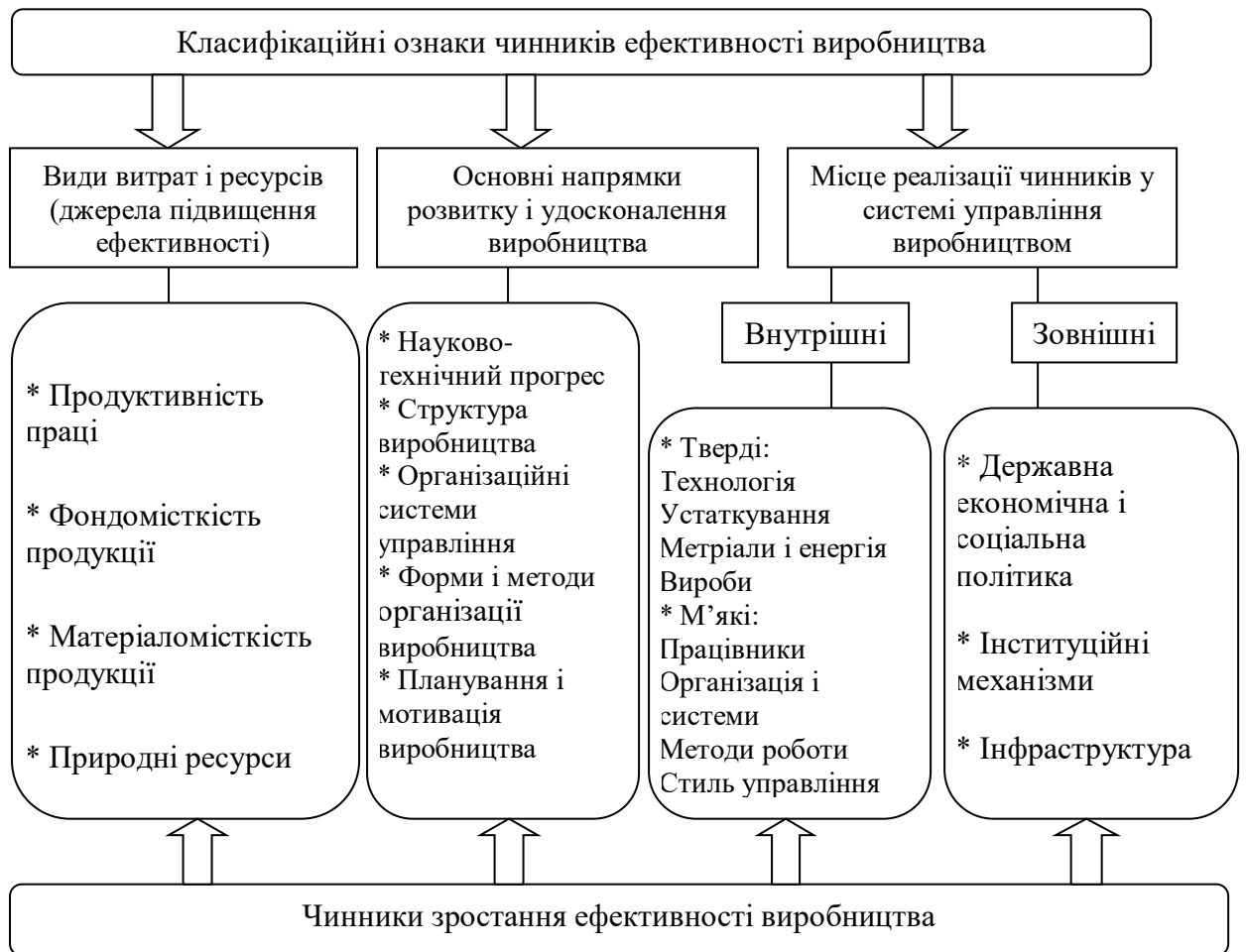

Рис. 1.4. Інтегрована модель чинників ефективності виробництва (продуктивності діяльності підприємства як виробничо-економічної системи) [17, с. 331].

5. Організація і системи. Єдність трудового колективу, раціональне делегування відповідальності, належні норми керування тощо.

6. Методи роботи. За переважання трудомістких процесів досконаліші методи роботи стають достатньо перспективними для забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства.

7. Стиль управління, що поєднує професійну компетентність, діловитість і високу етику взаємовідносин між людьми, практично впливає на всі напрямки діяльності підприємства.
8. Державна економічна і соціальна політика істотно впливає на ефективність суспільного виробництва.
9. Інституціональні механізми. Для безперервного підвищення ефективності діяльності всіх суб'єктів господарювання держава має створити відповідні організаційні передумови, які забезпечуватимуть постійне функціонування на національному, регіональному чи галузевих рівнях спеціальних інституціональних механізмів – організацій (дослідних і навчальних центрів, інститутів, асоціацій).
10. Інфраструктура (інноваційні фонди і комерційні банки, біржі (товарно–сировинні, фондові, праці) та інші інститути ринкової інфраструктури).
11. Структурні зміни в суспільстві також впливають на показники ефективності на різних рівнях господарювання. Найважливішими є структурні зміни економічного та соціального характеру.

Важливими показниками соціальної ефективності є поліпшення умов і змісту праці, всебічний розвиток здібностей людини, її сутнісних сил, поліпшення навколишнього середовища та ін.[16, с. 270]

1.4. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва

До основних чинників, які позитивно впливають на виробничу діяльність, відносять [15, с. 17]:

а) Раціональне управління матеріалами. Проблема економії й зменшення споживання сировини, матеріалів, енергії повинна бути під постійним контролем відповідних фахівців підприємств із матеріалоємним і енергоємним виробництвом. Завдання ресурсозбереження на таких підприємствах може позитивно вирішуватися шляхом упровадження мало відхідної й безвідхідної технології, збільшення виходу корисної продукції чи

енергії з одиниці використовуваного матеріалу, використання дешевих і низькосортних видів сировини, підвищення якості матеріалів за допомогою первинної обробки.

б) Технологія. Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації й інформаційних технологій дуже впливають на рівень і динаміку ефективності виробництва. За принципом ланцюгової реакції вони викликають істотні зміни в технічному рівні й продуктивності технологічного устаткування, методах і формах організації трудових процесів, підготовці й кваліфікації кадрів тощо.

в) Використання устаткування. Цьому фактору належить одне з провідних місць у програмі підвищення ефективності виробництва. Підвищенню продуктивності діючого устаткування сприяє належна організація ремонтно-технічного обслуговування, оптимальні терміни експлуатації, забезпечення необхідної пропорційності в пропускній можливості технологічно зв'язаних груп (одиниць), чітке планування завантаження в часі, підвищення змінності роботи та ін.

г) Продуктивність праці. Основним джерелом і визначальним фактором підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства є працівники: керівники, підприємці, фахівці, робітники. Продуктивність їхньої праці багато в чому визначається методами, технікою, особистою майстерністю, знаннями, відношенням до роботи й здатністю виконувати ту чи іншу роботу.

д) Відповідність виробу. Для досягнення високої продуктивності підприємства просто корисності товару недостатньо. Пропоновані підприємством для продажу вироби повинні з'явитися на ринку в потрібному місці, у потрібний час і за розсудливою ціною. У зв'язку з цим підприємство повинне стежити за тим, щоб не виникало яких-небудь організаційних і економічних бар'єрів між виробництвом і окремими стадіями маркетингу[22].

Тільки комплексне використання наведених факторів зможе вплинути на темпи зростання ефективності виробничої діяльності. Чинники визначення виробничої ефективності є найважливішим інструментом реалізації

економічної політики підприємства і ключовим засобом обґрунтування управлінських рішень, оптимізації витрат ресурсів, удосконалення цінової політики і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Висновки за розділом 1

Для підвищення економічної ефективності виробництва підприємства та збільшення його прибутковості необхідно поліпшувати нормування й організацію праці, скорочувати витрати на виробництво продукції: економити сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, дотримуватись технологічних режимів, скорочувати матеріальні і трудові витрати за рахунок використання прогресивних технологій і раціональної організації праці. Упорядкувати стандарти кондитерських виробів можна типовими нормами, які б охоплювали основні умови виробництва різних регіонів країни та використовували різноманітні варіанти оптимальної організації трудового процесу на підприємстві. Переслідуючи мету комерційного успіху на ринку, підприємства мають постійно орієнтуватися на збільшення продуктивності праці.

Впровадження запропонованих заходів дозволить забезпечити попит споживачів на якісні вироби промислової продукції за прийнятними цінами, отримання на цій основі достатньої маси прибутку кондитерськими підприємствами та підвищення ефективності їх діяльності. Забезпечення ефективності діяльності кондитерських підприємств можливе тільки за умови спільних зусиль цих таки підприємств та держави в цілому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»

2.1 Сучасний стан кондитерської галузі України

Ринок кондитерських виробів в Україні дуже конкурентний та стрімко розвивається і змінюється під впливом пандемії й воєнного стану. Попит на солодощі серед населення є достатньо високим навіть в умовах воєнного. З його зростанням підвищуються вимоги до якості, асортименту, упакування, додаткових характеристик тощо. Все це призводить до підвищення конкуренції серед виробників, виходу на ринок нових гравців, необхідності пошуку нових ринків збуту.

Аналізуючи динаміку виробництва кондитерських виробів варто відмітити, що попит на солодощі та інші кондитерські вироби зростає. Це стимулює та підвищує інтерес дослідників до даної галузі. Теоретичні та практичні аспекти ринку кондитерських виробів знайшли своє відображення у наукових працях багатьох науковців. Так, у статтях А. Загричанської та В. Голюк розкрито основні характерні риси учасників ринку кондитерських виробів. Питання щодо застосування маркетингових технологій у межах ринку кондитерських виробів було розглянуто О. Власенком, Г. Разумовою та О. Оскомною. І. Савчук здійснив аналіз діяльності головних гравців на ринку кондитерських виробів. Загальні аспекти та тенденції розвитку ринку кондитерських виробів України розглядали А. Смаглюк і А. Надточій та О. Тоболін.

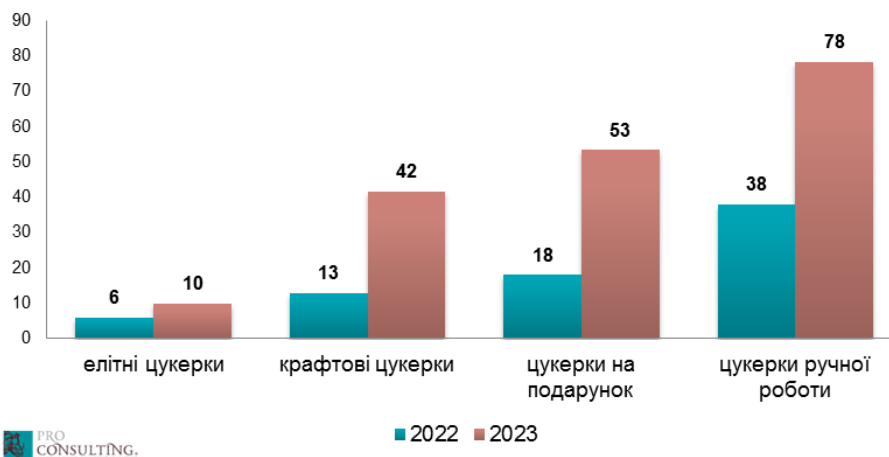
Як доведено фахівцями, рівень споживання кондитерських виробів в Україні складає останнім часом 15 кг на душу населення в рік. За цим показником Україна займає 8-ме місце в світі за споживанням кондитерських виробів. Переважна частина споживачів відноситься до категорії від 18-ти до 55-ти років, з них 67% – жінки, 33% – чоловіки. Сьогодні, на ринку кондитерських виробів України працюють більше 850 підприємств. Загальний обсяг виробництва понад 1 млн тонн продукції на рік надає змогу

не лише задовольняти потреби внутрішнього ринку, а й експортувати продукцію за кордон.

Під «кондитерськими виробами» розуміють харчові продукти (цукристі й борошністі), як мають високий вміст цукру і виготовляються за спеціальними рецептами. До цукристих належать карамельні, цукеркові, шоколадні і фруктові-ягідні, драже і ірис, халва, східні солодоші, а до борошністих – печиво, пряники, тістечка, торти, основними інгредієнтами яких є борошно, цукор, жир, яйця.

Кондитерська галузь є однією з найрозвиненіших у харчовій промисловості. Вона посідає важливе місце у структурі національного господарства і має тісні зв'язки з іншими галузями промисловості. Основною кондитерської галузі є сировина рослинництва і садівництва, а також тваринництва і птахівництва, оскільки ключовими рецептурними інгредієнтами кондитерських виробів є олія, жири, цукор, борошно, вода, яйця, молоко.

Середньомісячна кількість популярних запитів про шоколадні цукерки за 2022-2023 рр.

Джерело: Google ADS, оцінка Pro-Consulting

Рис. 2.1 Ринок кондитерської продукції 2023 (середньомісячна кількість запитів на шоколадні цукерки) [18]

Для вітчизняного ринку солодошів характерна висока концентрація. Так, найбільшими виробниками кондитерської продукції є: «Roshen», «АВК», «Konti», «Світоч», «Mondeliz». Також ринок забезпечують такі

виробники кондитерських виробів: «Бісквіт-Шоколад», «Житомирські ласощі», «Полтава-кондитер», «Ярич», «Монделіс Україна» та інші. Відмітимо, що російські окупанти обстріляли фабрику «Монделіс Україна», яка внаслідок цього понесла значних збитків.

На рис. 2.2 зображено сегментацію ринку кондитерських виробів в Україні.

Охарактеризуємо основних виробників вітчизняної кондитерської продукції.

1. Корпорація «Roshen». Безперечний лідер українського ринку кондитерської продукції. Компанія збуває свою продукцію на вітчизняному та на міжнародному ринках. Компанія існує з 1996 року. Продукцію можна купити в США, Канаді, ОАЕ, Китаї, Японії, Алжирі, Ізраїлі, країнах ЄС, і СНД. Roshen стабільно входить в топ 100 кондитерських компаній світу. Споживачі люблять і довіряють торговій марці, вона асоціюється з будинком і надійністю, мережа їх фірмових магазинів збільшується, як і асортимент продукції.

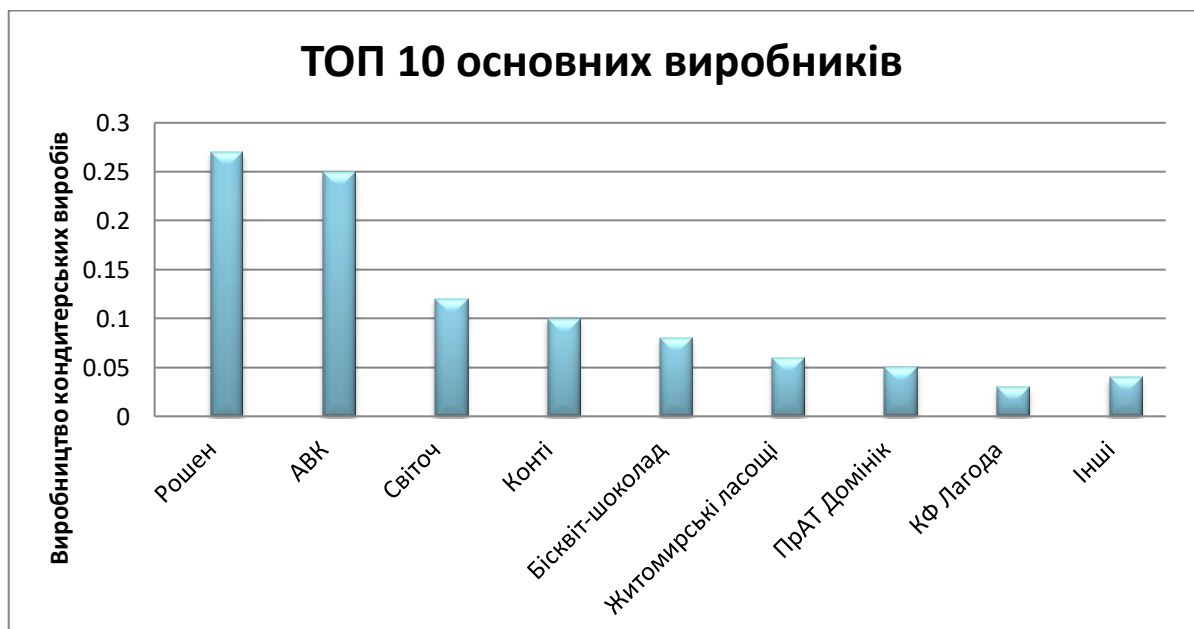

Рис. 2.2. Конкурентна структура кондитерського ринку України
Розроблено автором за джерелом [18]

2. Група «Конті». Заснована була в 1997 році, і входить в трійку лідерів українського ринку кондитерських виробів. У 2015 році також потрапили в топ 100 кондитерських компаній ринку. Виробничі активи компанії включають в себе п'ять фабрик, з яких дві зараз знаходяться на окупованих територіях. Компанія експортує продукцію в усі країни СНД. Однією з візитних карток компанії є вафельна шоколадна цукерка – «Джек».

3. «АВК». Компанія працює з 1991 року, основні виробничі потужності знаходяться в Дніпропетровській області – це фабрика площею 14639 кв. м. Експортує в більш ніж 20 країн світу, серед яких Німеччина, Великобританія, Латвія, і Ізраїль. У світовому рейтингу кондитерів у 2015 році компанія зайняла 59 місце. Компанія робить акцент на виробництві шоколадних, пралінових і вафельних цукерок. Однією з найпопулярніших є серія «Труфальє». Компанія також постраждала через проведення АТО, оскільки їй довелося призупинити роботу Донецької та Луганської фабрик. Ще одна фабрика знаходиться в Мукачево (Закарпатська область), на її офіційному сайті шукають інвеститорів, готових вкласти гроші або викупити фабрику.

4. Nestle Україна. На Українському ринку з 1994 року, кондитерка – не основна спеціалізація корпорації. В Україні з 1998 року володіє брендом «Світоч». Найпопулярнішими є батончики – «Aero», «Nuts», «KitKat» (шоколадний бренд номер 3 в світі), Lion, Nesquik Fest, а також драже «сенсації».

5. Кондитерская фабрика «Житомирські ласощі». Входить до п'ятірки лідерів кондитерського ринку України. Продукція компанії розрахована швидше на споживача із середнім і низьким рівнем доходу. У компанії є лінійка для діабетиків, в яку входять цукерки на вагу. Також у компанії є серія «Халяль». Виробнича потужність підприємства – 80 тисяч тон продукції на рік.

6. Бісквіт-Шоколад. Харківське підприємство, існує з 2001 року, включає в себе 2 фабрики. Експортує у Казахстан, Киргизстан, Грузію, Азербайджан, Молдову, Латвію, Литву, Монголію, США, Канаду, Ізраїль,

Німеччину. На експорт йде близько 30% усієї виробленої продукції. Карамель, цукерки (глазуровані і неглазуровані), шоколад, зефір, ірис, мармелад – основна продукція фабрики Харків'янка. Загалом «Харківська бісквітна фабрика» займається випуском борошняних кондитерських виробів.

7. Домінік. Кондитерська фабрика виробляє до 200 тон продукції в день, експортує в Естонію і Грузію, як і інші постраждала від російського ембарго на українські продукти. Виробничі потужності – 2 фабрики, обидві в Полтаві. Бренд «Домінік» випускає близько 50 видів цукерок. З іншого боку, в регіонах продукцію частіше можна знайти на ринках або маленьких магазинчиках.

8. Монделіс Україна. Український підрозділ швейцарського гіганта, до 2014 року називався «Крафт Фудз Україна», належить групі «Mondelēz InternationaL», найбільшого в світі виробника шоколаду, шоколадних цукерок і печива. Ця фірма найбільше постраждала від нападу Росії на Україну.

Незважаючи на високий рівень конкуренції досліджуваний ринок залишається одним із найбільш затребуваних та популярних серед об'єктів господарювання. Стимулює розвиток даної галузі й відсутність мита на солодощі в Європейському союзі. Лідери українського ринку кондитерських виробів уже давно займаються експортом своїх товарів на зарубіжні ринки, користуючись безмитною можливістю. Найбільші країни експортери українських солодощів – це Білорусія, Литва, Польща, Молдова, Казахстан, Азербайджан, Туркменістан, а також країни Америки та Азії. Підтвердження цього є темп зростання експорту які становлять 120% в країни колишнього СНД та 60% країн Євро Союзу [19]. Перспективним кроком у розширенні географії солодощів вважається завоювання азійського ринку. Цей регіон викликає зацікавлення у виробників у зв'язку з високою щільністю населення, а виробник у свою чергу приваблює якісною продукцією.

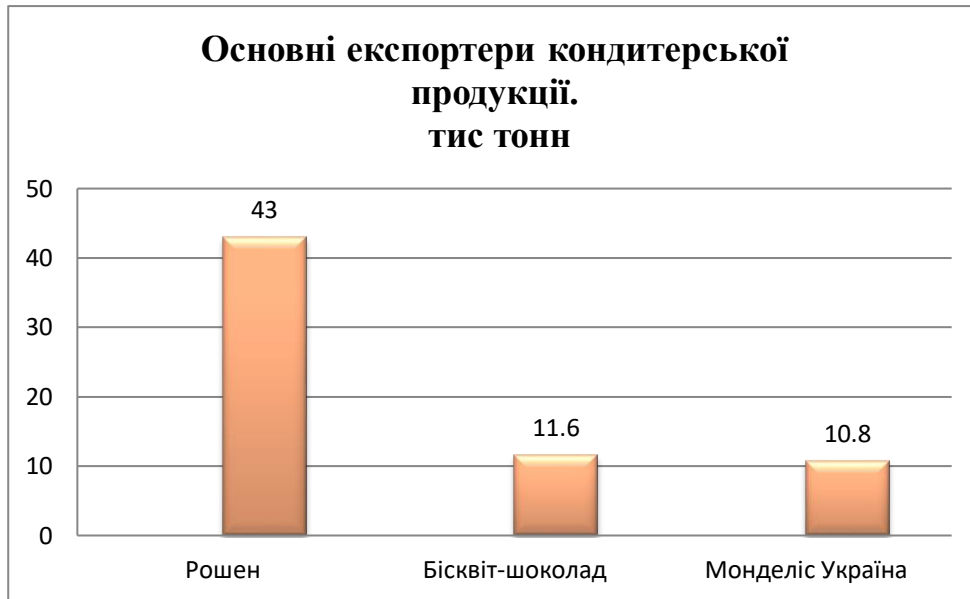

Рис. 2.4 Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
Розроблено автором за джерелом [20]

Загальна тенденція розвитку галузі по-різному відбивається на результатах діяльності окремих її підприємств. Так, на одних підприємствах спостерігається зростання прибутків, а на інших – спадання.

Загальна динаміка виробництва кондитерської продукції представлена на рисунку 2.3.

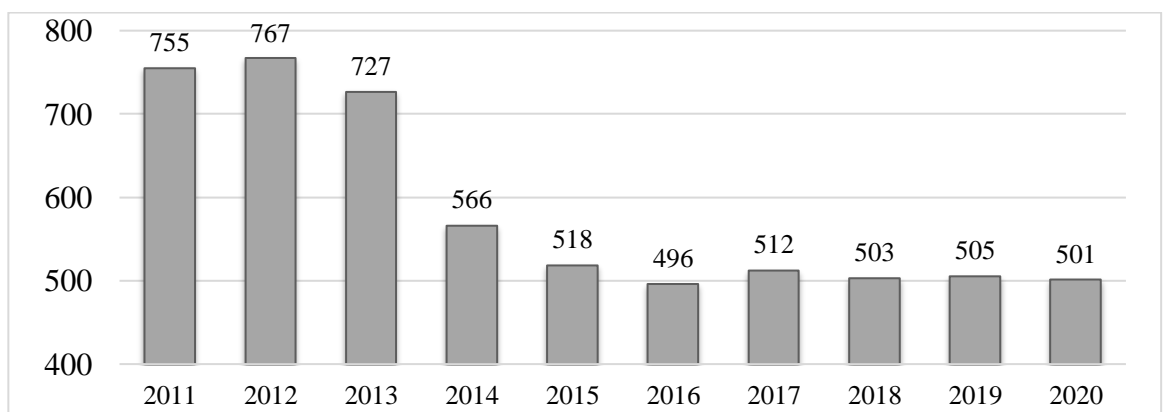

Рис. 2.3. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн[20]

Аналіз даних рисунку 2.2 унаочнює стан вітчизняного кондитерського виробництва 2013–2019 років і переконує в тому, що до 2016 року

характерним було зниження обсягів виробництва продукції, а з 2016 року ринкова ситуація стабілізувалася, що пов'язано з адаптацією ринку до нових умов господарювання (припинення діяльності виробників в зоні проведення СВО, втрати російського ринку).

Розглядаючи продуктову структуру ринку, можна відзначити, що найбільш привабливим з точки зору ринкових трендів є виробництво гумок, фруктових желе, а також карамелі – на фоні загального зниження обсягів виробництва, по зазначених сегментах спостерігається зростання.

Інтенсивні темпи згортання виробництва шоколадних кондитерських виробів, какао та продуктів з нього в Україні зумовлені низкою об'єктивних факторів: висока собівартість та ціна внаслідок використання імпортової сировини, високий курс валюти, значна частка транспортної складової та енерговитрат при виробництві продукції, збільшення ціни робочої сили. Вищезазначені фактори негативно позначилися на подорожчанні какаоємних продуктів та шоколадних виробів, що відповідно вплинуло на зменшення обсягів їх реалізації та товарності.

2.2. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Домінік»[21]

Історія ПрАТ «Домінік» починається з кінця 30-х років минулого століття.

Так, у 1929 році був створений Полтавський трест «Полтдержжкондфабрика». На той час на підприємстві працювали 50 осіб. У часи Великої Вітчизняної війни все обладнання було евакуйоване у Прокоп'євск Алтайського краю і працювало на потреби фронту. У післявоєнні роки фабрика виготовляла переважно карамель та печиво. Домінувала ручна праця, і тільки у 1952 році карамельний цех був обладнаний двома напівмеханічними лініями. З 1960-х років почалася модернізація виробництва, що дозволило розширити асортимент. Були введені в дію вафельний та мармеладний цехи. Поступово освоюючи нові виробничі потужності, підприємство збільшило обсяг виробництва продукції до 8 тисяч тон на рік. Кількість працюючих досягла 560 осіб. Початок нового

етапу розвитку підприємства датується 1980 роком. Споруджується п'ятиповерховий корпус, фабрика закупляє нове обладнання, проводиться реконструкція цехів, поточні лінії сприяють автоматизації виробничих процесів. Завдяки цим змінам в порівняно короткий термін був значно розширений асортимент продукції, а обсяги виробництва при цьому зросли майже вдвічі.

Після проголошення незалежності України, на базі вже приватизованого підприємства створено акціонерне товариство «Полтавакондитер». Кризові явища в економіці змушували трудовий колектив постійно шукати нові шляхи подальшого розвитку. Введено в експлуатацію зефірне відділення продуктивністю більше 2-х тон продукції на добу, відкритий новий цех по виробництву мучнистих виробів. В 1999 році почала роботу німецька лінія з виробництва плиткового шоколаду та цукерок типу «Асорті».

Сучасна історія «Полтавакондитер» почалася в 2000 році, з прийняттям рішення про співробітництво з інвестиційним фондом «Sigma Vlayzer». Завдяки значним фінансовим інвестиціям зарубіжного інвестора був реалізований масштабний проект нової будівлі «Полтавакондитер». Сучасна споруда збудована в найкоротший термін і повністю відповідає найвищим світовим стандартам. За цим відбувся цілий ряд спільних розробок інженерів фабрики та всесвітньо відомих фірм. А саме, італійська фірма «Laser» встановила нові лінії з виробництва цукрового печива та печива з фруктовими наповнювачами, а також лінію з виробництва здобного печива та снекової продукції. Шоколадний цех обладнаний двома лініями швейцарського концерну «Buller» з виробництва шоколадних мас і плиткового шоколаду. Лінії повністю автоматизовані. Молочний і чорний шоколад, який випускається під торговою маркою «Домінік», не поступається за своїми якісними показниками кращим європейським зразкам.

Продукцію полтавських кондитерів можна знайти не тільки на прилавках України. Естонія, Грузія, Казахстан гідно оцінили полтавські

солодощі. Стабільний попит на продукцію стимулює колектив підприємства постійно нарощувати обсяги виробництва й розширювати асортимент, враховуючи вподобання споживачів.

Структура виробництва підприємства складається з двох окремих виробничих територій.

Перша складається з трьох виробничих цехів, які мають різні технологічні напрямки: карамельний цех, цукерковий цех, борошняний цех. Основою цукеркового цеху є комплекс технологічного обладнання, завдяки якому налагоджений процес стабільного виробництва традиційних сортів продукції. Цукерковий цех включає лінії з виробництва помадних та пралінових сортів цукерок. Борошняний цех оснащений лінією з виробництва халви. Халва являється унікальним продуктом, має біологічну цінність і чудові смакові властивості. На сьогодні ТМ «Домінік» має можливість запропонувати покупцям халву соняшникову ванільну, халву з арахісом, халву з родзинками. Крім цього, був розроблений і випущений на ринок новий продукт – халва соняшникова «Домінік» глазурована у вигляді батончика вагою 85 та 42 грамів.

Друга виробнича територія складається з шоколадного, цукерково-карамельного й борошняного виробничих цехів. Сучасний комплекс технологічного обладнання дозволяє тримати стабільно високу планку якості продукції та швидко реагувати на зміни попиту. Активна модернізація обладнання і установка нового дозволяють випускати продукцію, відповідну світовим стандартам. Шоколадний і борошняний цехи оснащені сучасним обладнанням, на якому випускається багато стратегічних продуктів. Завдяки модернізації виробництва кондитерських виробів у цехах став можливий додатковий випуск великої кількості інноваційних продуктів.

Технологічна база дає можливість створювати шоколадні вироби, які відповідають світовим стандартам. А саме, це дві лінії швейцарського концерну «Buller» – з виготовлення шоколадних мас і з виготовлення плиткового шоколаду. Дане обладнання забезпечує технологію сухого

конширування шоколадних мас, що значно покращує їх якість за рахунок підвищення ступені подрібнення. У 2005 році підприємством налагоджено виготовлення пористого шоколаду. На сьогодні пористий шоколад широко представлений в асортиментній лінії і користується підвищеним попитом у споживачів. На фабриці випускається молочний і чорний шоколад. Вчені давно відкрили позитивну дію чорного шоколаду на серцево-судинну і нервову систему людини. Дієтологи всього світу рекомендують людям, які дбають про своє здоров'я, включати в свій щоденний раціон чорний шоколад. Вміст какао-продуктів у чорному шоколаді від торгівельної марки «Домінік» – від 60 до 85%, в залежності від асортиментної групи, а в молочному шоколаді – 33 %.

Асортимент шоколаду нараховує близько 60 найменувань продукції.

Особливу увагу на підприємстві приділяють контролю якості продукції. Задачі служби з якості – забезпечення функціонування систем менеджменту якості й безпеки на підприємстві у відповідності з вимогами стандартів, здійснення лабораторного контролю якості продукції, що випускається, на всіх етапах виробництва: від початкової стадії – контролю сировини, що надходить, – до контролю якості готової продукції. Лабораторний контроль здійснюють центральна і 8 цехових лабораторій. На підприємстві з 2005 року впроваджена і сертифікована Система менеджменту якості, що підтверджено сертифікатами на відповідність системи якості згідно вимог ГОСТУ ISO 9001-2001 і Міжнародного стандарту ISO 9001-2000. Крім того, розроблена й впроваджена Система менеджменту безпеки продуктів харчування у відповідності до вимог Міжнародного стандарту ISO 22000:2005 «Система менеджменту безпеки продуктів харчування». Діюча на підприємстві інтегрована система СМЯ і СМБВП дозволяє виявляти, оцінювати, контролювати і управляти якістю й харчовими ризиками на всіх етапах виробництва. Друга виробнича територія, перша в Україні, повністю сертифікована згідно системи НАССР. Це дало підприємству можливість продавати продукцію в Західній Європі.

2.2.1. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Домінік»

Аналіз основних економічних показників діяльності підприємства проведемо на основі даних фінансової та статистичної звітності підприємств за два роки.

З огляду особливостей здійснення господарської діяльності підприємств, представляється доцільним проведення аналізу виробничої програми підприємств, їх виробничих ресурсів (особливо основних засобів, які є ключовими об'єктами здійснення інновацій), поточних витрат, а також прибутку та можливих джерел фінансових ресурсів, які можуть бути залучені для реалізації інноваційних проєктів.

На першому етапі проведемо аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Домінік».

Аналіз виробництва й реалізації продукції

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.2.1.1

Таблиця 2.2.1.1

Показники виробничої програми ПрАТ «Домінік»

Показник,	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн				
у діючих цінах	469722	375808	-93914	-20,0
у порівнянних цінах	469722	330782	-138940	-29,6
2. Фактично вироблено продукції, тон	10264	7228	-3036	-29,6
3. Середньорічна виробнича потужність, тон	12000	12000	0	0
4. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,855	0,602	-0,253	-29,6

Джерело: розрахунки автора на основі [57].

В звітному році в порівнянні з базовим роком значно зменшився обсяг виробництва промислової продукції ПрАТ «Домінік». Так, обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства зменшився з 469722 тис. грн до 375808 тис. грн, тобто на 93914 тис. грн або 20% у відносному виразі.

Обсяг продукції підприємства в натуральному виразі в звітному році в порівнянні з базовим роком скоротився на 3036 тон або 29,6%. Це призвело до відповідного збільшення обсягу виробленої продукції у порівнянних цінах на 138940 тис. грн. Значне зменшення обсягу виробленої продукції у натуральному виразі та у порівнянних цінах свідчить про відчутне зниження попиту на продукцію підприємства, що з негативної сторони характеризує його діяльність в цілому. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, яка в звітному році порівняно з базовим роком не змінилася, що в цілому свідчить про стабільність виробничого потенціалу підприємства в частині його технічної складової. Виробнича потужність характеризується високим рівнем використання в базовому році (85,5%), що значно зменшилося в звітному році (60,2%). Зменшення коефіцієнту використання виробничої потужності є негативним явищем, та, як вже було сказано вище, свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та значну перевитрату ресурсів підприємства в розрахунку на одиницю виробленої продукції.

В таблиці 2.2.1.2 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції ПрАТ «Домінік».

Таблиця 2.2.1.2

Структура випуску продукції ПрАТ «Домінік»

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тон		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
Вафлі	640	472	6,2	6,5	-168	-26,3
Печиво та вафлі вкриті шоколадом	1273	945	12,4	13,1	-328	-25,8
Вироби кондитерські з цукру з вмістом какао (в т.ч. цукерки, шоколад)	3924	2408	38,2	33,3	-1516	-38,6
Печиво солоне та солодке	3052	2008	29,7	27,8	-1044	-34,2
Кондитерська глазур (плитка)	175	172	1,7	2,4	-3	-1,7

Карамель	915	908	8,9	12,6	-7	-0,8
Інше	285	315	2,8	4,4	30	10,5
Разом	10264	7228	100,0	100,0	-3036	-29,6

Протягом двох років найбільшу питому вагу в структурі виробництва займають такі види продукції, як вироби кондитерські з цукру з вмістом какао (38,2% та 33,2% в базовому та звітному роках відповідно), печиво солоне та солодке (29,7% в базовому році та 27,8% в звітному році), а також печиво та вафлі вкриті шоколадом (12,4% та 13,1% в кожному році). Решта видів продукції мають значно меншу питому вагу та, відповідно, не визначають виробничий профіль підприємства. Як зазначалося вище, в звітному році відбулося зменшення випуску продукції підприємства на 3036 тон, що пов'язано, головним чином, зі зменшенням виробництва профільних видів продукції, а саме виробів кондитерських з цукру з вмістом какао (-1516 тон або 38,6% відносно базового року), а також печива солодкого та солоного (-1044 тони або 34,2%). В цілому, значне скорочення виробництва зазначених двох асортиментних груп є вкрай негативним явищем, оскільки саме ця продукція є профільною для підприємства та характеризується високим рівнем доданої вартості та технологічності виробництва.

Для аналізу реалізації продукції складемо таблицю 2.2.1.3.

Таблиця 2.2.1.3

Співвідношення обсягу виробленої й реалізованої продукції

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	469722	375808	-93914	-20,0
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	502668	436532	-66136	-13,2
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-32946	-60724	-27778	—

В базовому році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило -32946 тис. грн (7% від обсягів реалізованої продукції), а в звітному році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило вже -60724 тис. грн (16% від обсягів

реалізованої продукції). Зазначені відхилення свідчать про той факт, що на початку кожного року підприємство реалізовує нереалізовану продукцію попереднього року, що в цілому для кондитерських підприємств є нормальним явищем (значні терміни реалізації продукції). Тим не менш, зростання розрахованого відхилення з –32946 тис. грн до –60724 тис. грн в цілому є ознакою зниження ефективності планування виробничої програми підприємства.

Аналіз динаміки, стану й ефективності використання основних засобів

Для аналізу динаміки основних засобів складемо аналітичну таблицю

2.2.1.4.

Таблиця 2.2.1.4

Зміна наявності основних засобів і їхньої динаміки

Основні засоби	Наяв-ть на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наяв-ть на кінець року	Відхилення	
		всього	у т.ч. нових	всього	у т.ч. ліквідовано		абс	відн
Базовий рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	304773	5695	5695	570	0	309898	5125	1,7
ОЗ основного виду діяльності	304773	5695	5695	570	0	309898	5125	1,7
ОЗ інших галузей	0	0	0	0	0	0	0	-
Невиробничі ОЗ	0	0	0	0	0	0	0	-
Звітний рік								
Усього по підприємству, у т.ч.	309898	77698	77698	1408	0	386188	76290	24,6
ОЗ основного виду діяльності	309898	77698	77698	1408	0	386188	76290	24,6
ОЗ інших галузей	0	0	0	0	0	0	0	-
Невиробничі ОЗ	0	0	0	0	0	0	0	-

Як видно з неведених в таблиці 2.4 даних, основні засоби ПрАТ «Домінік» представлені лише основними засобами основного виду діяльності, що говорить про орієнтацію підприємства виключно на виробництві кондитерської продукції. В базовому році вартість основних засобів зросла на 5125 тис. грн або 1,7% у відносному виразі, в звітному

збільшення склало 76290 тис. грн або 24,6%, що стало наслідком збільшення на цю суму вартості основних засобів основного виду діяльності. Динаміка вартості основних засобів та їх структура через в цілому є ефективними.

Для оцінки відтворювальних процесів на підприємстві розрахуємо та проаналізуємо коефіцієнт приросту вартості основних засобів:

$$K_{\text{пр}} = \Delta OZ_{\text{перв}} / OZ_{\text{сер}}, \quad (2.1)$$

де $\Delta OZ_{\text{перв}}$ приріст первісної вартості основних засобів за період (рік);

$OZ_{\text{сер}}$ – середня первісна вартість основних засобів за період (рік).

$$K_{\text{пр}_{\text{баз}}} = 5125 / (309898 + 304773) = 0,02;$$

$$K_{\text{пр}_{\text{звіт}}} = 76290 / (386188 + 309898) = 0,20.$$

Абсолютні значення коефіцієнту приросту основних засобів (більше 0) дають підстави зробити висновок про розширене відтворення основних засобів підприємства (обсяг введених в експлуатацію основних засобів перевищує обсяг виведених з експлуатації), що з позитивної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню відтворенням власної технічної бази. Крім того, зростання значень показника свідчить про прискорення відтворювальних процесів, що також є позитивною характеристикою роботи підприємства в зазначеній сфері.

Важливим етапом оцінки ефективності використання та відтворення основних засобів на підприємстві є аналіз їх технічного стану.

Для аналізу технічного стану основних засобів розрахуємо такі показники, як коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу (табл. 2.2.1.5).

Таблиця 2.2.1.5

Зміна технічного стану основних засобів ПрАТ «Домінік»

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення
Базовий рік			
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	304773	309898	5125,0
Знос, тис. грн	156679	184712	28033,0
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	148094	125186	-22908,0
Коефіцієнт придатності	0,486	0,404	-0,082
Коефіцієнт зносу	0,514	0,596	0,082
Звітний рік			

Первісна вартість основних засобів, тис. грн	309898	386188	76290,0
Знос, тис. грн	184712	213030	28318,0
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	125186	173158	47972,0
Коефіцієнт придатності	0,404	0,448	0,044
Коефіцієнт зносу	0,596	0,552	-0,044

Протягом базового–звітнього років вартість основних засобів змінювалася у бік збільшення: в базовому році вона збільшилася на 28033 тис. грн при зменшенні залишкової на 22908 тис. грн, в звітньому році первісна вартість основних засобів зросла на 76290 тис. грн, при зростанні залишкової вартості на 47972 тис. грн. Визначені коефіцієнти придатності й зносу, свідчать про погіршення технічного стану основних засобів в базовому році та покращення в звітньому. В цілому протягом двох років, коефіцієнт придатності скоротився на 0,038 при аналогічному зростанні коефіцієнта зносу. Таким чином, можна констатувати загальне зниження технічного рівня основних засобів підприємства.

Для аналізу динаміки основних засобів (за залишковою вартістю), а також їх структури складемо аналітичну таблицю 2.2.1.6.

Таблиця 2.2.1.6

Оцінка динаміки основних засобів та їх структури

Основні засоби (залишкова вартість)	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	Абс (+,-)	Від н (%)	по структурі (%)
Базовий рік							
1. Виробничого призначення	148094	100	125186	100,0	-22908	-15,5	0,0
будівлі та споруди	27555	18,6	24199	19,3	-3356	-12,2	0,7
машини та обладнання	85334	57,6	61806	49,4	-23528	-27,6	-8,3
транспортні засоби	4629	3,1	3331	2,7	-1298	-28,0	-0,5
інші	30576	20,6	35850	28,6	5274	17,2	8,0
2. Невиробничого призначення:	0	0	0	0,0	0	0,0	0,0
будівлі та споруди	0	0	0	0,0	0	0,0	0,0
машини та обладнання	0	0	0	0,0	0	0,0	0,0
транспортні засоби	0	0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші	0	0	0	0,0	0	0,0	0,0
Разом	148094	100	125186	100,0	-22908	-15,5	-
Звітний рік							
1. Виробничого призначення	125186	100,0	173158	100,0	47972	38,3	0,0
будівлі та споруди	24199	19,3	57561	33,2	33362	137,9	13,9
машини та обладнання	61806	49,4	114272	66,0	52466	84,9	16,6
транспортні засоби	3331	2,7	1278	0,7	-2053	-61,6	-1,9

інші	35850	28,6	47	0,0	-35803	-99,9	-28,6
2. Невиробничого призначення:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
будівлі та споруди	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
машини та обладнання	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
транспортні засоби	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Разом	125186	100,0	173158	100,0	47972	38,3	-

За даними таблиці 2.6, в базовому і звітному роках максимальну питому вагу в структурі основних засобів підприємства займають основні виробничого призначення: їхня частка протягом всього періоду дослідження становила 100%. Відповідно, питома вага в структурі основних засобів не виробничих основних фондів дорівнює 0. Зміна залишкової вартості основних засобів підприємства протягом двох років склала 25064 тис. грн (173158 – 148094). Основні засоби підприємства протягом двох досліджуваних років представлені такими об'єктами, як будівля та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інші основні засоби. Як видно з розрахунків, наведених в таблиці, в базовому році відбулося істотне зменшення вартості машин та обладнання (+23528 тис. грн або 27,6% відносно початку року) при зменшенні вартості будівель та споруд на 3356 тис. грн (12,2%), транспортних засобів на 1298 тис. грн (28%) та зростанні інших основних засобів на 5274 тис. грн (17,2%). Таким чином, загальна динаміка вартості основних засобів виробничого призначення підприємства стала наслідком зміни вартості найбільш активної їх частини: машин та обладнання. В звітному році спостерігається зворотна тенденція набагато більших масштабів: загальне зростання вартості основних засобів виробничого призначення склало 47972 тис. грн (38,3%) при зростанні вартості машин та обладнання на 52466 тис. грн (84,9%). Дані таблиці дають підстави зробити висновок про значне зростання як в абсолютному виразі, так і в структурі засобів машин та обладнання, що з точки зору перспектив стратегічного розвитку підприємства є позитивною характеристикою роботи його менеджменту по управлінню основними засобами. Також можна відзначити, що в цілому структура основних засобів підприємства свідчить

про виключну його концентрацію на операційній діяльності (відсутні основні засоби невиробничого призначення).

Проведемо нижче аналіз ефективності використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками, як фондівдача та фондоємність (табл. 2.2.1.7).

Таблиця 2.2.1.7

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ

«Домінік»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах (без ПДВ та акцизного збору), тис. грн	469722	330782	-138940
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	307336	348043	40708
3. Фондовіддача, грн/грн	1,528	0,950	-0,578
4. Фондоємність, грн/грн	0,654	1,052	0,398

В звітному році в порівнянні з базовим роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилася: на кожну гривню вартості основних засобів обсяг виробленої продукції зменшився на 57,8 коп. (фондовіддача зменшилася на 0,578 грн). Фондоємність продукції зросла на 105,2 коп. в розрахунку на одну гривню вартості продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз формування, структури та ефективності оборотних коштів

Для аналізу складу, структури й динаміки оборотних коштів ПрАТ «Домінік» складемо аналітичну таблицю 2.2.1.8.

Таблиця 2.2.1.8

Склад, структура й динаміка оборотних коштів ПрАТ «Домінік»

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн.	%	тис. грн	%
Базовий рік						
Оборотні кошти	244850	100,00	287881	100,00	43031	17,6

Виробничі запаси	77275	31,56	65515	22,76	-11760	-15,2
Незавершене виробництво	1918	0,78	2293	0,80	375	19,6
Готова продукція	35678	14,57	16199	5,63	-19479	-54,6
Товари	335	0,14	250	0,09	-85	-25,4
Дебіторська заборгованість	86330	35,26	85961	29,86	-369	-0,4
Грошові кошти	43314	17,69	117663	40,87	74349	171,7
Інші оборотні кошти	0	0	0	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Звітний рік						
Оборотні кошти	287881	100,00	284514	100,00	-3367	-1,2
Виробничі запаси	65515	22,76	65334	22,96	-181	-0,3
Незавершене виробництво	2293	0,80	3922	1,38	1629	71,0
Готова продукція	16199	5,63	19189	6,74	2990	18,5
Товари	250	0,09	138	0,05	-112	-44,8
Дебіторська заборгованість	85961	29,86	82367	28,95	-3594	-4,2
Грошові кошти	117663	40,87	113564	39,92	-4099	-3,5
Інші оборотні кошти	0	0	0	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0

Як видно з таблиці 2.8, на початок базового року в структурі оборотних коштів ПрАТ «Домінік» найбільшу питому вагу мали запаси – 31,56% та дебіторська заборгованість – 35,26%. Інші елементи оборотних коштів мали значно меншу питому вагу. Під кінець року відбулися значні зміни в структурі оборотних коштів: питома вага грошових коштів зросла з 17,69% до 40,87% при зменшенні питомої ваги дебіторської заборгованості до 29,86%, виробничих запасів до 22,76%. В звітному році в цілому зміни в структурі оборотних коштів незначні – питома вага дебіторської заборгованості зменшилася до 28,95%, при незначному збільшенні виробничих запасів (22,96%). При цьому найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів займають грошові кошти – 39,92%. В абсолютному виразі можна відзначити значне зростання в базовому році грошових коштів (+74349 тис. грн або 171,7%). Також слід відзначити значні коливання абсолютних розмірів дебіторської заборгованості, виробничих запасів та готової продукції.

Абсолютний розмір та динаміка структурних елементів оборотних коштів не дозволяє дати однозначну оцінку, оскільки з однієї сторони значне зростання грошових коштів свідчить про покращення ліквідності

підприємства, що з позитивної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними активами, а з іншої, зменшення виробничих запасів та оборотних виробничих фондів в цілому є ознакою зниження продуктивності оборотного капіталу, оскільки саме оборотні виробничі фонди є джерелом створення додаткової вартості, що з негативної сторони характеризує процес управління оборотним капіталом. Крім того, надлишковий, на нашу думку, розмір грошових коштів свідчить про значне заморожування засобів підприємства у непродуктивній формі, тобто формі, яка не сприяє зростанню виробництва та ефективності діяльності.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується показниками оборотності оборотних коштів (табл. 2.2.1.9).

Таблиця 2.2.1.9

Показники оборотності оборотних коштів ПрАТ «Домінік»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ), тис. грн	502668,0	436532,0	-66136,0
2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	266365,5	286197,5	19832,0
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,89	1,53	-0,36
4. Швидкість одного обороту оборотних коштів, днів	193,4	239,3	45,9
5. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів	0,530	0,656	0,126

В звітному році в порівнянні з базовим роком оборотність оборотних коштів уповільнилася на 0,36 оборот, швидкість одного обороту зросла на 45,9 дня, коефіцієнт завантаження оборотних коштів збільшився на 0,126. Уповільнення оборотності оборотних коштів з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними активами підприємства, тому що свідчить про відносну перевитрату коштів (необхідність додаткового залучення ресурсів у господарський оборот). Більш того, абсолютні значення коефіцієнтів оборотності свідчать про вкрай низький рівень оборотності коштів та необхідність залучення в обіг значної кількості ресурсів, що в умовах браку власних коштів та складності залучення позикових є вагомими недоліком підприємства.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Для оцінки ефективності використання трудових ресурсів розрахуємо та проаналізуємо такі показники, як продуктивність праці, фондоозброєність праці та технічна озброєність праці (табл. 2.2.1.10).

Таблиця 2.2.1.10

Оцінка ефективності використання трудових ресурсів

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного збору) в порівнянних цінах (ОП), тис. грн	469722,0	330782,4	-138939,6
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	307335,5	348043,0	40707,5
3. Активна частина основних засобів (машини та обладнання) за залишковою вартістю, тис. грн	73570,0	88039,0	14469,0
Продовження таблиці 2.10			
4. Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	795	680	-115
5. Продуктивність праці (середньорічний виробіток на одного працівника), тис. грн/ос.	590,8	486,4	-104,4
6. Фондоозброєність праці, тис. грн/ос.	386,6	511,8	125,2
7. Технічна озброєність праці, тис. грн/ос.	92,5	129,5	36,9

В звітному році порівно з базовим роком при збільшенні обсягу виробленої продукції на 184676,7 тис. грн відбулося зниження чисельності персоналу на 115 осіб. При цьому ефективність використання робочої сили підприємства в цілому зросла, про що свідчить зменшення на 104,4 тис. грн продуктивності праці. Позитивним фактом є зростання фондоозброєності праці та технічної озброєності праці як показників, який характеризує оснащеність виробничого процесу технічними засобами та є непрямою ознакою рівня інноваційності технологічних процесів.

Аналіз витрат на виробництво продукції

Аналіз проведемо методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в базовому році (табл. 2.11). Ефективність управління витратами підприємства може бути

оцінена за допомогою узагальнюючого показника ефективності – витрати на 1 грн продукції. Його оцінку також проведемо в таблиці 2.2.1.11.

Таблиця 2.2.1.11

Операційні витрати ПрАТ «Домінік»

Елемент витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
1. Матеріальні витрати	321722	291902	65,8	64,9	-29820	-9,3
2. Витрати на оплату праці	69740	66760	14,3	14,8	-2980	-4,3
3. Відрахування на соціальні заходи (ЄСВ)	13445	13354	2,8	3,0	-91	-0,7
4. Амортизація	29478	30278	6,0	6,7	800	2,7
5. Інші операційні витрати	54202	47314	11,1	10,5	-6888	-12,7
Разом (операційні витрати)	488587	449608	100,0	100,0	-38979	-8,0
Обсяг виробленої продукції в діючих цінах (без ПДВ)	469722	375808	-	-	-93914	-20,0
Продовження таблиці 2.11						
Витрати на 1 грн продукції, грн/грн	1,040	1,196	-	-	0,156	15,0

Як видно з таблиці, виробництво продукції на підприємстві є матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в базовому році склала 65,8%, а в звітному році зменшилася до 64,9%. Витрати на оплату праці в абсолютному виразі зменшилися на 2980 тис. грн, що цілком природньо в умовах скорочення персоналу підприємства. Амортизаційні відрахування в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 800 тис. грн, що з урахуванням негрошової форми витрат та їх функціонального призначення (фінансування простого відтворення основних засобів) може вважатися позитивною характеристикою роботи підприємства. Як видно з таблиці структура витрат підприємства в цілому стабільна. Абсолютний розмір витрат за рахунок значного скорочення матеріальних витрат (-29820 тис. грн) та інших витрат (-6888 тис. грн), скоротився на 38979 тис. грн, що цілком природньо в умовах зниження обсягу виробленої продукції. В цілому для оцінки ефективності управління витратами використовується показник витрат на одну гривню продукції. В звітному році в порівнянні з базовим роком при зменшенні обсягу виробленої продукції на 93914 тис. грн (20%) відбулося зниження її собівартості на 8%. Внаслідок переважного зниження

обсягів виробленої продукції над її собівартістю (ефект «операційного левереджу») витрати на 1 грн продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 15,6 коп. і склали 119,6 коп. Зростання цього показника з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню витратами. Більш того, абсолютні значення показника в звітному році (значно більше 1) свідчить про значну збитковість виробничої діяльності та вимагають прийняття якнайскоріших рішень.

Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності

Для аналізу рівня й динаміки фінансових результатів ПрАТ «Домінік» складемо таблицю 2.2.1.12.

Таблиця 2.2.1.12

Фінансові результати ПрАТ «Домінік»

Найменування статті	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	абс	відн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	502668	436532	-66136	-13,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	409777	356247	-53530	-13,1
Валовий: прибуток	92891	80285	-12606	-13,6
Інші операційні доходи	13863	33 987	20124	145,2
Адміністративні витрати	29362	27498	-1864	-6,3
Витрати на збут	45285	42213	-3072	-6,8
Інші операційні витрати	12249	12647	398	3,2
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	19858	31914	12056	60,7
Фінансові доходи	7796	6 649	-1147	-14,7
Інші доходи	0	0	0	-
Фінансові витрати	515	381	-134	-26,0
Інші витрати	732	132	-600	-82,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	26407	38050	11643	44,1
Витрати (дохід) з податку на прибуток	5192	7 547	2355	45,4
Чистий фінансовий результат: прибуток	21215	30503	9288	43,8

Чистий прибуток підприємства в звітному році у порівнянні з базовому роком збільшився на 9288 тис. грн, або 43,8% у відносному виразі. Це відбулося внаслідок зростання прибутку від операційної діяльності на 12056

тис. грн, що в свою чергу пояснюється значним зростанням інших операційних доходів (+20124 тис. грн або 145,2%). При цьому валовий прибуток підприємства, що характеризує ефективність виробництва за кінцевим фінансовим результатом, скоротився на 12606 тис. грн (13,6%). Таким чином, головною причиною збільшення чистого прибутку підприємства є зростання інших операційних доходів, тобто несистемного джерела отримання доходів. Отже, незважаючи на загальне значне зростання чистого прибутку, робити висновок про підвищення ефективності діяльності підприємства з точки зору досягнення середньострокових та стратегічних цілей недоречно.

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.2.1.13.

Таблиця 2.2.1.13

Показники рентабельності діяльності ПрАТ «Домінік»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Капітал (активи) підприємства, тис. грн	405855,5	437558	31702,5
Власний капітал підприємства, тис. грн	370872,5	396713	25840,5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	502668	436532	-66136
Виробничі фонди (основні засоби та оборотні кошти), тис. грн	573701	634241	60539,5
Витрати операційної діяльності, тис. грн	488587	449608	-38979
Чистий прибуток, тис. грн	21215	30503	9288
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	19858	31914	12056
Рентабельність капіталу (активів), %	5,23	6,97	1,74
Рентабельність власного капіталу, %	5,72	7,69	1,97
Рентабельність продажів, %	3,95	7,31	3,36
Рентабельність продукції, %	4,06	7,10	3,03
Рентабельність виробництва, %	3,46	5,03	1,57

Як видно з таблиці, усі показники рентабельності мають позитивну тенденцію до зростання та мають значення, які значно більші нуля. Отже, незалежно від бази порівняння, прибутковість роботи підприємства зростає, що є позитивним явищем. Більш того, абсолютні значення показників рентабельності говорять про достатню прибутковість діяльності підприємства.

Таким чином, значення показників рентабельності ПрАТ «Домінік» в контексті реалізації інноваційного потенціалу підприємства та активізації інноваційної діяльності є позитивними.

Аналіз фінансових джерел формування засобів підприємства

Для аналізу структури та динаміки капіталу ПрАТ «Домінік» складемо аналітичну таблицю 2.2.1.14.

Таблиця 2.2.1.14

Склад та структура джерел фінансових ресурсів ПрАТ «Домінік»

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		В стр-рі
					абс	відн	
Базовий рік							
Продовження таблиці 2.14							
1. Власний капітал	360274	381471	91,0	91,7	21197	5,9	0,7
1.1 Статутний капітал	31827	31827	8,0	7,7	0	0,0	-0,4
1.2 Капітал у дооцінках	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
1.3 Додатковий капітал	4797	4779	1,2	1,1	-18	-0,4	-0,1
1.4 Резервний капітал	8543	8543	2,2	2,1	0	0,0	-0,1
1.5 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	312374	333589	78,9	80,2	21215	6,8	1,3
1.6 Інші джерела власних коштів	2733	2733	0,7	0,7	0	0,0	0,0
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2384	1528	0,6	0,4	-856	-35,9	-0,2
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	33168	32886	8,4	7,9	-282	-0,9	-0,5
3.1 Короткострокові кредити банків	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3.2 Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	23764	18984	6,0	4,6	-4780	-20,1	-1,4
3.3 Інша поточна кредиторська заборгованість	6577	10566	1,7	2,5	3989	60,7	0,9
3.4 Доходи майбутніх періодів	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3.5 Інші поточні зобов'язання	2827	3336	0,7	0,8	509	18,0	0,1

4. Зобов'язання, пов'язані з групами вибуття	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Баланс	395826	415885	100,0	100,0	20059	5,1	-
Звітний рік							
1. Власний капітал	381471	411955	91,7	89,7	30484	8,0	-2,0
1.1 Статутний капітал	31827	31827	7,7	6,9	0	0,0	-0,7
1.2 Капітал у дооцінках	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
1.3 Додатковий капітал	4779	4760	1,1	1,0	-19	-0,4	-0,1
1.4 Резервний капітал	8543	8543	2,1	1,9	0	0,0	-0,2
1.5 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	333589	364092	80,2	79,3	30503	9,1	-0,9
1.6 Інші джерела власних коштів	2733	2733	0,7	0,6	0	0,0	-0,1
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1528	0	0,4	0,0	-1528	-100,0	-0,4
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	32886	47276	7,9	10,3	14390	43,8	2,4
3.1 Короткострокові кредити банків	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0

Продовження таблиці 2.14

3.2 Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	18984	34092	4,6	7,4	15108	79,6	2,9
3.3 Інша поточна кредиторська заборгованість	10566	7576	2,5	1,6	-2990	-28,3	-0,9
3.4 Доходи майбутніх періодів	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3.5 Інші поточні зобов'язання	3336	5608	0,8	1,2	2272	68,1	0,4
4. Зобов'язання, пов'язані з групами вибуття	0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Баланс	415885	459231	100,0	100,0	43346	10,4	-

Протягом базового-звітних років в структурі джерел фінансування діяльності підприємства з точки зору забезпечення належного рівня фінансової стійкості відбулися незначні зміни: питома вага власного капіталу та довгострокових зобов'язань (стійких пасивів) в базовому році в цілому зросла з 91,0% та 0,6% (початок базового року) до 91,7% та 0,4% (кінець базового року) відповідно, при зменшенні питомої ваги поточних зобов'язань (з 8,4% до 7,9%); в звітному році відбулися зворотні зміни:

питома вага власного капіталу та довгострокових зобов'язань збільшилися до 89,7% та 0% відповідно (довгострокові зобов'язання відсутні), а поточних зобов'язань зросла до 10,3%.

Значна питома ваги власних джерел фінансування (власний капітал) є ознакою високої фінансової стійкості підприємства та незначної залежності від зовнішніх кредиторів.

Крім того, аналізуючи структуру кожного елементу фінансових джерел підприємства можна відзначити наступне:

- один з найважливіших структурних елементів власного капіталу з точки зору функціональної спрямованості на забезпечення стійкого розвитку підприємства, а саме нерозподілений прибуток, протягом базового-звітного років має високі значення (312374 тис. грн (78,9% від загального капіталу підприємства) на початку базового року та 364092 тис. грн (79,3% від загального капіталу підприємства) на кінець звітного року. Така ситуація з позитивної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню капіталом;

- головними джерелами позикових коштів підприємства є поточна кредиторська заборгованість (найбільш термінові зобов'язання), що є ознакою вкрай необережної політики підприємства по формуванню позикового капіталу.

В цілому аналіз абсолютних значень та динаміки елементів фінансових джерел підприємства дає підстави говорити про достатній рівень ефективності управління ними та низьку залежність від зовнішніх кредиторів.

Для загальної характеристики стану підприємства складемо таблицю 2.2.1.15.

Таблиця 2.2.1.15

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	12000	12000	0	x
2. Фактично вироблено продукції, тонн	10264	7228	-3036	-29,6
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,855	0,602	-0,253	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	469722	375808	-93914	-20,0
- у порівняних цінах, тис. грн	469722	330782	-138940	-29,6
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	502668	436532	-66136	-13,2
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	307336	348043	40708	13,2
7. Фондовіддача, грн/грн	1,528	0,950	-0,578	-38
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	266366	286198	19832	7,4
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,89	1,53	-0,36	-19,17
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	795	680	-115	-14,5
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	590,85	486,44	-104,4	-17,7
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	488587	449608	-38979	-8,0
- матеріальні витрати	321722	291902	-29820	-9,3
- витрати на оплату праці	69740	66760	-2980	-4,3
- відрахування на соціальні заходи	13445	13354	-91	-0,7
- амортизація	29478	30278	800	2,7
- інші операційні витрати	54202	47314	-6888	-12,7
Продовження таблиці 2.15				
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,040	1,196	0,156	15,0
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,685	0,777	0,092	13,4
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	409777	356247	-53530	-13,1
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	19858	31914	12056	60,7
17. Чистий прибуток, тис. грн	21215	30503	9288	43,8
18. Рентабельність продажів, %	3,95	7,31	3,36	-
19. Рентабельність продукції, %	4,06	7,10	3,03	-

Аналіз розрахунків, наведених в таблиці, дає підстави зробити наступні висновки. Підприємство володіє значною виробничою потужністю, які в звітному році порівняно з базовим роком не змінилися, що свідчить про стабільність його виробничого потенціалу. Виробнича потужність характеризується достатньо високим рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 3036 тон або 29,6%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в порівнянних оптових цінах підприємства (скорочення на 138940 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 93914 тис. грн або 20%. Переважне зниження обсягів виробленої продукції в натуральному виразі над обсягом продукції в діючих цінах є ознакою значного підвищення цін на продукцію підприємства.

В звітному році значно знизилася ефективність використання основних засобів, про що говорить зниження фондівдачі з 1,528 грн/грн в базовому році до 0,950 грн/грн в звітному, тобто на кожен грошову одиницю основних засобів випуск продукції зменшився на 57,8 коп. оборотність оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з базовим уповільнилася на 0,36 оборот, що свідчить про значну перевитрату коштів підприємства та відповідно, з негативної сторони характеризує роботу підприємства по управлінню оборотними коштами. Продуктивність праці на підприємстві протягом досліджуваного періоду знизилася на 104,4 тис. грн або 17,7%, що в цілому свідчить про зниження ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Аналіз динаміки усіх показників ефективності використання виробничих ресурсів (зменшення фондівдачі та коефіцієнту оборотності оборотних коштів, зростання матеріалоемності виробництва, зменшення продуктивності праці) в цілому говорять про загальне зниження ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Домінік». Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися на 38979 тис. грн або 8,0%,

що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції. Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції, який комплексно характеризує ефективність виробництва, в звітному році збільшився на 15,6 копійки й склав 119,6 копійок. Зростання значення цього показника, а також його абсолютні значення, які перевищують 100 коп є ознакою збитковості виробничої діяльності, що потребує формування комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та діяльності в цілому. В звітному році підприємству вдалося підвищити прибутковість діяльності, що є позитивним явищем та свідчить про загальне зростання ефективності діяльності. З урахуванням зниження ефективності виробничої діяльності, загальне зростання ефективності стало наслідком підвищення прибутковості іншої операційної, фінансової та іншої діяльності підприємства, що з однієї сторони є позитивним явищем (загальне зростання прибутковості), а з іншої негативною (зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку).

2.3. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»[22]

Другим досліджуваним підприємством є – один з лідерів галузі –ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен», яка входить до складу Корпорації «Рошен».

Київська кондитерська фабрика «Рошен» – найбільша кондитерська фабрика Києва. Ще у 1874 році на Деміївці, тодішньому передмісті Києва, було відкрито Деміївський цукроворафінадний завод. Неподалік у 1886 році купцем В. Єфімовим було засновано кондитерську фабрику, на базі якої й було згодом створено сучасне підприємство, яке було розміщено у корпусах колишнього цукроворафінадного заводу. У 1923 році підприємство було перейменовано на честь Карла Маркса у 105 річницю з його народження. Сьогодні на Київській кондитерській фабриці ROSHEN працює близько 800

чоловік, а її продуктивність досягає 100 т. продукції на добу. На фабриці встановлено високоякісне обладнання як зарубіжних, так і вітчизняних виробників. Виробництво орієнтоване на виготовлення тортів, тістечок, кексів, мармеладу, пастили, зефіру, печива та крекерів, а також коробкових цукерок «Київ Вечірній». Лінійка тортів, що випускаються фабрикою, – це не тільки добре відомі й улюблені всіма «Київський» і «Празький», а й новинки виробництва – «Наполеон Рошен», «Медовик Рошен» та інші.

Протягом багатьох років підприємство орієнтується на принципи та стандарти, прийняті в міжнародному бізнес-суспільстві, здійснюючи постійний контроль та моніторинг якості продукції протягом усього процесу виробництва, починаючи з контролю виробників сировини та закінчуючи роздрібними торговими точками. Впровадження та сертифікація систем менеджменту якості та безпеки продуктів харчування підтверджені міжнародною компанією «Бюро Верітас». Як наслідок постійного контролю на виробництві, смачні та якісні продукти під ТМ «Roshen» з легкістю проходять сертифікацію в державних органах сертифікації. Висуваючи підвищені вимоги щодо якості продукції, яка виготовляється на підприємстві, керівництвом компанії було прийнято рішення про сертифікацію усієї продукції в системі УкрСЕПРО, включаючи також і продукцію, яка не підлягає обов'язковій сертифікації, та яку компанія сертифікує добровільно. У процесі обов'язкової сертифікації визначається відповідність параметрів продукції вимогам нормативних документів, що встановлені законодавством України.

Система менеджменту якості, згідно з вимогами міжнародного стандарту ISO 9001, гарантує споживачам, що продукція компанії Roshen виготовляється в контрольованих умовах при беззаперечному виконанні всіх внутрішніх та законодавчих вимог, а також, що контроль якості продукції відбувається на усіх етапах виробництва.

Продукція, що екпортується в Республіку Молдова, сертифікується у державних органах, що засвідчує відповідність продукції усім нормам, встановленим законодавством Молдови.

Для тих видів продукції, що не потрапили до «Переліку товарів, які підлягають обов'язковій сертифікації», здійснюється добровільна сертифікація або декларування відповідності.

Вся сировина перед надходженням на виробництво піддається технoхимічному контролю. І тільки після ухвали лабораторії про його доброякісний стан, вона може бути направлено в цех для виробництва кондитерських виробів. Для виробництва кондитерських виробів використовується різноманітна сировина: цукор, патока, мед, фруктоза, фруктово-ягідні пюре, какао порошок, какао масло, спирт, коньяк, рослинні жири та інші.

Компанія Roshen зі своїми постачальниками сировини, матеріалів, упаковки в основному працює за договорами з відстрочкою платежу. Сировина, матеріали та упаковка закупаються як в Україні так і за кордоном. Так наприклад, жири, какао продукти, ароматизатори, упаковка та етикетка закупаються за кордоном з відстрочкою платежу. Середній термін відстрочки варіюється від 30 до 60 днів. Сировина, що купується на ринку України – цукор, гофрокороб, частина етикетові продукції, молокопродукти, сода, сіль – закупаються з відстрочкою платежу, середній строк – 30–45 днів.

Основними постачальниками жирів і какао–продуктів є такі країни, як Швеція, Данія, Малайзія, Швейцарія, Голландія, Сінгапур, Франція, Україна; цукру, молокопродуктів – Україна, соди, солі – Україна; Упаковки, етикетки – України, Країни Балтії, Австралія.

Основними постачальниками підприємства є:

- Aarhus Karlshamm, Sweden – жири;
- Cargill B.V.,Amsterdam,Holland – какао-продукти;

- ТОВ фірма «Астарта-Київ» – цукор;
- ТОВ «ВО «Ексімпродукт» – цукор;
- Cargill Palm Products Sdn.Bhd.Malaysia – жири;
- ТОВ «Астарта –Трейд» – цукор;
- ПП ВКФ «ТОТУС» – цукор;
- ТОВ «Солодке життя» – молоко-продукти;
- ТОВ «Профі-Прес» – крій коробок;
- OLAM International Limited – какао-продукти. Продукція, що випускається фабрикою, – це неповторний смак і якісна оригінальна упаковка. Торт «Київський» і цукерки «Київ Вечірній» стали візитівкою не тільки Київської кондитерської фабрики ROSHEN, а й усього міста. Це саме те, що забирають із собою гості столиці, і те, що купують «на подарунок» кияни, які їдуть у гості. Популярність і впізнаваність продукції Київської кондитерської фабрики ROSHEN – це результат роботи професійного колективу, використання сучасного обладнання та високоякісної сировини.

2.3. Техніко-економічний аналіз виробничої діяльності Київської кондитерської фабрики «Рошен»

2.3.1. Аналіз обсягу виробництва й реалізації продукції

Аналіз виробничо-господарської діяльності є актуальним і обов'язковим заходом, адже він являє собою процес вивчення результатів роботи підприємства в цілому та окремих його підрозділів, на основі результатів якого вносяться поправки в плани і приймаються оперативні заходи по усуненню причин, що перешкоджають виконанню плану. Також аналіз господарської діяльності є науковою базою для прийняття управлінських рішень на кожному рівні підприємства.

Таблиця 2.3.1.1

Виробництво продукції в натуральному й вартісному вираженні

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):	513437	663082	149645,00	29,15
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	513437,00	619855,16	106418,16	20,73
- у порівняних цінах, тис. грн.				
2. Фактично вироблено продукції, (тонн)	24717	29840	5123,00	20,73

У звітному році в порівнянні з базовим роком обсяг випуску промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зріс на 449645 тис. грн. або на 29,15%. Такі зміни відбулися, перш за все, за рахунок збільшення обсягів виробництва промислової продукції в натуральному вираженні, а саме на 5123 тонни. Це свідчить про те, що підприємство дбає про розширення виробництва й новітні технології.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий рівень випуску продукції відповідно до певної номенклатури, асортименту, якості за умови найбільш повного використання устаткування й виробничих площ, застосування прогресивної технології й організації виробництва.

Таблиця 2.3.1.2

Використання виробничої потужності ПрАТ «Рошен»

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, (тонн)	35500,00	42200,00	6700,00
2. Фактично вироблено продукції, (тонн)	24717,00	29840,00	5123,00
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,70	0,71	0,01

В результаті аналізу таблиці 2.3.1.2 можна зробити висновок, що величина коефіцієнта використання виробничої потужності знаходиться на достатньому рівні та забезпечує стабільний процес виробництва та реалізації усіх видів продукції на підприємстві.

За рахунок збільшення фактичного обсягу виробленої промислової продукції коефіцієнт використання виробничої потужності зріс з 70% до 71%, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства, а також усунення «вузьких місць» на виробництві.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції дозволяє своєчасно виявити резерви для розширення виробництва, а також визначити динаміку витрат та їх вплив на зміну ціни. Аналіз впливу зміни середньої оптової ціни й фактичного випуску продукції на обсяг виробництва продукції в порівняних цінах відображено в таблиці 2.3.1.3

Таблиця 2.3.1.3

Вплив зміни середньої оптової ціни й фактичного випуску продукції на обсяг виробництва продукції в порівняних цінах

	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ВП	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах (без ПДВ й акцизного збору) (ППП), тис. грн.	513437,00	619855,16	106418,16	106418,16	0,00
2. Фактично вироблено продукції (ВП), (тонн)	24717,00	29840,00	5123,00	106418,16	x
3. Середня оптова ціна 1 тонни (Ц), тис. грн.	20,77	20,77	0,00	x	0,00

Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах збільшився у звітному році в порівнянні з базисним на 106418,16 тис. грн., обсяг виробництва продукції в натуральному виразі підвищився на 5123 тонни, середня оптова ціна однієї тонни продукції зосталась сталою.

Як видно з розрахунків, один фактор позитивно вплинув на зміну випуску продукції: збільшення обсягу виробництва продукції в натуральному вираженні призвело до підвищення випуску в порівняльних цінах на 106418,16 тис. грн. А другий фактор – середня оптова ціни однієї тонни продукції ніяк не вплинув.

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції підприємства в загальному обсязі випуску.

Структура випуску продукції

В таблиці 2.3.1.4 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен».

Таблиця 2.3.1.4

Структура випуску продукції ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тон		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
Глазуровані шоколадні цукерки	701	661	2,8	2,2	-40	-0,6
Мармелад	1728	1414	7,0	4,7	-314	-2,3
Печиво	10201	13793	41,3	46,2	3592	5,0
Крекер	6261	8280	25,3	27,7	2019	2,4
Торти	5826	5692	23,6	19,1	-134	-4,5
Разом	24717	29840	100,0	100,0	5123	-

Як видно з наведених в таблиці 2.3.1.4 розрахунків, як в базовому, так і в звітному роках найбільшу питому вагу в структурі виробництва займають печиво (41,3% та 46,2% в 2019 та 2020 роках відповідно), а крекер (25,3% та 27,7% в базовому та звітному роках відповідно) та торти (23,6% та 19,1% в базовому та звітному роках відповідно). Інші види продукції мають значно меншу питому вагу та не визначають продуктивний профіль підприємства. В звітному році порівняно з базовим роком обсяг виробленої продукції збільшився на 5123 тонни, що пов'язано, насамперед, зі збільшенням обсягів виробництва крекеру (2019 тонн в абсолютному вираженні або 2,4% у

відносному) та печива (3592 тонни або 5,0%). Дані таблиці 2.2.2 дають підстави зробити висновок, що ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен», в цілому спеціалізується на виробництві борошняних кондитерських виробів, тобто продукції з низьким рівнем доданої вартості. Значною відмінністю відносно засад формування виробничої програми підприємства ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» від інших кондитерських підприємств є наявність в структурі продукції значної долі тортів – високомаржинальної продукції з високим середнім рівнем рентабельності.

Для аналізу реалізації продукції ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» складемо таблицю 2.3.1.5.

Таблиця 2.3.1.5

Співвідношення обсягу виробленої й реалізованої продукції

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	513437,0	663082,0	149645,0	29,15
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	470093,0	638817	168724,0	35,89
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-43344,0	-24265,0	19079,0	-44,0

В базовому році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило 43344 тис. грн, що складало 8% від обсягу реалізованої продукції, а в звітному році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило вже 24265 тис. грн (4% від фактичних обсягів реалізації), тобто скоротилося на 19079 тис. грн. Значні відхилення обсягів реалізації від виробництва, як і у попередньому випадку, свідчать, що на підприємстві в кожному році мають місце значні залишки продукції на складах.

2.3.2 Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних засобів

2.3.2.1 Аналіз технічного стану основних засобів

Для аналізу технічного стану основних фондів розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{ЗНОСУ}} = \text{Знос} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}},$$

де Знос – сума зносу основних засобів;

ОФ_{ПОЧАТК} – початкова вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{ПРИДАТН}} = \text{ОФ}_{\text{ЗАЛИШ}} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}},$$

де ОФ_{ЗАЛИШ} – залишкова вартість основних засобів

Значення показників технічного стану основних засобів представимо у вигляді таблиці 2.3.2.1.

Таблиця 2.3.2.1

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
базовий рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн.	867860	1871142	1353783
2. Знос, тис. грн.	284688	350501	65813
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн.	583172	1871142	1287970
4. Коефіцієнт придатності	0,67	0,84	0,17
5. Коефіцієнт зносу	0,33	0,16	-0,17
звітний рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн.	1871142	2221643	350501
2. Знос, тис. грн.	350501	360110	9609
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн.	1871142	1511032	-360110
4. Коефіцієнт придатності	0,84	0,81	-0,03
5. Коефіцієнт зносу	0,16	0,19	0,03

Впродовж двох років початкова вартість основних фондів збільшувалась. Сума зносу на кінець базового року склала 350501 тис. грн., а

залишкова вартість була 1871142 тис. грн. У звітному році початкова вартість основних засобів ще зросла на 350501 тис. грн. Знос збільшився на 9609 й склав 360110 тис. грн. Коефіцієнт придатності у звітному році знизився на 0,03 пункти. Коефіцієнти придатності мають високі значення та набагато перевищують значення коефіцієнтів зносу. Тобто, на підприємстві постійно оновлюються основні засоби, що говорить про ефективну діяльність підприємства.

2.3.2.2 Аналіз ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками:

$$\text{Фондовіддача}(\Phi_B): \Phi_B = \text{ВПП}/\text{ОФ},$$

де ВПП – обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу);

ОФ – середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності.

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.3.2.2.

Таблиця 2.3.2.2

Показники ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис.грн	513437,00	619855,16	106418,16
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис .грн.	881037,50	1543283,00	662245,50
3. Фондовіддача, грн/грн	0,58	0,40	-0,18
4. Фондомісткість, грн/грн	1,72	2,49	0,77

У звітному році, в порівнянні з базисним роком, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 0,18 грн. Фондомісткість основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 0,77 грн в розрахунку на 1 гривню випуску продукції, що також говорить про зниження ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

2.3.2.3 Аналіз впливу фондівіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на обсяг виробництва продукції

Для аналізу впливу зміни фондівіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на відхилення обсягів виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.3.2.3.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни середньорічної вартості основних засобів основного виду діяльності, фондівіддачі.

Таблиця 2.3.2.3

Вплив зміни фондівіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на зміну обсягів виробництва продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				ОФ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис.грн	513437,00	619855,16	106418,16	385932,88	-279514,72
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис .грн.	881037,50	1543283,00	662245,50	х	-279514,72
3. Фондовіддача, грн/грн	0,58	0,40	-0,18	385932,88	х

У звітному році в порівнянні з базисним роком середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 662245,5 тис.

грн., фондівдача зменшилась на 0,18 грн. Як видно з розрахунків, один фактор негативно вплинув на зміну випуску продукції: зниження фондівдачі призвело до зменшення випуску продукції в порівняльних цінах на 279514,72 тис. грн., а збільшення середньорічної вартості ОЗ основного виду діяльності на 662245,5 тис. грн. посприяло збільшенню випуску продукції на 385932,88 тис. грн.

2.3.3 Аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів

2.3.3.1. Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Для аналізу складу, структури та динаміки оборотних активів складемо аналітичну таблицю 2.3.3.1.

Таблиця 2.3.3.1

Склад, структура та динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
базовий рік						
Оборотні кошти	105726	100	115025	100	9299	0
Запаси	55051,53	52,07	52451,44	45,6	-2600,1	-6,47
Дебіторська заборгованість	46720,32	44,19	60227,1	52,36	13506,8	8,17
Грошові та їх еквіваленти	3911,86	3,70	2300,5	2,00	-1611,9	-1,70
Витрати майбутніх періодів	42,29	0,04	57,51	0,05	15,22	0,01
Інші оборотні активи	0	0	0	0	0	0
звітний рік						
Оборотні кошти	115025	100	333758	100	218733	0
Запаси	52451,44	45,6	155297,6	46,53	102846	0,93
Дебіторська заборгованість	60227,1	52,36	176457,8	52,87	116231	0,51
Грошові та їх еквіваленти	2300,5	2,00	801,0	0,24	-1499	-1,76
Витрати майбутніх періодів	57,51	0,05	0	0,00	-57,51	-0,05
Інші оборотні активи	0	0	1168,1	0,35	1168,1	0,35

Найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів займають запаси, які з початку базового року знизились на кінець звітнього року з 52,07% до 46,53%. Другий елемент по значимості в базовому році займає дебіторська заборгованість, яка складала 44,19% й зросла до 52,87% на кінець звітнього року.

2.3.3.2. Аналіз ефективності використання оборотних засобів

Ефективність використання оборотних засобів характеризується показниками оборотності оборотних засобів. Для аналізу зміни оборотності оборотних засобів складемо таблицю 2.3.3.2.

Таблиця 2.3.3.2

Показники оборотності оборотних коштів

Показники	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ)	470093,00	638817,00	168724,00
Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	110672,50	226435,50	115763,00
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, оборотів	4,25	2,82	-1,43
Швидкість одного обороту оборотних засобів, днів	84,75	127,61	42,85
Коефіцієнт закріплення оборотних засобів	0,24	0,35	0,12

Як бачимо з таблиці 2.3.3.2 протягом двох років відбувається збільшення обсягу реалізованої продукції і зріст вартості оборотних засобів. В результаті відбулось зниження коефіцієнта оборотності в звітному році з 4,25 оборотів до 2,82. В результаті тривалість одного обороту збільшилась на 42,85 днів, що є негативним моментом. Зменшення оборотності скорочує можливості підприємства до зростання виробництва продукції за власні кошти і потребує додаткових кредитних ресурсів і зростає навантаження оборотних засобів на 1 грн реалізованої продукції з 0,24 до 0,35.

2.3.3.3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів складемо таблицю 2.3.3.3.

Таблиця 2.3.3.3

Показники ефективності використання сировини та матеріалів

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				МЗ	Мо
Обсяг виробленої виробничої продукції в діючих цінах (без ПДВта АЗ), тис.грн.	513437,00	663082,00	149645,0	126808,8	22836,23
Матеріальні витрати (МЗ), тис.грн.	67637,00	84342,00	16705,00	126808,8	х
Матеріаловіддача (Мо), грн/грн	7,59	7,86	0,27	х	22836,23
Матеріалоємкість, грн/грн	0,13	0,13	0,00	х	х

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зміни суми матеріальних затрат та матеріаловіддачі.

Вплив зміни суми матеріальних витрат на зміну об'єму виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi(\text{МЗ})=(84342 - 67637) * 7,59 = 126808,8 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни матеріаловіддачі на зміну обсягу виробничої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi(\text{Мв})= 84342 *(7,86 - 7,59) = 22836,23 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну об'єму виробничої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi= 126808,8 + 22836,23 = 149645 \text{ тис. грн.}$$

або $\Delta\Pi= 663082 - 513437 = 149645 \text{ тис. грн.}$

2.3.4. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання

2.3.4.1. Аналіз руху робочої сили

Для аналізу руху робочої сили складемо аналітичну таблицю 2.3.4.1.

Таблиця 2.3.4.1

Показники руху робочої сили

Показники	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	897,00	906,00	9,00
Прийнято робітників, осіб	7,00	9,00	2,00
Вибуло робітників, осіб	8,00	11,00	3,00
З них по власному бажанню	8,00	11,00	3,00
Коефіцієнт обороту по прийому	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт плинності робочої сили	0,01	0,01	0,00

В звітному році середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу зменшилася на 9 осіб, при цьому в попередньому році на роботу було прийнято 7 осіб, а звільнено – 8 осіб. В звітному році було прийнято на роботу 9 осіб, а звільнено 11 осіб. Як бачимо, основною причиною звільнення, як у попередньому році, так і в звітному році було власне бажання робітників.

Показники руху робочої сили, свідчать про те, що і в попередньому році, і в звітному році на підприємстві спостерігається незначний рух робочої сили, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства, оскільки не потребує витрат, пов'язаних зі звільненням працівників, навчанням нових працівників. Скорочення плинності кадрів може бути резервом підвищення продуктивності праці та результатів діяльності підприємства.

2.3.4.2 Аналіз впливу трудових факторів на об'єм виробництва продукції

Для аналізу впливу трудових факторів на об'єм виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.3.4.2.

Таблиця 2.3.4.2

Вплив трудових факторів на об'єм виробництва продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				Чсу	ВГІР
Обсяг виробленої виробничої продукції в порівняних цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн.	513437,00	619855,16	106418,16	5151,54	101266,6
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Чс), осіб	897,00	906,00	9,00	5151,54	x
Середньорічний виробіток одного працівника (ВРІП), тис.грн./особу	572,39	684,17	111,77	x	101266,6

В звітному році порівняно з базовим роком чисельність працівників збільшилась на 9 осіб, середньорічний виробіток одного працівника збільшився в середньому на 111,77 тис. грн. Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу, середньорічної виробітки одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну обсягу виробничої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi_c(\text{Чс}) = (906 - 897) * 572,39 = 5151,54 \text{ тис. грн.},$$

Вплив зміни середньорічного виробітку одного працівника на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi_c(\text{ВРІП}) = 906 * (684,17 - 572,39) = 101266,6 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi_c = 5151,54 + 101266,6 = 106418,16 \text{ тис. грн.}, \text{ або}$$

$$\Delta\Pi_c = 619855,16 - 513437 = 106418,16 \text{ тис. грн.}$$

2.3.4.3. Аналіз використання робочого часу

Для аналізу використання робочого часу складемо аналітичну таблицю 2.3.4.3

Таблиця 2.3.4.3

Використання робочого часу на підприємстві

Показники	Базовий	Звітний рік	Відхилення
-----------	---------	-------------	------------

	рік		Абс.	Віднос.
Обсяг виробленої виробничої продукції в порівняних цінах (без НДС та АЗ), тис.грн.	513437,00	619855,16	106418,16	20,73
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Чсу), чол.	897,00	906,000	9,00	1,003
Число людино-годин, відпрацьованих всіма працівниками	138593,00	101808,000	-36785,00	-26,54
Середнє число людино-годин, відпрацьованих одним працівником	154,51	112,37	-42,14	-27,27
Середньорічний виробіток одного працівника (ВГ1Р), тис.грн./чол.	572,39	684,17	111,77	19,53
Середньогодинний виробіток одного працівника (Вч1р) тис.грн./чол.	3,70	6,09	2,38	64,35

За допомогою аналізу використання робочого часу ми визначаємо можливі резерви підвищення ефективності використання робітників, а також на підставі виявлених резервів розробляються заходи їх реалізації на підставі співставлення різних темпів зростання виробітку продукції.

В звітному році в порівнянні з базовим роком середньооблікова чисельність працівників збільшилась на 9 осіб. При цьому середнє число людино-годин, відпрацьованих одним працівником зменшилося на 42,14 години. За рахунок збільшення чисельності робітників загальна кількість відпрацьованих людино-годин зменшилась на 36785 людино-годин. Разом з тим, середньорічний виробіток збільшився на 111,77 тис. грн./ос., середньогодинний – на 2,38 тис. грн./ос.

2.3.4.4. Аналіз зміни фонду заробітної плати

Величина фонду заробітної плати залежить від чисельності персоналу підприємства та середньої заробітної плати одного працівника. Для аналізу зміни фонду заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.3.4.4.

Таблиця 2.3.4.4

Вплив зміни чисельності персоналу та середньої заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці

Показники	Базовий рік	Звітний рік	відхилення		
			разом	в т. ч. за рахунок	
				Чсу	ЗП
Фонд оплати праці штатних працівників,	107640,00	122310	14670	1080,00	13590

тис. грн.					
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Ч _{су}), чол.	897,00	906,00	9,00	1080,00	x
Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн.	120,00	135,00	15,00	x	13590

Як видно з розрахунків, в звітному році порівняно з базовим роком фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 14670 тис. грн. Кількість працівників зросла на 9 осіб. Середньорічна заробітна плата збільшилась на 15 тис. грн.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну фонду оплати праці зміну середньооблікової чисельності штатних робітників облікового складу та середньорічної заробітної плати одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{Чсу}) = (906 - 897) * 120 = 1080 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни середньорічної заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{ЗП}) = 906 * (135 - 120) = 13590 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ} = 1080 + 13590 = 14670 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{або } \Delta\text{ФОТ} = 122310 - 107640 = 14670 \text{ тис. грн.}$$

2.3.4.5. Аналіз співвідношення змін продуктивності праці та середньої заробітної плати

Для аналізу співвідношення продуктивності праці одного працівника й середньої заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.3.4.5.

Таблиця 2.3.4.5

Співвідношення змін продуктивності праці та середньої заробітної плати

Показники	Базовий рік	Звітний рік	відхилення	
			Абс.	Віднос.
Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн./чол.	572,39	684,17	111,77	19,53

Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн.	120,00	135,00	15,00	12,50
--	--------	--------	-------	-------

Співвідношення зміни середньорічної заробітної плати й продуктивності праці одного працівника визначається відношенням відносного відхилення середньорічної заробітної плати одного робітника до відносного відхилення середньорічного виробітку одного робітника. В даному випадку це співвідношення складе $0,64 = 12,5 / 19,53$ тобто на 1% зростання продуктивності праці приходиться 0,64 % росту заробітної плати. Це є позитивним проявом в діяльності підприємства. Підприємство раціонально використовує трудові ресурси.

2.3.5. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво

2.3.5.1. Аналіз витрат на виробництво по елементам

Аналіз проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році. Для цього складають аналітичну таблицю 2.3.5.1.

Таблиця 2.3.5.1

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис.		Структура, %		Відхилення	
	базовий рік	звітний рік	базовий рік	звітний рік	Абсол. значення	Структура
1. Матеріальні витрати	67637,00	84342,00	14,88	13,08	16705,00	-1,80
2. Витрати на оплату праці	229719,0	323058,0	50,55	50,10	93339,00	-0,45
3. Відрахування на соціальні заходи	49107,00	70275,00	10,81	10,90	21168,00	0,09
4. Амортизація	47447,00	93365,00	10,44	14,48	45918,00	4,04
5. Інші операційні витрати	60548,00	73798,00	13,32	11,44	13250,00	-1,88
Разом	454458,0	644838,0	100,00	100,00	190380,00	0,00

Виробництво продукції на даному підприємстві є не дуже матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в попередньому році 14,88, в звітному році 13,08 відсотки. Найбільшу питому вагу в структурі витрат займає оплата праці. Зміна інших показників незначна.

Загальна сума операційних витрат збільшилась на 190380 тис. грн., або на 41,9%.

2.3.5.2. Аналіз витрат на 1 гривню виробленої продукції

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складається таблиця 2.3.5.2.

Таблиця 2.3.5.2

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	попередній рік	звітний рік	відхилення	
			Абс.	Віднос.
Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АЗ), тис. грн.	513437,0	663082,0	149645,00	29,15
Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	454458,0	644838,0	190380,00	41,89
3. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	0,89	0,97	0,09	9,87

Витрати на одну гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 9 копійок. А витрати на виробництво продукції зросли на 42%. Як бачимо, в порівнянні з обсягом виробленої продукції в діючих оптових цінах це набагато більше (41,89% в порівнянні з 29,15%).

2.3.6. Аналіз рівня та динаміки фінансових результатів

2.3.6.1. Аналіз прибутку підприємства

Для аналізу рівня та динаміки фінансових результатів надамо дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.3.6.1.

Таблиця 2.3.6.1

Фінансові результати підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	абсолютне	відносне
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	470093	638817	168724	35,89

2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	393995	556236	162241	41,18
3. Валовий прибуток	76098	82581	6483	8,52
4. Інші операційні доходи, тис.грн.	13947	8499	-5448	-39,06
5. Інші операційні витрати, тис.грн.	19564	14475	-5089	-26,01
6. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	70481	76605	6124	8,69
Прибуток (збиток)	70481	76605	6124	8,69
7. Інші доходи, тис.грн.	9654	5200	-4454	-46,14
8. Інші витрати, тис.грн.	5623	9321	3698	0,00
9. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис.грн.	74512	72484	-2028	-2,72
Прибуток (збиток)	74512	72484	-2028	-2,72
10. Податок на прибуток від звичайної діяльності, тис.грн.	13412,16	13047,12	-365,04	-2,72
11. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис.грн.	61099,84	59436,88	-1662,96	-2,72
Прибуток, тис. грн.	61099,84	59436,88	-1662,96	-2,72
12. Чистий прибуток, тис. грн.	61099,84	59436,88	-1662,96	-2,72

В звітному році відбулося збільшення чистого доходу на 35,9%, збільшення собівартості реалізованої продукції на 41%. В результаті цього відбулося зменшення валового прибутку на 1662,96 тис.грн, або на 2,72 %. Витрати від іншої операційної діяльності перевищують доходи від іншої операційної діяльності, що вплинуло на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства.

2.3.6.2. Аналіз показників рентабельності

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.3.6.2.

Таблиця 2.3.6.2

Коефіцієнти рентабельності

Показники	базовий рік	звітний рік	абсолютне відхилення
1. Рентабельність капіталу, %	11,20	11,05	-0,15
2. Рентабельність власного капіталу, %	15,51	10,69	-4,82
3. Рентабельність продаж, %	13,00	9,30	-3,69

За даними таблиці можна зробити висновок про те, що всі види показників мають достатній позитивний рівень, який в звітному році незначно знижується. Така тенденція достатньо позитивна й не загрожує можливості банкрутства, або неплатоспроможності.

Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» наведені у таблиці 2.3.7

Таблиця 2.3.7

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	35500	42200	6700	x
2. Фактично вироблено продукції, тонн	24717	29840	5123	20,7
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,696	0,707	0,011	1,6
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	513437	663082	149645	29,1
- у порівняних цінах, тис. грн	513437	619855	106418	20,7
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	470093	638817	168724	35,9
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	881037,5	1543283,0	662245,5	75,2
7. Фондовіддача, грн/грн	0,58	0,40	-0,18	-31,1
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	110672,5	226435,5	115763	104,6
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	4,25	2,82	-1,43	-33,6

10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	897	906	9	1,0
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	572,4	684,2	111,8	19,5
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	454458	644838	190380	41,9
- матеріальні витрати	67637	84342	16705	24,7
- витрати на оплату праці	229719	323058	93339	40,6
- відрахування на соціальні заходи	49107	70275	21168	43,1
- амортизація	47447	93365	45918	96,8
- інші операційні витрати	60548	73798	13250	21,9
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції грн	0,885	0,972	0,087	9,9
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,132	0,127	-0,005	-3,4
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	393995	556236	162241	41,2
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	76098	82581	6483	8,5
17. Чистий прибуток, тис. грн	62400,36	67716,42	5316,06	8,5
18. Рентабельність продажів, %	13,27	10,6	-2,67	x
19. Рентабельність продукції, %	15,8	12,17	-3,63	x

Наведені в таблиці 2.3.7 розрахунки узагальнюючих техніко-економічних показників дають підстави зробити наступні висновки.

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом базового-звітних років зросла на 6700 тонн та складала 42200 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в базовому році перебував на рівні 69,6%, а в звітному році збільшився на 1,1% і склало 70,7%. В звітному році в порівнянні з базовим роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (5123 тон або 20,7%) та обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах (106418 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 149645 тис. грн або 29,1%. В звітному році знизилася ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить зниження коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,43 оборот

та фондівдачі на 18 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивності праці: значення показника зросло на 111,8 тис. грн. Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 190380 тис. грн або 41,9%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році, які комплексно характеризують ефективність використання виробничих ресурсів, внаслідок того, обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати, зросли на 8,7 коп. та склали 0,972 грн (97,2 коп.), що є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами. Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з базовим роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис. грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому. В звітному році не значно зменшилися показники рентабельності (продукції на 3,63%, продажів на 2,67%), що також свідчить про незначне зниження ефективності діяльності підприємства. Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

Висновки за розділом 2

Після проведення техніко-економічного аналізу виробничої діяльності двох підприємств кондитерської галузі промисловості, а саме ПрАТ «Домінік» і ПрАТ «Рошен» ми зробили такі висновки.

ПрАТ «Домінік» володіє значною виробничою потужністю, яка характеризується достатньо високим рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності. В звітному році

в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 3036 тонн або 29,6%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в порівняльних оптових цінах підприємства (скорочення на 138940 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 93914 тис. грн або 20%..

В звітному році значно знизилася ефективність використання основних засобів, про що говорить зниження фондівдачі з 1,53 грн/грн в базовому році до 0,95 грн/грн в звітному. Оборотноість оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з базовим уповільнилася на 0,36 обороту. Продуктивність праці на підприємстві протягом досліджуваного періоду знизилася на 104,4 тис. грн або 17,7%, що свідчить про зниження ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися на 38979 тис. грн або 8,0%, що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції. Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції, збільшився.

З урахуванням зниження ефективності виробничої діяльності, загальне зростання ефективності стало наслідком підвищення прибутковості іншої операційної, фінансової та іншої діяльності підприємства, що з однієї сторони є позитивним явищем (загальне зростання прибутковості), а з іншої негативною (зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку).

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом базового-звітних років зросла на 6700 тонн та складала 42200 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в базовому році перебував на рівні 69,6%, а в звітному році збільшився на 1,1% і склало 70,7%. В звітному році в порівнянні з базовим роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (5123 тон або 20,7%) та обсяг виробленої продукції в

порівняних цінах (106418 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 149645 тис. грн або 29,1%. В звітному році знизилася ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить зниження коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,43 оборот та фондівдачі на 18 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивності праці: значення показника зросло на 111,8 тис. грн. Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 190380 тис. грн або 41,9%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році, які комплексно характеризують ефективність використання виробничих ресурсів, внаслідок того, обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати, зросли на 8,7 коп. та склали 0,972 грн (97,2 коп.), що є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами. Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з базовим роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис. грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому. В звітному році не значно зменшилися показники рентабельності (продукції на 3,63%, продажів на 2,67%), що також свідчить про незначне зниження ефективності діяльності підприємства. Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

РОЗДІЛ 3
РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА
ПРАТ «ДОМІНІК» І ПРАТ «РОШЕН»

3.1. Виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами

Техніко-економічне обґрунтування заходу

Діагностика процесів формування і використання прибутку на ПрАТ «Домінік», а також аналіз структури капіталу підприємства дозволив визначити, що на підприємстві протягом всього періоду дослідження у структурі його оборотних активів відмічається надлишковий розмір готової продукції (28834 тис. грн, що склало 11,29% в загальному обсязі оборотних активів). З огляду на це, а також значний виробничий та маркетинговий потенціал підприємства зазначимо, що резерви підвищення прибутковості діяльності ПрАТ «Домінік» знаходяться в раціоналізації використання запасів готової продукції, та врешті-решт оптимізації виробничої програми підприємства.

Також відповідно до результатів аналізу фінансових результатів підприємства, головним чинником, що визначає кінцеві фінансові результати діяльності підприємства (чистий прибуток), а отже і можливості щодо самофінансування розвитку економічного потенціалу в середньо- та довгостроковій перспективі є операційний прибуток, який в свою чергу визначається успішністю планування та реалізації виробничої програми.

В цьому контексті найважливішою умовою успішної конкуренції виробників є максимальне задоволення потреб споживачів, особливо з урахуванням сучасних вимог дієтології та здорового харчування.

Кондитерські вироби відносяться до ласощів, в яких привабливі смакові параметри пов'язані з високим вмістом жиру, цукру і калорій, що якраз і обумовлює незбалансованість його харчового профілю з точки зору здорового харчування. Сахароза та глюкозний сироп – основні інгредієнти

рецептури, що забезпечують солодкість, текстуру і хороші споживчі властивості. Отже, метою корекції незбалансованого харчового профілю кондитерських виробів є використання альтернативних інгредієнтів, за допомогою яких можна знизити або повністю виключити зі складу цих виробів проблемні компоненти, і насамперед, цукру та ненатуральні компоненти (емульгатори, стабілізатори, підсилювачі смаку, барвники тощо).

Таким чином, в роботі з метою підвищення ефективності діяльності в цілому пропонується впровадження у виробництво фруктово-ягідного мармеладу на фруктозі з фруктовими наповнювачами. Дана продукція, окрім дітей, призначена для споживачів, які прагнуть харчуватися у відповідності досучасних вимог дієтології та критеріям здорового харчування, а також для людей, яким протипоказано вживання цукру (хворі на діабет).

Фруктово-ягідні кондитерські вироби

До фруктово-ягідних відносять вироби, які випускають кондитерські фабрики (мармелад, пастильні вироби) і плодоконсервні підприємства (варення, джем, повидло, желе, фруктово-ягідні цукати, галярет). Завдяки включенню в рецептурний склад фруктів і ягід, біологічна цінність даних кондитерських виробів значно вища, ніж інших. Мармелад і пастила вдало містять у своєму складі пектини, білки, солі кальцію, біофлавоноїди. Використання в таких виробках антиоксидантних добавок (вітамін С, β -каротин) підсилює їх профілактичні властивості.

МАРМЕЛАД

Мармелад (франц. marmelade) – це желеподібний продукт, який одержують виварюванням фруктово-ягідної сировини або розчину желюючих речовин з цукром та іншими добавками для поліпшення смаку, аромату, кольору і консистенції.

Залежно від використаної сировини і способу приготування мармелад поділяють на фруктово-ягідний, желейний, желейно-фруктовий і жувальний.

Мармелад фруктово-ягідний виробляють з фруктово-ягідної сировини,

яка містить пектин, достатній для утворення желеподібної структури. В желейному мармеладі такої структури досягають завдяки використанню агару, агароїду, пектину, желатину або модифікованого крохмалю. Завдяки наявності пектинових речовин мармелад використовують у дієтичному харчуванні. Біологічно важливими вважають адсорбційні властивості пектинів відносно важких металів, вони стимулюють заживання ран, прискорюють лікування опіків, проявляють лікувальні властивості при виразковій хворобі шлунку. До складу мармеладу входять вуглеводи (76 - 78%) і в обмеженій кількості органічні кислоти (0,5-1,1%). Мармелад характеризується середньою енергетичною цінністю – 293-302 ккал/100 г.

Основною сировиною для виробництва фруктово-ягідного мармеладу є яблучне пюре і цукор-пісок. Для деяких видів мармеладу використовується пюре інших плодів та ягід. Поліпшувачами споживних властивостей вважають фруктово-ягідні припаси і підварки, а також патока, лимонна кислота, лактат натрію, деякі нетрадиційні види сировини.

Пюре яблучне кращих технологічних властивостей, тобто те, яке здатне утворювати міцні драгли, одержують із зимових сортів яблук з щільною м'якоттю, добре вираженим смаком і ароматом, з вмістом пектинових речовин близько 1%, органічних кислот – 0,5% і цукрів – 6-10%. Кращими сортами вважаються яблука Антонівка, Пепінка, Ренет Сими тощо.

Науковцями НДІ кондитерської промисловості встановлено залежність міцності фруктово-желейного корпусу на пектині від кислотності яблучного пюре. Вони вважають оптимальною кислотність 10,6-11,8 град. Відхилення від цих значень у різну сторону зумовлює зниження міцності корпусу.

Мармелад цільового призначення можна виготовляти з використанням продуктів переробки дикорослих ягід. Перспективними вважаються дикорослі ягоди родини брусничних – брусниця, журавлина, чорниця, буяхи (голубіка). Із напівфабрикатів у виробництві мармеладу використовують припаси із журавлини і брусниці і сік із чорниці і буяхів. Завдяки цій сировині можна розширити асортимент мармеладу підвищеної біологічної

цінності і поліпшених споживних властивостей та вивести на ринок конкурентоспроможну продукцію.

Для мармеладу желейного пропонуємо екстракт плодів шипшини і горобини звичайної, вуглекислотні екстракти і фітодобавки різних концентрацій. Із збільшенням частки екстрактів змінюється смак і запах, вміст редуруючих речовин, інтенсифікується процес драглеутворення і підвищується міцність драглів мармеладу.

Таблиця 3.1.

Асортимент желейного і желейно-фруктового мармеладу

Група	Підгрупа	Назва мармеладу
Желейний	Формовий	Желейний формовий, фігурний. Дитячі забави
	Різаний	Апельсинові і лимонні часточки, Театральний у шоколаді, Равлик, Балтика, Апельсиновий, Краснодарський
Желейний з додаванням плодово-ягідних напівфабрикатів	Формовий	На агарі: Полуниця, Малина, Сюрприз, фігурки в шоколаді, Фігурний; На агарі з фуцелярії: Гранатовий, До-ре-мі, Червона шапочка, 3 корицею; На агароді: Абрикос, Буратіно, Вишня, Полуниця садова, До чаю, Обліпиховий, Чорна смородина, Чорноплідна горобина; На цитрусовому пектині: Абрикос. Виноградний, Вишня, Літній, Садовий, Сонячний промінь, Фруктовий аромат, Чайний, Дари полів, Кримський, Осінній букет; На желатині: Забавний, Мурзилка, Яблуневий сад
	Різаний	Абрикосовий, Незабудка, Тришаровий, Шкільний, Бадьорість, Полісся, Урожайний, Чебурашка
Желейно-фруктовий	Формовий	Банани, Травневий, Попелюшка, Аронія, Вінницький, Сонячний зайчик, Яблунька, Золота осінь, Ізабелла
	Різаний	Ягідка, Красноярський
Жувальний	Формовий	Іскристий

Оцінка економічної ефективності впровадження заходу

Визначимо спочатку суму капітальних вкладень (інвестицій), необхідних для реалізації заходу.

В даному випадку капітальні вкладення здійснюються тільки в матеріальні оборотні кошти, що пов'язано зі зростанням потреби в них при збільшенні обсягів виробництва.

Матеріальні витрати по проєкту виросли на 3024,7 тис. грн (витрати на сировину, матеріали та енергоресурси).

З урахуванням того, що оборотні кошти є поточними активами, вартість яких повністю відшкодовується після кожного операційного циклу, капітальні вкладення в матеріальні оборотні кошти передбачимо в розмірі потреби підприємства в матеріальних ресурсах на один оборот оборотних коштів:

$$K_{\text{Вобк мр}} = \Delta M B / K_{\text{об}}, \quad (3.1)$$

де $\Delta M B$ – приріст матеріальних витрат;

$K_{\text{об}}$ – коефіцієнт оборотності оборотних коштів

$$K_{\text{Вобк}} = 3024,7 / 1,53 = 1567,2 \text{ тис. грн.}$$

Наступним етапом є обґрунтування ціни на продукцію. За думкою багатьох спеціалістів-маркетологів, ціна на продукцію, яка має значні відмінності в кращу сторону від «масової» продукції, повинна перевищувати ціну на продукт-аналог на 10–20%. Це пов'язано з відповідним позиціонуванням продукції як виробу з покращеними споживчими властивостями, що об'єктивно вказує на необхідність підвищення цін відносно класичної продукції.

Відповідно до даних, отриманих при моніторингу ринку мармеладу, середня оптова ціна 1 тонни мармеладної продукції (без ПДВ та торговельних націнок) складає 50 тис. грн. Встановимо оптову ціну без ПДВ на наш мармелад на фруктозі з фруктовими наповнювачами в розмірі 55 тис. грн за тону.

Таким чином, приріст обсягу виробленої та реалізованої продукції у вартісному виразі складе:

$$\Delta O P_{\text{варт}} = \Delta O P_{\text{нат}} * C \quad (3.2)$$

$\Delta O P_{\text{нат}}$ – приріст обсягу виробленої продукції у натуральному виразі;

C – оптова ціна одиниці (тонни) продукції;

$$\Delta O P_{\text{варт}} = 100 * 55 = 5500 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо зміну поточних витрат підприємства (ΔC) при

впровадженні виробництва дитячого мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами в розрізі елементів витрат: матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, амортизації основних фондів та інших витрат.

Матеріальні витрати

Визначимо спочатку прямі матеріальні витрати (витрати на сировину та матеріали) виходячи з рецептури впроваджуваної продукції (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Розрахунок витрат сировини та матеріалів на виробництво мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами

Сировина та матеріали	Норма витрат на 1 тонну продукції. кг	Ціна за 1 кг, грн	Вартість на 1 тонну, грн	Вартість на весь обсяг, тис. грн
Патока (с декстрозним еквівалентом 42)	543,9	15	8158,5	815,9
Фруктоза	290,5	35	10167,5	1016,8
Сорбитовий сироп Неосорб 70/70 (Neosorb 70/70)	52,3	145	7583,5	758,4
Желатин харчовий Раселот 225 PS30	84,5	85	7182,5	718,3
Ароматизатор натуральний соковмісний (малина, апельсин, полуниця, ананас, яблуко) Del'Ag	14	350	4900	490,0
Лимонная кислота	10,8	40	432	43,2
Пектин Уніпектин PG DS	13,3	45	598,5	59,9
Натрій лимоннокислий (цитрат натрію)	0,4	15	6	0,6
Упаковка, шт.	5000	0,25	1250	125,0
Разом			40278,5	4027,9

Вагомим структурним елементом витрат підприємства (матеріальних) є витрати по енергоресурсах на технологічні цілі.

Відповідно до калькуляції 1 тонни мармеладу, витрати на енергоресурси складають 3120 грн.

Таким чином, загальне зростання витрат на енергоресурси при впровадженні у виробництво нового виду продукції складе $3120 \cdot 100 = 312$ тис. грн.

Загальне зростання матеріальних витрат (ΔMB) підприємства складе:

$\Delta MB = 4027,9 + 312 = 3024,7$ тис. грн.

Оплата праці

Зростання цих витрат визначимо укрупнено виходячи із середньої трудомісткості виробництва та заробітної плати в цілому по підприємству в звітному році:

$$\Delta Ч = Tr * \Delta ОПнат \quad (3.3)$$

де Tr – середня трудомісткість виробництва одиниці (тонни) продукції.

$$Tr = Ч / ОПнат, \quad (3.4)$$

де $Ч$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства у звітному році;

$ОПнат$ – обсяг виробленої продукції підприємства у натуральному виразі у звітному році.

Обсяг виробленої промислової продукції у натуральному виразі в звітному році склав 7228 тонни.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу 680 осіб.

Трудомісткість виробництва продукції:

$$Tr = 680 / 7228 = 0,0941 \text{ ос./т.}$$

Таким чином, розрахункова додаткова чисельність персоналу складе $0,0941 * 100 = 9$ осіб. З урахуванням наявності в структурі персоналу значної долі умовно-постійних працівників (керівники, спеціалісти, службовці, більша частина допоміжних робітників), достатнім, буде залучення додаткової робочої сили в кількості 4 осіб.

Зростання фонду оплати праці визначимо виходячи із середньої заробітної плати на підприємстві у звітному році та зростання чисельності персоналу:

$$\Delta\text{ФОП} = \text{ЗПсер} * \Delta\text{Ч}, \quad (3.5)$$

де ЗПсер – середня заробітна плата на підприємстві у звітному році. Середня заробітна плата на підприємстві в звітному році склала 127,23 тис. грн, де 78626 – фонд оплати праці в звітному році.

Отже, проектне зростання витрат на оплату праці складе: $\Delta\text{ФОП} = 127,23 * 4 = 508,9$ тис. грн.

Відрахування на соціальні заходи

При ставці відрахувань на соціальні заходи (єдиного соціального внеску) 22% від фонду оплати праці, зростання відрахувань на соціальні заходи в результаті впровадження заходу складе:

$$\Delta\text{Відр} = \Delta\text{ФОП} * 0,22 \quad (3.6)$$

$$\Delta\text{Відр} = 508,9 * 0,22 = 112,0 \text{ тис. грн.}$$

Амортизація основних засобів та інші витрати, пов'язані з їх експлуатацією

Даний елемент витрат (амортизація) відноситься до постійних витрат, тобто таких, що не залежать від зміни обсягів виробництва. З огляду на те, що впровадження заходу не потребує встановлення додаткового устаткування та нарощування виробничої потужності, дані витрати не зміняться при впровадженні проекту.

Додаткові витрати по експлуатації та ремонту устаткування ($\Delta\text{ЕР}$) визначимо укрупнено (1% від суми витрат, визначених вище).

$$\Delta\text{ЕР} = (\Delta\text{МВ} + \Delta\text{ФОП} + \Delta\text{Відр}) * 0,01 \quad (3.7)$$

Таким чином, зростання даних витрат при впровадженні у виробництво нового виду продукції складе:

$$\Delta\text{ЕР} = (3024,7 + 508,9 + 112,0) * 0,01 = 36,5 \text{ тис. грн.}$$

Інші витрати

До складу цих витрат відносяться видатки, які за своїм змістом не можуть бути віднесені до перелічених вище.

Виходячи із складу можливих витрат, які включаються до «інших» та сутності впроваджуваного проєкту, даний елемент витрат включатиме роялті

– плату (щорічну) за використання об'єкту інтелектуальної власності, тобто плату за впровадження винаходу у виробництво. З огляду на практику залучення подібних об'єктів інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі) заплануємо даний вид витрат в розмірі 3% від обсягів виробленої продукції, що складе $5500 * 0,03 = 165$ тис. грн.

Реалізація проєкту також можливо потребуватиме залучення позикових коштів та, відповідно, виплати відсотків по ним, що також визначатиме загальний розмір «інших» витрат.

Відповідно до проведених вище розрахунків, плановий розмір інвестицій (капітальних вкладень) складе 1567,2 тис. грн (виключно в оборотні кошти).

Інші елементи даного виду витрат визначимо непрямым шляхом на основі розрахунку коефіцієнта покриття «інших операційних витрат» ($K_{пк}$) заданими звітнього року.

$$K_{пк} = \text{ОПд} / \text{Він}, \quad (3.8)$$

де ОПд – обсяг виробленої продукції в діючих цінах, тис. грн;

Він – інші операційні витрати підприємства, тис. грн.

$$K_{пк} = 375808 / 47314 = 7,9428.$$

Таким чином, планове зростання інших операційних витрат складе: $\text{Він} = 5500 / 7,9428 = 667$ тис. грн.

Загальне зростання інших витрат як сума додаткових витрат по експлуатації та ремонту устаткування (36,5 тис. грн) та приріст інших операційних витрат, розрахований за коефіцієнтом покриття (692 тис. грн) складе:

$$I_n = 36,5 + 667 = 703,9 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, зростання витрат підприємства в результаті впровадження заходу складе:

$$\Delta MВ + \Delta \text{ФОП} + \Delta \text{Відр} + \Delta \text{Аморт} + \Delta I_n \quad (3.9)$$

$$\Delta C = 3024,7 + 508,9 + 112,0 + 0 + 703,9 = 4349,4 \text{ тис. грн.}$$

Зростання прибутку складе:

$$\Delta \text{П} = \Delta \text{ОПварт} - \Delta C(3.10) \Delta \text{П} = 5500,0 - 4349,4 = 1150,6 \text{ тис. грн.}$$

Зростання чистого прибутку підприємства складе:

$$\Delta \text{ЧП} = \Delta \text{П} - \text{ПП}, \quad (3.11)$$

де ПП – податок на прибуток (18%).

$$\Delta \text{ЧП} = 1150,6 - 1150,6 * 0,18 = 943,5 \text{ тис. грн.}$$

Нижче оцінимо ефективність та інвестиційну привабливість заходу за допомогою наступних показників:

- чистий приведений (дисконтований) дохід (NPV);
- внутрішня норма прибутковості (IRR);
- індекс дохідності (PI);
- період окупності (PPd);
- рентабельність інвестицій (ROI).

Необхідні для розрахунку зазначених показників грошові потоки визначимо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.4

Розрахунок грошових потоків від заходу

Показник	Рік			
	1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	5500	5500	5500	5500
Собівартість продукції (поточні витрати), тис. грн, в т. ч.	4349,4	4349,4	4349,4	4349,4
матеріальні витрати	3024,7	3024,7	3024,7	3024,7
витрати на оплату праці	508,9	508,9	508,9	508,9
відрахування на соціальні заходи	112,0	112,0	112,0	112,0
амортизація	0,0	0,0	0,0	0,0
інші витрати	703,9	703,9	703,9	703,9
Прибуток, тис. грн	1150,6	1150,6	1150,6	1150,6
Чистий прибуток, тис. грн.	943,5	943,5	943,5	943,5

Грошовий потік (чистий прибуток та амортизація), тис. грн	943,5	943,5	943,5	943,5
Дисконтний множник $(\frac{1}{(1+i)^t})$, $i = 20\%$	0,833	0,694	0,579	0,482
Приведений грошовий потік, тис. грн.	785,9	654,8	546,3	454,7
Сумарний приведений грошовий потік, тис. грн.	785,9	1440,7	1986,9	2441,7

Джерело: розрахунки автора.

Чистий приведений (дисконтований) дохід (NPV) по заходу складе:

$$NPV = 2441,7 - 1567,2 = 874,5 \text{ тис. грн.}$$

Індекс доходності (PI) по заходу складе:

$$PI = 2441,7/1567,2 = 1,56.$$

Внутрішня норма прибутковості (IRR) по заходу складе 47% (розраховано за допомогою вбудованою в Ексель функції ВСД).

Дисконтований період окупності інвестицій (PPd) по заходу складе:

$$PPd = 2,93 \text{ року}$$

Рентабельність інвестицій (ROI) по заходу складе: $ROI = 2441,7/1567,2/4*100\% = 38,9\%$.

Розраховані показники ефективності та інвестиційної привабливості заходу свідчать про високий їх рівень: показник NPV більше 0, індекс доходності більше 1, термін окупності не перевищує чотирьох років, показники рентабельності інвестицій та внутрішньої ставки доходності знаходяться на високому рівні.

Оцінка впливу заходу на прибутковість діяльності ПрАТ «Домінік»

Для відображення впливу заходу на прибуток та основні показники діяльності підприємства складемо таблицю 3.5.

Таблиця 3.5

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Всього	у тому числі в		Вироблена (реалізована) продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн							Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, осіб	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби	оборотні кошти		Всього	у тому числі:								
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів	інші операційні витрати				
Виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами	1567,2	0,0	1567,2	5500,0	4349,4	3024,7	508,9	112,0	0	703,9	943,5	4	1,66	

З таблиці 3.5 видно, що обсяг інвестицій в запропонований захід склав 1567,2 тис. грн, причому усі інвестиції здійснюються в оборотні кошти. В результаті проведених заходів обсяг виробленої та реалізованої продукції збільшиться на 5500 тис. грн. при зростанні собівартості на суму 4349,4 тис. грн, в тому числі матеріальні витрати збільшаться на 3024,7 тис. грн, витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи внаслідок зростання чисельності персоналу на чотири особи зростуть на 508,9 тис. грн та 112,0 тис. грн відповідно, інші операційні витрати зростуть на 703,9 тис. грн. В результаті підприємство одержає чистий прибуток в розмірі 943,5 тис. грн. Запропонований в роботі захід окупиться в економічно ефективний термін, а саме 1,66 року, що говорить про необхідність реалізації його на практиці.

Визначимо тепер вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства (табл. 3.4).

Таблиця 3.6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впровадження заходу

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	12000,00	12000,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тонн	7228,00	7328,00	100,00	1,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,60	0,61	0,01	1,44
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	375808,00	381308,0	5500,00	1,46
- у порівняних цінах, тис. грн	330782,00	336282,0	5500,00	1,66
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	436532,00	442032,0	5500,00	1,26
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	348043,00	348043,0	0,00	0,00
7. Фондовіддача, грн/грн	0,95	0,97	0,02	1,71
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	286198,00	287765,20	1567,20	0,55
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,53	1,54	0,01	0,40
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	680,00	684,00	4,00	0,59
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	486,44	491,64	5,20	1,07
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	449608,00	453957,4	4349,40	0,97
- витрати на оплату праці	291902,00	294926,0	3024,00	1,04
- відрахування на соціальні заходи	66760,00	67268,90	508,90	0,76
- амортизація	13354,00	13466,00	112,00	0,84
- інші операційні витрати	30278,00	30278,00	0,00	0,00
- інші операційні витрати	47314,00	48017,90	703,90	1,49
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,20	1,19	-0,01	-0,46
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,78	0,77	-0,01	-0,46
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	356247,00	360596,4	4349,40	1,22
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	31914,00	33064,20	1150,20	3,60
17. Чистий прибуток, тис. грн	30503,00	31446,50	943,50	3,09
18. Рентабельність продажів, %	6,99	7,11	0,13	х
19. Рентабельність продукції, %	8,56	8,72	0,16	х

Таким чином, ми бачимо що запроваджений інноваційний захід а саме, Виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами, можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- збільшується обсяг реалізованої продукції на 5500 тис. грн.;
- підвищується фондовіддача на 2 копійки;

- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;
- підвищується чистий прибуток підприємства на 943,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,16%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окупуються за півтора року, тобто в економічно ефективний термін часу.

3.2. Впровадження Комплексної лінії глазурування L-250

Проект впровадження інноваційної техніки на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Комплексна автоматизація технологічних процесів є одним з головних напрямків інноваційного розвитку сучасного підприємства.

Крім того, з урахуванням наявності на ринку кондитерських виробів стагнаційних процесів, пов'язаних з російською агресією та загальним зниженням платоспроможного попиту, актуальним є впровадження заходу, спрямованого на зростання прибутковості діяльності підприємства за рахунок зниження його поточних витрат. Особливу актуальність в цьому контексті сьогодні мають інновації, спрямовані на економію поточних витрат за рахунок підвищення енергоефективності та затрат живої праці.

Лінія глазурування L-250

Глазурувальна лінія L-250 призначена для покриття кондитерською, шоколадною глазур'ю і шоколадом широкого асортименту кондитерських виробів.

Лінія складається з глазурувальної машини моделі CHOCO-LINE R400/R550 (для роботи з кондитерською глазур'ю) або темперуючої машини CHOCO-LINE T400/T550 (для роботи з шоколадною глазур'ю і шоколадом) і холодильного тунелю моделі TR300. Машини R400/R550 і T400/T550 можуть бути оснащені широкою гамою аксесуарів.

Холодильний тунель TR300 призначений для охолодження покритих глазур'ю кондитерських виробів. Охолодження продукту здійснюється

примусовою циркуляцією холодного повітря. Температура регулюється електронним термостатом до -2°C . Система охолодження дозволяє досягати оптимальної кристалізації шоколаду.

Пропонується впровадження на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» комплексного автоматизованого обладнання: Лінії глазурування L-250

Площа, яку займає лінія становить до 5,5 метрів в довжину та до 1,5 метра в ширину. При таких невеликих габаритних розмірах ця лінія забезпечує чудову продуктивність (при робочій ширині 600 мм – 2 тонни/добу в залежності від маси виробу) і здатна замінити класичну промислову лінію, що має тунель довжиною 12–15 метрів.

Унікальна конструкція глазурувальної лінії дозволяє електричну енергію, що споживається для охолодження тунелю, перетворювати в теплову енергію, яка може бути використана для обігріву виробничого приміщення взимку (площа приміщення до 200 м^2). Невисоке споживання електроенергії, маленькі габарити, інноваційні системи управління та контролю ставлять цю лінію поза конкуренцією серед обладнання такого виду.

Планується, що установка нового устаткування дозволить збільшити прибуток підприємства за рахунок скорочення поточних витрат в частині витрат на енергоресурси (за рахунок більшої енергоефективності технологічного процесу) та оплати праці (за рахунок більшої автоматизації нового устаткування).

Описані вище переваги впроваджуваного устаткування також дають підстави говорити про підвищення якості глазурування, що позитивним чином має відобразитися на якості кінцевої продукції.

Визначимо спочатку розмір інвестиційних витрат. Оскільки в даному випадку мова йде про проект реальних інвестицій, об'єктом інвестицій можуть бути основні засоби та оборотні кошти. Необхідність інвестицій в основні засоби в даному випадку є наслідком необхідності купівлі, транспортування та монтажу нового технологічного обладнання та

виведенням з експлуатації старого. Слід також зазначити, що впровадження заходу не передбачає будь-яких будівельних робіт, а отже відсутні інвестиції в проведення зазначених робіт. Заходом також не передбачається впровадження у виробництво інших об'єктів основних засобів, а тому інвестиції в основні засоби представлені лише витратами, необхідними для заміни виробничого устаткування. Захід потребує інвестицій в оборотні кошти, насамперед, у разі збільшення потреби в них, тобто при зростанні планових показників виробничої програми. З урахуванням відсутності змін у виробничій програмі підприємства, інвестиції в оборотні кошти відсутні.

Вихідна інформація, необхідна для розрахунку інвестиційних та поточних витрат по заходу наведена в таблицях 3.7 та 3.8.

Таблиця 3.7

Техніко-економічні характеристики устаткування

Показник	Позначення	Замінюване		Впроваджуване
		Глазурувальна машина	Холодильний тунель	Комплексна лінія глазурування L-250
1. Технічна норма продуктивності, кг/год	Нп	2000	2000	2000
2. Споживання електроенергії, кВт/год	Мт	15	45	15
3. Чисельність обслуговуючого персоналу (норма обслуговування), осіб в т.ч. 4го розряду	Чп	1 1	1 1	1 1
4. Ціна придбання устаткування, грн	Ц	-	-	450000
5. Первісна вартість обладнання. Грн	Озп	50000	60000	-
6. Ступінь зносу обладнання, %	Зн	80	80	0

Таблиця 3.8

Нормативно-довідкова інформація, використана для виконання розрахунків

Показник	Позначення	Значення
Норматив відрахувань до соціальних фондів (єдиний соціальний внесок), % від основної і додаткової заробітної платні	ЄСВ	22
Норма амортизації устаткування, %	Нау	20,0
Норма витрат на ремонтні роботи по устаткуванню, %	Нру	5,0
Норма витрат на утримання і експлуатацію устаткування, %	Нуу	2,0

Річний фонд робочого часу, годин	Фр	2000
Собівартість 1 кВт/год електроенергії, грн	Се	3,79
Коефіцієнт використання інженерного ресурсу	Кір	0,8
Годинна тарифна ставка робочого 4-го розряду, грн	Тсгод	67,5
Граничний термін окупності капітальних вкладень, років	Т	4,0

Інвестиційні витрати, пов'язані із заміною устаткування, розрахуємо по формулі:

$$I_{оз} = B + Tr + Mн + Iн + Д + OЗ \text{ зал} - Л, \text{ де} \quad (3.2)$$

B – вартість впроваджуваного устаткування;

Tr – транспортні витрати (7% від вартості впроваджуваного устаткування);

$Mн$ – витрати на монтажні роботи (8% від вартості впроваджуваного устаткування);

$Iн$ – інші витрати (2% від вартості впроваджуваного устаткування);

$Д$ – витрати на демонтаж замінюваного устаткування (2% від первісної вартості устаткування);

$Oз \text{ зал}$ – залишкова вартість замінюваного устаткування;

$Л$ – ліквідаційна вартість замінюваного устаткування (приймаємо 0).

$$I_{оз} = 450000 + 450000 * 0,07 + 450000 * 0,08 + 450000 * 0,02 + (50000 + 60000) * 0,02 + (50000 + 60000) * (1 - 0,8) + 0 = 550700 \text{ грн.}$$

Первісна вартість впроваджуваного устаткування (необхідно для обліку основних засобів):

$$OЗ \text{ перв} = Ц + Tr + Mн + Iн = 450000 + 450000 * 0,07 + 450000 * 0,08 + 450000 * 0,02 = 526500 \text{ грн.}$$

Вартість впроваджуваного устаткування, що амортизується (для визначення поточних витрат по устаткуванню).

$$Oза = OЗ \text{ перв} - Л = 526500 - 0 = 526500 \text{ грн.}$$

Нижче визначимо зміну поточних витрат, пов'язаних з заміною обладнання, які будуть включати:

- амортизація устаткування;

- витрати на ремонтні роботи по устаткуванню;
- витрати на утримання і експлуатацію устаткування;
- витрати по електроенергії, що споживає устаткування;
- основна і додаткова заробітна плата робітників, що обслуговують устаткування;
- відрахування до соціальних фондів на основі заробітної платні робітників, що обслуговують устаткування (єдиний соціальний внесок);

Амортизація устаткування (Ау)

- замінюваного:

$$A_{у з} = 110000 * 0,20 = 22000 \text{ грн}$$

- впроваджуваного:

$$A_{у в} = 526500 * 0,20 = 105300 \text{ грн}$$

Витрати на ремонтні роботи по устаткуванню (Ру)

- замінюваного:

$$P_{у з} = 110000 * 0,05 = 5500 \text{ грн}$$

- впроваджуваного:

$$P_{у в} = 526500 * 0,05 = 26325 \text{ грн}$$

Витрати на утримання і експлуатацію устаткування (Ву)

- замінюваного:

$$B_{у з} = 110000 * 0,02 = 2200 \text{ грн}$$

- впроваджуваного:

$$B_{у в} = 526500 * 0,02 = 10530 \text{ грн}$$

Витрати по електроенергії, що споживається устаткуванням визначимо в таблицях 3.14 та 3.15.

Таблиця 3.9

Витрати по електроенергії, що споживається замінюваним устаткуванням

Найменування	Од. вим.	Річне споживання	Вартість одиниці, грн	Річні витрати, грн
Електроенергія	кВт/год	$2000 * (15+45) * 0,8 = 96000$	3,79	358080

Таблиця 3.10

Витрати по електроенергії, що споживається впроваджуваним устаткуванням

Найменування	Од. вим.	Річне споживання	Вартість одиниці, грн	Річні витрати, грн
Електроенергія	кВт/год	2000*15*0,8 = 24000	3,79	90960

Основна і додаткова заробітна плата робітників, що обслуговують устаткування (Зод):

$$\text{Зод} = \text{Тсгод} * (1 + \text{Кпд}) * \text{Фр} * (1 + \text{Кд}), \text{ де} \quad (3.3)$$

Тсгод – годинна тарифна ставка, грн

Фр – річний фонд робочого часу підприємства, годин

Кпд – коефіцієнт для визначення премій і доплат, 0,2

Кд – коефіцієнт для визначення додаткової заробітної платні, 0,15.

– замінюваного:

$$\text{Зод з} = (1+1)*67,5*(1+0,2)*(1+0,15)*2000 = 347208 \text{ грн};$$

– впроваджуваного:

$$\text{Зод в} = 1*67,5*(1+0,2)*(1+0,15)*2000 = 173604 \text{ грн.}$$

Відрахування до соціальних фондів на основі заробітної платні робітників, що обслуговують устаткування (єдиний соціальний внесок)

– замінюваного:

$$\text{ЄСВ з} = 347208*0,22 = 76385,8 \text{ грн.}$$

– впроваджуваного:

$$\text{ЄСВ в} = 173604*0,22 = 38192,9 \text{ грн.}$$

Загальні експлуатаційні витрати по устаткуванню визначимо в таблиці 3.16.

Таблиця 3.11

Сумарні річні витрати по устаткуванню

Найменування витрат	Замінюване устаткування	Впроваджуване устаткування
Амортизація устаткування	22000,0	105300,0
Витрати на ремонтні роботи по устаткуванню	5500,0	26325,0
Витрати на утримання і експлуатацію устаткування	2200,0	10530,0
Витрати по електроенергії, що споживає устаткування	358080	90960
Основна і додаткова заробітна плата виробничих робітників	347208,0	173604,0
Відрахування до соціальних фондів на основі заробітної платні робітників, що обслуговують устаткування (єдиний	76385,8	38192,9

соціальний внесок)		
РАЗОМ	811373,8	444912

Таким чином, реалізація даного заходу приведе до зменшення поточних витрат на 366461,9 грн. (444912 – 811373,8).

Джерелом коштів для фінансування заходу будуть власні кошти.

При реалізації даного заходу прибуток буде визначатися зниженням сукупних витрат, тобто складе 366,46 тис. грн.

Зростання чистого прибутку підприємства складе:

$$\Delta\text{ЧП} = \Delta\text{П} - \text{НП},$$

де НП – податок на прибуток (18%).

$$\Delta\text{ЧП} = 366,46 * 0,82 = 300,5 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок показників економічної ефективності та інвестиційної привабливості заходу

Для оцінки економічної ефективності та інвестиційної привабливості заходу, аналогічно до попереднього випадку, розрахуємо та дамо оцінку таким показникам, як чистий приведений дохід, внутрішня норма доходності, індекс доходності, рентабельність інвестицій та строк окупності інвестицій з використанням процедури дисконтування (таблиця 3.12).

Таблиця 3.12

Розрахунок показників інвестиційної привабливості проекту

Показник	0	1	2	3	4	Всього
Ізаг, сума інвестованих у захід коштів, тис. грн	550,70					550,70
Середньозважена вартість капіталу (ставка дисконтування), %	20,00					
Дисконтний множник	1,00	0,83	0,69	0,58	0,48	
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у захід коштів, тис. грн	550,70					550,70
Приріст чистого прибутку, тис. грн		300,50	250,32	250,32	250,32	
Приріст амортизації, тис. грн		83,30	105,30	105,30	105,30	
Грошовий потік, тис. грн		383,80	355,62	355,62	355,62	1450,65
Дисконтований грошовий потік у році		319,71	246,80	205,90	171,41	943,81
Дисконтований грошовий потік		319,71	566,50	772,41	943,81	

наростаючим підсумком, тис. грн						
Приріст дисконтованого чистого прибутку, тис. грн		250,32	173,72	144,93	120,65	689,62
NPV, тис. грн		NPV = 689,62 – 550,7				139
IRR,%		Функція ВСД				32%
Індекс доходності (PI);		PI = 689,62/550,7				1,25
Період окупності з врахуванням дисконтування (DPP), років						2,8
Рентабельність інвестицій (ROI), %						19,3

Виходячи з отриманих результатів можна зробити висновок про те, що захід є ефективним та інвестиційно привабливим: чистий приведений дохід дорівнює 139 тис. грн, при цьому індекс доходності складає 1,23. Термін окупності дорівнює 2,8 року, що значно менше гранично допустимого значення (4 роки). Внутрішня ставка прибутковості складає 32%, яка більше ставки дисконтування (20%), що також є ознакою інвестиційної привабливості заходу.

Таблиця 3.20

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)									
	Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн	Собівартість, тис. грн					Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності інвестицій, років	
		Основні засоби	Оборотні кошти		Всього	у тому числі:							
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів				Інші витрати
Впровадження Комплексної лінії глазування L-250	550,7	550,7	-	-	-366,5	-267,2	-173,6	-38,2	83,3	29,2	300,5	-1	1,8

Таблиця 3.21

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» до і після впровадження заходу

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	42200,00	42200,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тонн	29840,00	29840,00	0,00	0,00
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,71	0,71	0,00	0,00
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	663082,0	663082,0	0,00	0,00
- у порівняних цінах, тис. грн	619855,0	619855,0	0,00	0,00
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	638817,0	638817,0	0,00	0,00
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1543283	1543834	550,70	0,04
7. Фондовіддача, грн/грн	0,40	0,401	0,001	0,38
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	226435,5	226435,5	0,00	0,00
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	2,82	2,82	0,00	0,04
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	906,00	905,00	-1,00	-0,11
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	684,20	684,92	0,72	0,11
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	84342,00	84074,80	-267,20	-0,32
- витрати на оплату праці	323058,0	322884,4	-173,60	-0,05
- відрахування на соціальні заходи	70275,00	70236,80	-38,20	-0,05
- амортизація	93365,00	93448,30	83,30	0,09
- інші операційні витрати	73798,00	73827,20	29,20	0,04
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції грн	0,97	0,96	-0,01	-1,03
14. Матеріалосмність, грн/грн	0,13	0,12	-0,01	-0,16
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	556236,0	555869,5	-366,50	-0,07
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	82581,00	82947,50	366,50	0,44
17. Чистий прибуток, тис. грн	67716,42	68016,92	300,50	0,44
18. Рентабельність продажів, %	10,60	10,65	0,05	х
19. Рентабельність продукції, %	12,17	12,24	0,07	х

Отже, ми бачимо, що даний захід не потребує вагомих інвестицій і завдяки впровадженню даної лінії не відбувається збільшення обсягу виробництва й реалізації, не підвищується коефіцієнт використання потужності. Але захід являється економічно ефективним завдяки таким змінам. А саме:

- підвищується фондовіддача на 0,4%;
- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;
- підвищується чистий прибуток підприємства на 300,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,07%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окуповуються в економічно ефективний термін часу.

Висновки за розділом 3

Після проведення техніко-економічного аналізу виробничої діяльності двох підприємств кондитерської галузі (ПрАТ «Домінік» і ПрАТ «Рошен»), ми зробили висновки й запропонували заходи, які допомогли б даним підприємствам підвищити економічну ефективність виробничої діяльності. Для ПрАТ «Домінік» ми запропонували впровадити виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами. Така продукція на сьогоднішній день являється дуже популярною і затребуваною.

Наш желейний Мармелад фруктово-ягідний виробляють з фруктово-ягідної сировини, яка містить пектин, достатній для утворення желеподібної структури. В желейному мармеладі такої структури досягають завдяки використанню агару, агароїду, пектину, желатину або модифікованого крохмалю. Завдяки наявності пектинових речовин мармелад використовують у дієтичному харчуванні. Біологічно важливими вважають адсорбційні властивості пектинів відносно важких металів, вони стимулюють заживання ран, прискорюють лікування опіків, проявляють лікувальні властивості при виразковій хворобі шлунку. До складу мармеладу входять вуглеводи (76 -

78%) і в обмеженій кількості органічні кислоти (0,5-1,1%). Мармелад характеризується середньою енергетичною цінністю – 293-302 ккал/100 г.

Основною сировиною для виробництва желейного фруктово-ягідного мармеладу є яблучне пюре і цукор-пісок. Для деяких видів мармеладу використовується пюре інших плодів та ягід. Поліпшувачами споживних властивостей вважають фруктово-ягідні припаси і підварки, а також патока, лимонна кислота, лактат натрію, деякі нетрадиційні види сировини. Тобто наша продукція низькокалорійна, корисна, дуже смачна й знаходиться в сегменті низьких цін. І ми віримо в найкращі прогнози, щодо реалізації нашої смачної продукції.

З таблиці 3.5 видно, що обсяг інвестицій в запропонований захід склав 1567,2 тис. грн, причому усі інвестиції здійснюються в оборотні кошти. В результаті проведених заходів обсяг виробленої та реалізованої продукції збільшиться на 5500 тис. грн. при зростанні собівартості на суму 4349,4 тис. грн, в тому числі матеріальні витрати збільшаться на 3024,7 тис. грн, витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи внаслідок зростання чисельності персоналу начотири особи зростуть на 508,9 тис. грн та 112,0 тис. грн відповідно, інші операційні витрати зростуть на 703,9 тис. грн. В результаті підприємство одержає чистий прибуток в розмірі 943,5 тис. грн. Запропонований в роботі захід окупиться в економічно ефективний термін, а саме 1,66 року, що говорить про необхідність реалізації його на практиці.

Таким чином, ми бачимо що запроваджений інноваційний захід а саме, Виробництво желейного фруктово-ягідного мармеладу з натуральними фруктовими наповнювачами, можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- збільшується обсяг реалізованої продукції на 5500 тис. грн.;
- підвищується фондоддача на 2 копійки;
- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;

- підвищується чистий прибуток підприємства на 943,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,16%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окуповуються за півтора року, тобто в економічно ефективний термін часу.

Для ПрАТ «Рошен» ми запропонували впровадження **Комплексної лінії глазурування L-250**.

Глазурувальна лінія L-250 призначена для покриття кондитерською, шоколадною глазур'ю і шоколадом широкого асортименту кондитерських виробів.

Лінія складається з глазурувальної машини моделі CHOCO-LINE R400/R550 (для роботи з кондитерською глазур'ю) або темперуючої машини CHOCO-LINE T400/T550 (для роботи з шоколадною глазур'ю і шоколадом) і холодильного тунелю моделі TR300. Машини R400/R550 і T400/T550 можуть бути оснащені широкою гамою аксесуарів.

Холодильний тунель TR300 призначений для охолодження покритих глазур'ю кондитерських виробів. Охолодження продукту здійснюється примусовою циркуляцією холодного повітря. Температура регулюється електронним термостатом до -2°C . Система охолодження дозволяє досягати оптимальної кристалізації шоколаду.

Планується, що установка нового устаткування дозволить збільшити прибуток підприємства за рахунок скорочення поточних витрат в частині витрат на енергоресурси (за рахунок більшої енергоефективності технологічного процесу) та оплати праці (за рахунок більшої автоматизації нового устаткування).

Описані вище переваги впроваджуваного устаткування також дають підстави говорити про підвищення якості глазурування, що позитивним чином має відобразитися на якості кінцевої продукції.

Виходячи з отриманих результатів можна зробити висновок про те, що захід є ефективним та інвестиційно привабливим: чистий приведений дохід дорівнює 139 тис. грн, при цьому індекс доходності складає 1,23. Термін окупності дорівнює 1,8 року, що значно менше гранично допустимого значення (4 роки). Внутрішня ставка прибутковості складає 32%, яка більше ставки дисконтування (20%), що також є ознакою інвестиційної привабливості заходу.

Отже, ми бачимо, що даний захід не потребує вагомих інвестицій і завдяки впровадженню даної лінії не відбувається збільшення обсягу виробництва й реалізації, не підвищується коефіцієнт використання потужності. Але захід являється економічно ефективним завдяки таким змінам. А саме:

- підвищується фондовіддача на 0,4%;
- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;
- підвищується чистий прибуток підприємства на 300,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,07%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окуповуються в економічно ефективний термін часу.

ВИСНОВКИ

Ефективність виробництва – найважливіша якісна характеристика господарювання на всіх рівнях. Під економічною ефективністю виробництва розуміють ступінь використання виробничого потенціалу, що визначається співвідношенням результатів і витрат суспільного виробництва. Чим вище результат при тих же витратах, чим швидше він зростає в розрахунку на одиницю витрат суспільно необхідної праці, або чим менше витрат на одиницю корисного ефекту, тим вища ефективність виробництва.

Головними напрямками підвищення ефективності виробництва є широке впровадження та використання ринкових механізмів господарювання. Як показує досвід економічно розвинених країн, ринковий механізм господарювання сприяє досягненню високих темпів економічного і соціального розвитку, ефективного використання продуктивних сил, всіх видів ресурсів, прискоренню науково-технічного прогресу, раціоналізації територіальної і галузевої структур виробництва, підвищенню рівня життя населення. Основні економічні переваги ринкової системи полягають у тому, що вона постійно стимулює підвищення ефективності виробництва.

Для підвищення економічної ефективності виробництва підприємства та збільшення його прибутковості необхідно поліпшувати нормування й організацію праці, скорочувати витрати на виробництво продукції: економити сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, дотримуватись технологічних режимів, скорочувати матеріальні і трудові витрати за рахунок використання прогресивних технологій і раціональної організації праці. Упорядкувати стандарти кондитерських виробів можна типовими нормами, які б охоплювали основні умови виробництва різних регіонів країни та використовували різноманітні варіанти оптимальної організації трудового процесу на підприємстві. Переслідуючи мету комерційного успіху на ринку, підприємства мають постійно орієнтуватися на збільшення продуктивності праці.

Після проведення техніко-економічного аналізу виробничої діяльності двох підприємств кондитерської галузі промисловості, а саме ПрАТ «Домінік» і ПрАТ «Рошен» ми зробили такі висновки.

ПрАТ «Домінік» володіє значною виробничою потужністю, яка характеризується достатньо високим рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності. В звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 3036 тонн або 29,6%, що призвело до відповідного зменшення обсягу виробленої продукції в порівняльних оптових цінах підприємства (скорочення на 138940 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах зменшився на 93914 тис. грн або 20%..

В звітному році значно знизилася ефективність використання основних засобів, про що говорить зниження фондівдачі з 1,53 грн/грн в базовому році до 0,95 грн/грн в звітному. Оборотноість оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з базовим уповільнилася на 0,36 обороту. Продуктивність праці на підприємстві протягом досліджуваного періоду знизилася на 104,4 тис. грн або 17,7%, що свідчить про зниження ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим зменшилися на 38979 тис. грн або 8,0%, що цілком природньо при зменшенні обсягів виробництва продукції. Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції, збільшився.

З урахуванням зниження ефективності виробничої діяльності, загальне зростання ефективності стало наслідком підвищення прибутковості іншої операційної, фінансової та іншої діяльності підприємства, що з однієї сторони є позитивним явищем (загальне зростання прибутковості), а з іншої негативною (зниження ефективності виробництва та економічного потенціалу підприємства, тобто бази його економічного розвитку).

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом базового-звітних років зростає на

6700 тонн та складала 42200 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в базовому році перебував на рівні 69,6%, а в звітному році збільшився на 1,1% і склало 70,7%. В звітному році в порівнянні з базовим роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (5123 тон або 20,7%) та обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах (106418 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 149645 тис. грн або 29,1%. В звітному році знизилася ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить зниження коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,43 оборот та фондоддачі на 18 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивність праці: значення показника зросло на 111,8 тис. грн. Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з базовим роком зросли на 190380 тис. грн або 41,9%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році, які комплексно характеризують ефективність використання виробничих ресурсів, внаслідок того, обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати, зросли на 8,7 коп. та склали 0,972 грн (97,2 коп.), що є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами. Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з базовим роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис. грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому. В звітному році не значно зменшилися показники рентабельності (продукції на 3,63%, продажів на 2,67%), що також свідчить про незначне зниження ефективності діяльності підприємства. Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

Для ПрАТ «Домінік» ми запропонували впровадити виробництво желейного фруктово-ягідного мармеладу з натуральними фруктовими наповнювачами. Така продукція на сьогоднішній день являється дуже популярною і затребуваною.

Наш **Желейний Мармелад фруктово-ягідний** виробляють з фруктово-ягідної сировини, яка містить пектин, достатній для утворення желеподібної структури. В желейному мармеладі такої структури досягають завдяки використанню агару, агароїду, пектину, желатину або модифікованого крохмалю. Завдяки наявності пектинових речовин мармелад використовують у дієтичному харчуванні. Біологічно важливими вважають адсорбційні властивості пектинів відносно важких металів, вони стимулюють заживання ран, прискорюють лікування опіків, проявляють лікувальні властивості при виразковій хворобі шлунку. До складу мармеладу входять вуглеводи (76 -78%) і в обмеженій кількості органічні кислоти (0,5-1,1%). Мармелад характеризується середньою енергетичною цінністю – 293-302 ккал/100 г.

Основною сировиною для виробництва желейного фруктово-ягідного мармеладу є яблучне пюре і цукор-пісок. Для деяких видів мармеладу використовується пюре інших плодів та ягід. Поліпшувачами споживних властивостей вважають фруктово-ягідні припаси і підварки, а також патока, лимонна кислота, лактат натрію, деякі нетрадиційні види сировини. Тобто наша продукція низькокалорійна, корисна, дуже смачна й знаходиться в сегменті низьких цін. І ми віримо в найкращі прогнози, щодо реалізації нашої смачної продукції.

З таблиці 3.5 видно, що обсяг інвестицій в запропонований захід склав 1567,2 тис. грн, причому усі інвестиції здійснюються в оборотні кошти. В результаті проведених заходів обсяг виробленої та реалізованої продукції збільшиться на 5500 тис. грн. при зростанні собівартості на суму 4349,4 тис. грн, в тому числі матеріальні витрати збільшаться на 3024,7 тис. грн, витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи внаслідок зростання

чисельності персоналу начотири особи зростуть на 508,9 тис. грн та 112,0 тис. грн відповідно, інші операційні витрати зростуть на 703,9 тис. грн. В результаті підприємство одержає чистий прибуток в розмірі 943,5 тис. грн. Запропонований в роботі захід окупиться в економічно ефективний термін, а саме 1,66 року, що говорить про необхідність реалізації його на практиці.

Таким чином, ми бачимо що запроваджений інноваційний захід а саме, Виробництво желейного фруктово-ягідного мармеладу з натуральними фруктовими наповнювачами, можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- збільшується обсяг реалізованої продукції на 5500 тис. грн.;
- підвищується фондоддача на 2 копійки;
- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;
- підвищується чистий прибуток підприємства на 943,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,16%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окупуються за півтора року, тобто в економічно ефективний термін часу.

Для ПрАТ «Рошен» ми запропонували впровадження **Комплексної лінії глазурування L-250.**

Глазурувальна лінія L-250 призначена для покриття кондитерською, шоколадною глазур'ю і шоколадом широкого асортименту кондитерських виробів.

Лінія складається з глазурувальної машини моделі CHOCO-LINE R400/R550 (для роботи з кондитерською глазур'ю) або темперуючої машини CHOCO-LINE T400/T550 (для роботи з шоколадною глазур'ю і шоколадом) і холодильного тунелю моделі TR300. Машини R400/R550 і T400/T550 можуть бути оснащені широкою гамою аксесуарів.

Холодильний тунель TR300 призначений для охолодження покритих глазур'ю кондитерських виробів. Охолодження продукту здійснюється примусовою циркуляцією холодного повітря. Температура регулюється

електронним термостатом до -2°C . Система охолодження дозволяє досягати оптимальної кристалізації шоколаду.

Планується, що установка нового устаткування дозволить збільшити прибуток підприємства за рахунок скорочення поточних витрат в частині витрат на енергоресурси (за рахунок більшої енергоефективності технологічного процесу) та оплати праці (за рахунок більшої автоматизації нового устаткування).

Описані вище переваги впроваджуваного устаткування також дають підстави говорити про підвищення якості глазурування, що позитивним чином має відобразитися на якості кінцевої продукції.

Виходячи з отриманих результатів можна зробити висновок про те, що захід є ефективним та інвестиційно привабливим: чистий приведений дохід дорівнює 139 тис. грн, при цьому індекс доходності складає 1,23. Термін окупності дорівнює 1,8 року, що значно менше гранично допустимого значення (4 роки). Внутрішня ставка прибутковості складає 32%, яка більше ставки дисконтування (20%), що також є ознакою інвестиційної привабливості заходу.

Отже, ми бачимо, що даний захід не потребує вагомих інвестицій і завдяки впровадженню даної лінії не відбувається збільшення обсягу виробництва й реалізації, не підвищується коефіцієнт використання потужності. Але захід являється економічно ефективним завдяки таким змінам. А саме:

- підвищується фондоддача на 0,4%;
- знижуються витрати на 1 грн на 1 копійку.;
- знижується матеріаломісткість продукції на 1 копійку;
- підвищується чистий прибуток підприємства на 300,5 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,07%;
- капітальні вкладення на запропонований захід окуповуються в економічно ефективний термін часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарасова Г.О. Методи управління підприємством в умовах економічної нестабільності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. №5. С. 167-170.
2. Федірко О.А. Стратегічний аспект формування конкурентних переваг національної економіки на основі інноваційної моделі розвитку. Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. К. : КНЕУ. 2004. Випуск. 15. С. 61-66.
3. Кузнецов Е. А. Вступ до спеціальності менеджмент: навчально-методичний посібник. Херсон : Гринь Д. С., 2012. 80 с.
4. Колпаков В. Методи управління: навч. посібник. Київ, 2007. 158 с.
5. Рудінська О. В., Ленська Н. І. Сучасна структура та ефективність методів менеджменту. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2016. Том 15. Вип. 2 (33). С. 105-122.
6. Журавська А. Р. Теоретичні засади антикризового управління сільськогосподарськими підприємствами. Наукові горизонти. 2013. № 1-2(2). С. 227-235.
7. Редченко К.І. Стратегічний аналіз: навчальний посібник. К.І. Редченко. К.: Знання, 2018. 405 с.
8. Ефективність управління виробництвом. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://file.qip.ru/file/78568831/9392ed7b/> (дата звернення 05.11.2023 р.).
9. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: А.С.К., 2005. 400 с.
10. Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія Павлов О.І., Хвесик М.А., Юрчишин В.В. та ін.; за ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2012. 760 с.
11. Герасимчук В.Г. Маркетинг: теорія і практика: Навч. Посібник. К.: Вища шк., 2004. 327 с.

12. Жижно И.П., Нескреба А.М. Экономический анализ хозяйственной деятельности предприятий. К.: Высшая школа, 2002.

13. Блонська В.І. Стратегічне управління прибутком підприємства В.І. Блонська, А.Я. Нагірна. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.5. С. 145–152.

14. Висоцька А.В. Управління прибутком на підприємстві та шляхи його покращення. А.В. Висоцька, Ю.Г. Гончаров. *Вісник Київського національного університету технології та дизайну*. Серія: економіка, фінанси, менеджмент. 2013. № 1 (6). С. 36

15. Дейнеко Л. В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень: (проблеми теорії та практики): К.: Знання, 2006. 331 с.

16. Х.Б. Третяк, Л.А. Бейко канд. техн. наук, доц., А.Т. Лялик. Консервна промисловість Еккраїни та відходи її виробництва: *Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна: Матеріали V Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій*: Тернопіль 17-18 листопада 2016 р. 270 с.

17. Надточій, І. І. Формування та реалізація конкурентної стратегії підприємств з виробництва соків [Текст] : автореф. канд. екон. наук, спец. : 08.00.04. І. І. Надточій. Одеса: «Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України», 2011. 17 с.

18. Ринок кондитерських виробів 2023. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-shokoladnyh-konfet> (Дата звернення: 07.12.2023)

19. ТОП 10 основних виробників кондитерки URL: <https://trademaster.ua/news/18377> (Дата звернення: 07.12.2023)

20. Основні експортери кондитерських виробів в Україні. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96+%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8+%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B8&rlz=1C1VSNEnUA763UA763&oq=%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96+%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF>

D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8+%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B8&aqs=chrome..69i57j33i10i16 Дата звернення: 07.12.2023)

21. ТОВ Домінік. URL:<https://dominik.ua/ru/> Дата звернення: 07.12.2023)

22. Кондитерська корпорація Рошен. URL: <https://www.roshen.com/ua>
Дата звернення: 07.12.2023)

23.Методичні вказівки до виконання аналітичного розділу випускної роботи бакалавра та кваліфікаційної роботи магістрів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання «Діагностика внутрішнього стану промислового підприємства» Т.А. Кулаковська, Т.В. Свистун. Одеса: ОНАХТ, 2018.

24.Методи проведення спеціальних економічних розрахунків: навч. посіб. / Під ред. д.е.н., проф. Осіпова П. В. Одеса: «Друк», 2010. 262 с.

25. Кулаковська Т. А. Економіка підприємства (практикум): навч. посіб. [для студентів вищих навч. закладів] Т. А. Кулаковська. Одеса: Астропринт, 2014. 364 с.

26. Методичні вказівки до оформлення курсової роботи, випускної роботи бакалавра та кваліфікаційної роботи магістра для студентів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2018.

27. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проектів для ОКР «бакалавр» спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання С.Ф. Волкова, О.Л. Фрум. Одеса: ОНАХТ, 2018. 18 с.

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економіки промисловості

**ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему: *«Сучасний стан та шляхи підвищення
економічної ефективності виробництва
підприємств кондитерської галузі»*

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувач _____ Кобиляцька К.В.

Керівник _____ проф., д.е.н. Самофатова В. А.

Одеса – 2023 рік

ЗМІСТ

1. Рис. 1. Схема формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності виробничо–економічної системи)
2. Рис.2. Види ефективності виробництва (продуктивності системи) за окремими ознаками
3. Рис..3. Специфічні форми мультиплікаційного ефекту
4. Таблиця 1. Система показників ефективності виробництва (діяльності підприємства)
5. Рис. 4. Інтегрована модель чинників ефективності виробництва (продуктивності діяльності підприємства як виробничо-економічної системи)
6. Рис. 5. Ринок кондитерської продукції 2023 (середньомісячна кількість запитів на шоколадні цукерки)
7. Рис. 6. Конкурентна структура кондитерського ринку України
Розроблено автором за джерелом [25]
8. Рис. 7. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
Розроблено автором за джерелом [26]
9. Рис. 8. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
10. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»
11. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік»
12. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впливу заходу
13. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Рошен»
14. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Рошен»
15. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Рошен» до і після впливу заходу

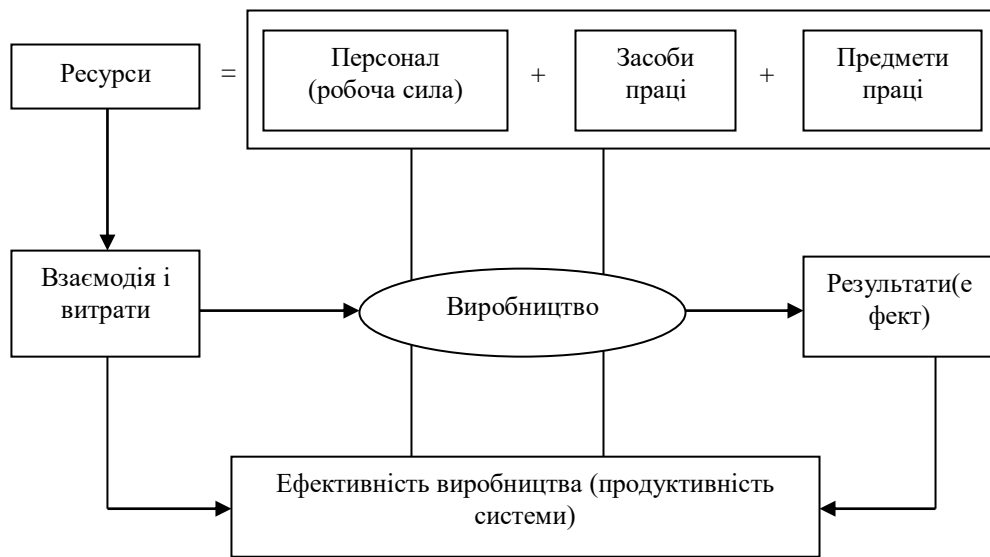

Рис. 1. Схема формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності виробничо-економічної системи)

Рис.2. Види ефективності виробництва (продуктивності системи) за окремими ознаками

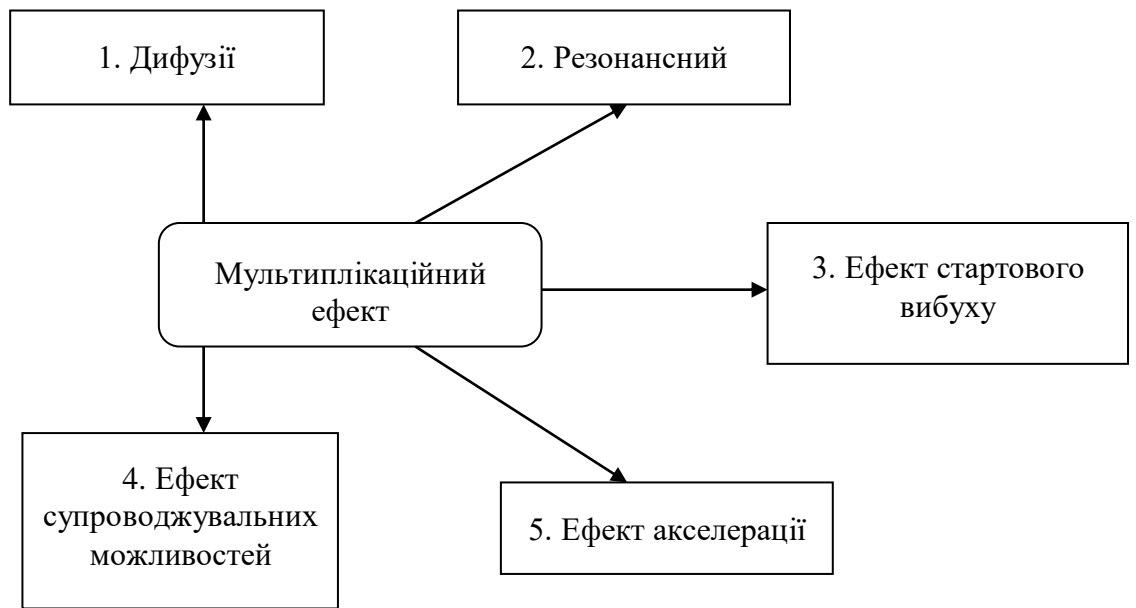

Рис..3. Специфічні форми мультиплікаційного ефекту

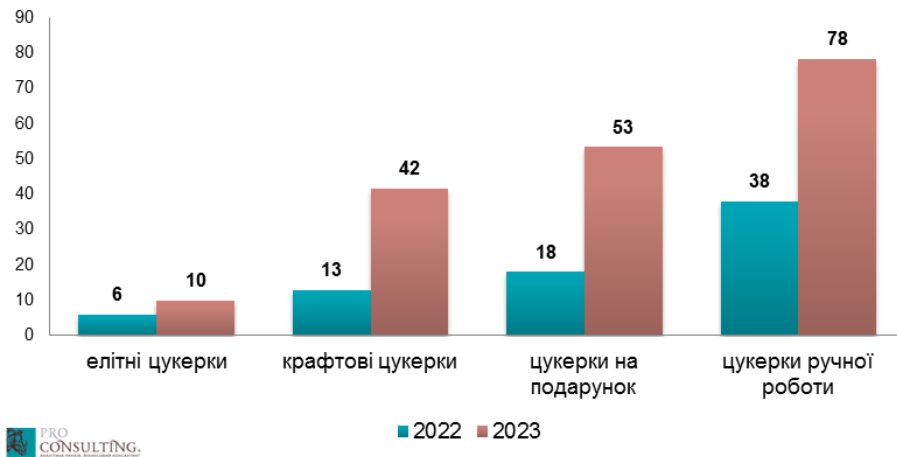
**Система показників ефективності виробництва
(діяльності підприємства)**

Узагальнюючі показники	Показники ефективності використання		
	Праці (персоналу)	Виробничих засобів	Фінансових коштів
1. Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів	Темпи зростання продуктивності праці	Загальна фондівдача (за обсягом продукції)	Оборотність оборотних коштів
2. Прибуток на одиницю загальних витрат	Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці	Фондовіддача активної частини основних засобів	Рентабельність оборотних коштів
3. Рентабельність виробництва	Відносне вивільнення працівників	Рентабельність основних засобів	Відносне вивільнення оборотних коштів
4. Затрати на одиницю товарної продукції	Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу	Фондомісткість одиниці продукції	Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції)
5. Частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва	Трудомісткість одиниці продукції	Матеріаломісткість одиниці продукції	Рентабельність капітальних вкладів
6. Народногосподарський ефект використання одиниці продукції	Зарплатомісткість одиниці продукції	Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів	Строк окупності капітальних вкладів

Рис. 4. Інтегрована модель чинників ефективності виробництва
(продуктивності діяльності підприємства як виробничо-економічної системи)

Середньомісячна кількість популярних запитів про шоколадні цукерки за 2022-2023 рр.

Джерело: Google ADS, оцінка Pro-Consulting

Рис. 5. Ринок кондитерської продукції 2023 (середньомісячна кількість запитів на шоколадні цукерки)

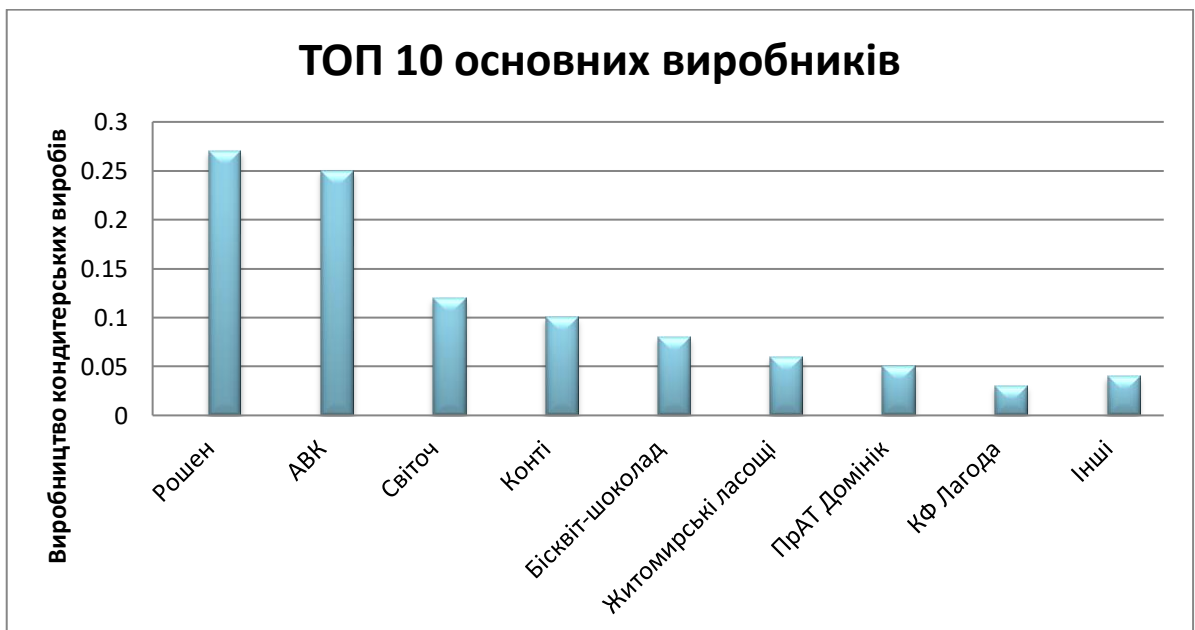

Рис. 6. Конкурентна структура кондитерського ринку України
Розроблено автором за джерелом [25]

Рис. 7. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн
Розроблено автором за джерелом [26]

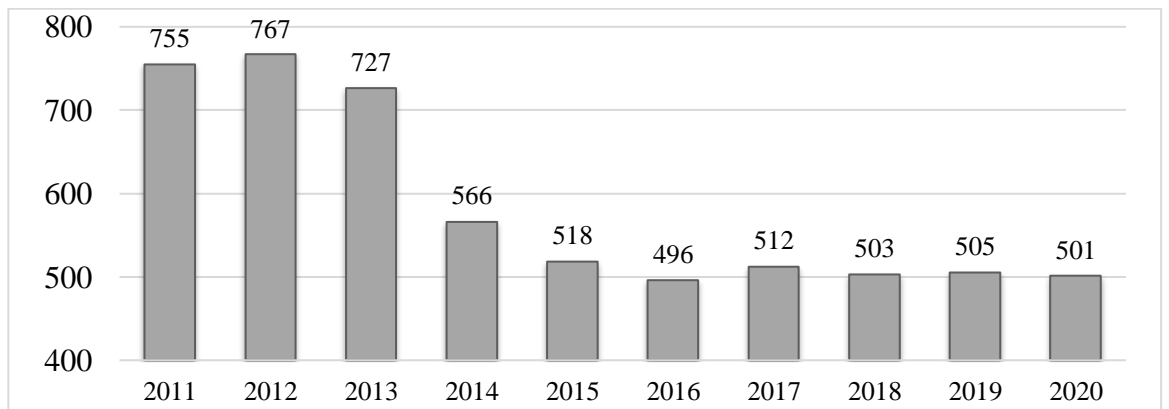

Рис. 8. Динаміка виробництва кондитерських виробів, тис. тонн

Таблиця 2

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	12000	12000	0	x
2. Фактично вироблено продукції, тонн	10264	7228	-3036	-29,6
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,855	0,602	-0,253	-29,6
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	469722	375808	-93914	-20,0
- у порівняних цінах, тис. грн	469722	330782	-138940	-29,6
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	502668	436532	-66136	-13,2
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	307336	348043	40708	13,2
7. Фондовіддача, грн/грн	1,528	0,950	-0,578	-38
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	266366	286198	19832	7,4
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,89	1,53	-0,36	-19,17
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	795	680	-115	-14,5
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	590,85	486,44	-104,4	-17,7
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	488587	449608	-38979	-8,0
- матеріальні витрати	321722	291902	-29820	-9,3
- витрати на оплату праці	69740	66760	-2980	-4,3
- відрахування на соціальні заходи	13445	13354	-91	-0,7
- амортизація	29478	30278	800	2,7
- інші операційні витрати	54202	47314	-6888	-12,7
Продовження таблиці 2.15				
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,040	1,196	0,156	15,0
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,685	0,777	0,092	13,4
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	409777	356247	-53530	-13,1
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	19858	31914	12056	60,7
17. Чистий прибуток, тис. грн	21215	30503	9288	43,8
18. Рентабельність продажів, %	3,95	7,31	3,36	-
19. Рентабельність продукції, %	4,06	7,10	3,03	-

Таблиця 3.

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років	
	Всього	у тому числі в		Вироблена (реалізована) продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн						Чистий прибуток, тис. грн.		Чисельність зайнятих, осіб
		основні засоби	оборотні кошти		Всього	у тому числі:							
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів	інші операційні витрати			
Виробництво желейного мармеладу на фруктозі з натуральними фруктовими наповнювачами	1567,2	0,0	1567,2	5500,0	4349,4	3024,7	508,9	112,0	0	703,9	943,5	4	1,66

Таблиця 4

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» до і після впровадження заходу

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	12000,00	12000,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тонн	7228,00	7328,00	100,00	1,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,60	0,61	0,01	1,44
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	375808,00	381308,0	5500,00	1,46
- у порівняних цінах, тис. грн	330782,00	336282,0	5500,00	1,66
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	436532,00	442032,0	5500,00	1,26
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	348043,00	348043,0	0,00	0,00
7. Фондовіддача, грн/грн	0,95	0,97	0,02	1,71
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	286198,00	287765,20	1567,20	0,55
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	1,53	1,54	0,01	0,40
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	680,00	684,00	4,00	0,59
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	486,44	491,64	5,20	1,07
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	449608,00	453957,4	4349,40	0,97
- витрати на оплату праці	291902,00	294926,0	3024,00	1,04
- відрахування на соціальні заходи	66760,00	67268,90	508,90	0,76
- амортизація	13354,00	13466,00	112,00	0,84
- інші операційні витрати	30278,00	30278,00	0,00	0,00
- інші операційні витрати	47314,00	48017,90	703,90	1,49
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,20	1,19	-0,01	-0,46
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,78	0,77	-0,01	-0,46
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	356247,00	360596,4	4349,40	1,22
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	31914,00	33064,20	1150,20	3,60
17. Чистий прибуток, тис. грн	30503,00	31446,50	943,50	3,09
18. Рентабельність продажів, %	6,99	7,11	0,13	х
19. Рентабельність продукції, %	8,56	8,72	0,16	х

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	35500	42200	6700	х
2. Фактично вироблено продукції, тонн	24717	29840	5123	20,7
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,696	0,707	0,011	1,6
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	513437	663082	149645	29,1
- у порівняних цінах, тис. грн	513437	619855	106418	20,7
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	470093	638817	168724	35,9
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	881037,5	1543283,0	662245,5	75,2
7. Фондовіддача, грн/грн	0,58	0,40	-0,18	-31,1
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	110672,5	226435,5	115763	104,6
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	4,25	2,82	-1,43	-33,6
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	897	906	9	1,0
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	572,4	684,2	111,8	19,5
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	454458	644838	190380	41,9
- матеріальні витрати	67637	84342	16705	24,7
- витрати на оплату праці	229719	323058	93339	40,6
- відрахування на соціальні заходи	49107	70275	21168	43,1
- амортизація	47447	93365	45918	96,8
- інші операційні витрати	60548	73798	13250	21,9
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції грн	0,885	0,972	0,087	9,9
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,132	0,127	-0,005	-3,4
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	393995	556236	162241	41,2
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	76098	82581	6483	8,5
17. Чистий прибуток, тис. грн	62400,36	67716,42	5316,06	8,5
18. Рентабельність продажів, %	13,27	10,6	-2,67	х
19. Рентабельність продукції, %	15,8	12,17	-3,63	х

**Вплив заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика
«Рошен»**

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)									Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, люд.	
		Основні засоби	Оборотні кошти		Всього	у тому числі:							
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів	Інші витрати			
Впровадження Комплексної лінії глазурування L-250	550,7	550,7	-	-	-366,5	-267,2	-173,6	-38,2	83,3	29,2	300,5	-1	1,8

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» до і після впровадження заходу

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	42200,00	42200,00	0,00	х
2. Фактично вироблено продукції, тонн	29840,00	29840,00	0,00	0,00
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,71	0,71	0,00	0,00
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	663082,0	663082,0	0,00	0,00
- у порівняних цінах, тис. грн	619855,0	619855,0	0,00	0,00
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	638817,0	638817,0	0,00	0,00
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1543283	1543834	550,70	0,04
7. Фондовіддача, грн/грн	0,40	0,401	0,001	0,38
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	226435,5	226435,5	0,00	0,00
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	2,82	2,82	0,00	0,04
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	906,00	905,00	-1,00	-0,11
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	684,20	684,92	0,72	0,11
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі				
- матеріальні витрати	84342,00	84074,80	-267,20	-0,32
- витрати на оплату праці	323058,0	322884,4	-173,60	-0,05
- відрахування на соціальні заходи	70275,00	70236,80	-38,20	-0,05
- амортизація	93365,00	93448,30	83,30	0,09
- інші операційні витрати	73798,00	73827,20	29,20	0,04
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції грн	0,97	0,96	-0,01	-1,03
14. Матеріалосмність, грн/грн	0,13	0,12	-0,01	-0,16
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	556236,0	555869,5	-366,50	-0,07
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	82581,00	82947,50	366,50	0,44
17. Чистий прибуток, тис. грн	67716,42	68016,92	300,50	0,44
18. Рентабельність продажів, %	10,60	10,65	0,05	х
19. Рентабельність продукції, %	12,17	12,24	0,07	х